

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Codex traditionvm Corbeiensivm

Falcke, Johann Friedrich

Lipsiae ; Gvelpherbyti, 1752

§. 229. De bonis traditis in villis Apuldrun, Alblokestorpe et Padlo in pago Bukki, et in villa Foanrederi in pago Mersthem. Agitur hic de origine ducum Brabantiae arque hodiernorum Landgraviorum ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-36114

§. 228.

Tradidit *gerulfus* (C) partem possessionis quam habuit in *Stehla* testes
aibert beuo syni fridubold aldger daguelp uuoldman.

guber-
nante
Corbe-
iam Adal-
gario.

§. 229.

Tradidit *ragenberi* (D) in *apuldrum* latos III cum familiis et terris in
foan-

coheredes numeratur ducis Ostfalarum Hessi. Nomen itaque suum accepisse
Wibertum ab auo paterno, eiusque fratrem fuisse *Ragenberum*, de cuius poste-
ris dicturi sumus §. 229, non profus pronuntiatu est infulsum.

- (C) De *Gerulfo* seu *Geroldo* iam supra egimus §. 163. not. (D) eumque filium appella- De Ge-
uimus *Alsburga*, *Walberti* coniugis, quæ nata fuisse ex stirpe Brunoniana rulfo et
videtur. Dona id adprobant, quæ filius eius tradidit ecclesiæ Corbeiensis. *Steb-* villa
la enim villa erat in pago *Auga*, nostro Registro teste. Hæc nunc nuncupatur Stehla.
Stable, vix iter vnus et dimidiæ horæ disiuncta a castro Brunonisburgo, olim
ad familiam Brunonianam relato, vti iam ante significauimus. *Gerulfus* itaque
fuit priuignus *Walberti*, fraterque vterinus *Wiberti* ac *Ragenberi*, quorum hæ
traditiones meminerunt §. 227 et §. 229. Hi vero tres fratres vna cum suis
confanguineis vno tempore accessisse videntur Corbeiam, idque probabiliter eo
tempore, quo *Gerulfus* monasterium Corbeienſe intrauit, receptus inter laicos
fratres. Ex testibus sane coniecimus, magnum ea tempeſtate fuisse publice con-
fectum negotium in nostra Corbeia, ad quod tantus numerus nobilissimorum
dominorum confluerit, qui suam operam impertierint dominis, quibus eo die
de nostra Corbeia bene merendi erat voluntas prolixia. Sunt enim inter testes §. 227.
228. et 229. conspicui 1) *Rainoldus*, frater *Wichardi*, factoris comitum Nort-
heimensium: 2) *Marchodu*, comes *Marchodo*, de quo diximus ante §. 106: 3)
Ailbert, *Adalbertus*, filius *Cobbonis*, factor comitum Tecklenburgicorum: 4)
Beuo nisi ipse *Beuo* comes frater *Luidolfi* ducis, certe eius eodem nomine filius:
5) *Syni*, filius *Theodgeri* comitis e domo Brunoniana: 6) *Aldger*, forte *Adalgar-*
rius, frater abbatis Corbeienſis *Adalgarii*, 7) *Raynberi* filius, *Ragenberi* puta,
aui reginæ *Mathildis*: 8) *Radman*, fortasse *Raymannus* comes, de quo diximus
§. 213. 9) *Erdac*, *Erdag* proauus regis *Conradi* I: 10) *Aldricus*, filius *Deddi*.
De vtroque egimus §. 112. 11) *Suthardus*, *Sehard* §. 221. 12) *Ymmo*, filius
Immedi, nepos *Widekindi* M. 13) *Hoaldus* pronepos S. *Meinulfi* et abnepos
ducis Angariorum *Brunonis*: 14) *Dendi* filius *Folchardi*, factoris comitum de
Luttersberg, de quo egimus §. 112: 15) *Gerbo*, frater *Erdagi* proauus regis *Con-*
radi I: 16) *Hassa*, vel ducis *Luidolfi* filius, vel frater *Gerhonis* et filius comitis
Esic: 17) *Hemmit*, stirpis *Widekindæ* vir, de quo egimus §. 111: 18) *Alfdae*,
frater *Esiconis* comitis, de quo dictum fuit §. 216. 19) *Hildibaldus*, fra-
ter *Suithardi*, inter progenitores comitum *Northeimensium* referendi: et 20)
Benno IV, homo stirpis *Widekindæ*. Quodsi autem *Geroldus* VII annos in no-
stra Corbeia vixerit et anno 876 obierit, quemadmodum *Annales* Corbeienſes
MSCti referunt, exinde sequitur, hæc ipsa peracta esse, atque hodie dominos
in abbacia nostra præsto fuisse anno circiter 870. Hoc tempore *Wibertus*, quem
Geroldi fratrem appellauimus, nondum erat episcopus *Verdensis*, quippe qui
dum anno 872 clericæ vitæ officio dominoque Deo consecratus fuit, prouo-
catus ad id genus vitæ deligendum, ni fallor, exemplo fratris sui *Geroldi*.

- (D) Quidquid supra §. 98. de pago *Bukki*, intra comitatum *Schaumburgicum* obuio De pago
differuimus, egregie confirmatur verbis huius loci, collatis cum Registro bono- Bukki.
rum abbatiæ Corbeienſis, per abbatem *Sarachonem* confecto. In eo enim ad-
signantur pago *Bukki* villæ *Apuldrum*, *Alblokeſtorpe* et *Padlo*, quas inuenimus
in comitatu *Schaumburgico*. Quamuis enim villa quædam nomine *Appelern*
inueniatur æque in episcopatu *Paderbornensi* inter *Emifam* et *Lippiam* fluuios,
atque ita videri posset indicatus vicus *Boke* ad *Lippiam* flumen ibique pagi *Buk-*
kenſis situs; tamen ob loca adiuncta pateſcit satis, per villam *Apuldrum* intelli-
gic vicum *Apelern*, locum Comitatus *Schaumburgici*, quippe qui adhuc anno 1374
er

Ab anno 854 vsque 877 regnante Hludouico et
foanwederi latum unum cum familia et terris in *alblokestorpe* latum unum cum familia et terris in *padlo* latum unum cum familia et terris testet *rayn-beri* radman erdac aldric suuitharduf ymmo hoalduf dendi gerho hafla hemmic alfdac uuulfing hildibalduf uuulfdag alfuuini fader ailger hildired benno alger uuenda uualh.

§. 230.

et 1486 in diplomatibus appellatur Apeldoren. In hoc loco nobiles domini de Munchhausen areem splendidiorem tenent, ac bona adiecta possident ex feudo, a comitibus de Schaumburg profecto. Deinde *Alblokestorpe* videtur esse *Algedorf*, locus situs eadem in regione haud procul a Lauenau in Principatu Calenbergico. Denique villa *Padlo* haud procul ab Apelern et Lauenau eodem in tractu extitit, quippe in quo inuenitur adhuc *das Poler* seu *Polderholz*, *das Polder Wasser* et *der Polder Knick*. *Faenwederi* villa fuit posita in pago Mersthem intra Calenbergicum Principatum. Deea differemus post hæc §. 231. Suspicio itaque subnascitur nobis, *Ragenberium*, qui bona in his villis tradidit, fuisse fratrem *Gerulsi* et *Wibertii*, atque auum reginæ *Mabildis*, ac proauum cesaris *Otonis* M. Confer supra §. 104. Vt nunc, data occasione, testimoniis scriptorum coætanearum confirmemus, quod in progeniei Ottonum tabulis representatum fuit, necessarium videtur.

De Origine ducum Brabantie et Landgrauiorum Hassie.

Sator eorum Ragenberii, Widekindi M. pronepos.

Stirpem Widekindæam in pago Mersthem amplissima prædia possedisse, iam anre contendimus, documentis fide dignis adducti. eam ob causam censemus, Ragenberium nostrum ad eandem gentem spectasse, eumque esse illum, de quo Widekindus Corbeiensis in Annal. Lib. I. hæc prodidit memoria, que in MSCto nostro, sæpius ab editis plane diuerso, ac propterea digno, quod edatur, ita exhibentur: Erat namque ipsa domina regina (Mahlida regis Heinrici vxor) filia Thiadrici, cuius fratres erant Widukind Immed et Rainbern ex Ragenbern. Rainbern autem ipse erat, qui pugnavit contra Danos, multo tempore Saxoniam uastantes: uicitque eos, liberans patriam ab illorum incursionibus usque in hodiernum diem. Et hi erant stirpis magni ducis Widukindi, qui bellum potens gessit contra magnum Karolum per triginta ferme annos. Ex his verbis id est sane certissimum, reginam Matildam, Heinrici aucupis coniugem, fuisse stirpis Widikindæ, patremque eius Thiadricum ex stirpe M. Widekindi prodiisse. Deinde pater ex eisdem, fratres Thiadrici fuisse Widukindum, Immed et Rainbern. Quamuis enim uocula cuius de Matilda regina exponi, et dici, possit, Widukindum, Immedum et Rainbern fratres fuisse Matilda; arbitramur tamen, statuendum esse, dictos tres dominos Thiadrici fuisse fratres, quia uocula cuius citra alterius uerbi interuentum sequitur uocabulum Thiadrici. Censemus itaque, monachum Hamerslebensem T. I. S. R. B. Leibn. p. 707. melius explicasse Widukindum nostrum, quam Sigibertum, auctorem Vitæ Theodorici Merensis Episcopi l. c. p. 295, qui illos fratres appellat coniugis Heinrici regis. Cum uero Widekindus Corbeiensis prodiderit, Widukindum, Immedum et Rainbernum procreatos esse ex Ragenbern, Ragenberius ille fuerit auus reginæ Matilda oportet, eiusque uxor Matildania, quippe que mater appellatur Thiadrici comitis, atque mortuo suo coniuge Herifordensi Parthenoni præsedit. Id ipsum apparet ex auctore Vitæ Reginæ Matildis, qui T. I. Leibn. p. 194. ita tradidit: A posteris ergo eiusdem Witikini egregii (in occidentali regione) ducis processit stirps beatissima Matildis (reginæ) cuius pater nomine Thietricus in occidentali regione comes fuerat gloriosus, et uenerabilem Reinbildam, Danorum Fresonumque germine procreatam, moribus probabilem sibi met adiunxerat coniugem, que meruit dono Dei gignere infantem hominibus amabilem. O felix partus huius infantis, cui gratia Christi postmodum contigit dignitas regalis! Nam exstitit gloria parentum, letitia propinquorum, spes hereditatis, et decus totius future sobolis: amabilis, dum nascitur, et amabilior, dum nutritur. Quid plura? Tuoc temporis raro uidebatur infans talis. Cum ergo illustris paruula esset ablactata, desiderauit abbatisa Mathild, mater Thietrici comitis, que in Heriuordensis sede præsedat abbatisa, præfatam puellam nutriendam suscipere. Parentes autem illius consentientes petitioni abbatisæ, sibi met ad procurandum commendabant, ut illum doceret sacras lectiones et manuum operationes. Narrat deinde auctor

l. c.

l. c. nupsisse eandem *Mabildam*, ex consensu parentum, *Heinrico*, filio *Otonis* du-

gubernante Corbeiam Adalgario.

Quodsi igitur scire peruelimus, quo potissimum tempore *Raginberius* noster, regina *Mabilde* auus, floruerit, meminisse oportet, *Heinricum* aucupem contraxisse cum *Mabilda* matrimonium anno 908. Eo igitur tempore, 1) *Matbildis*, aua reginae, adhuc abbatissa fuit Herifordensis, et 2) *Thiadricus* eiusque vxor *Reinhilda*, regina *Mabilde* parentes, in viuis fuerunt. Iam porro ponamus, reginam *Mabildam* anno ætatis XVI nupsisse *Heinrico* aucupi, et *Thiadricum Reinhildam* in tori fœdus suscepisse anno ætatis XXII. Id si finxeris, *Thiadricus* viuere cepit anno 867, et *Reinhildam* connubio sibi iunxit anno 889. Anno ergo 908, quo *Mabilda* nupsit *Heinrico*, *Thiadricus* habuit ex fictione nostra annos XLI. At *Raginberius*, pater *Thiadrici*, quatuor gauisus fuit filiis. Ponamus ergo, eos natos esse intra annos quinque. Celebrauit igitur hac ratione nuptias *Raginberius* cum *Matilde* anno 852. Id quoniam anno ætatis eius XXIV. euenisset, *Raginberium* nasci oportuisset anno 828. Anno ergo 870, quo abbatiam nostram donis suis ornauit *Raginberius*, annos habebat XLII. Consequuntur hæc ex opinione sumta & vna & altera, satis probabili.

Si porro exquirendis ætatibus progenitorum *Raginbertii* intenti esse volumus, siquidem nemo veterum de illis aliquid, ad temporum rationes relatum, litteris prodiderit, *Raginbertii* pater existit *Walbertus* et mater *Alsbuig*. *Alsbuig* antea thalami sociam erat *Geroldi*, de quo disseruimus supra §. 163. not. (D) *Geroldus* anno 826 e vita videtur emigrasse. *Alsbuiga* itaque denuo nupsisse videtur *Walberto* anno circiter 827, et quidem anno ætatis *Walberti* XXIV. *Walbertus* igitur natus est fere anno 803. Habuit ergo annos LXIX anno incarnationis domini 872, quo illum supra in diplomate, §. 104. not. (u) producto, deprehendimus. *Walbertus*, pater *Walberti*, procreauit liberos octo, qui intra annos XII nasci potuerunt. Si itaque ipse duxit vxorem anno ætatis XXIV, confortem thalami adiecit anno 791, primumque vitale lumen hausit circiter anno 767. *Widekindus Magnus*, pater *Wichertii*, *Alfrici*, *Obritti* atque *Herimanni* intra sex annos hos filios ex coniuge suscipere potuit. Si thalami sociam sibi delegit duxitque anno 761, tunc eo ipso natus videtur fuisse anno 737. Ad annum ergo Christi 772, quo bellum mouit contra *Carolum Magnum*, annos habuit huic calculo congruenter XXXV, et anno 807, quo animam creatori reddidisse creditur, LXX. *Theodoricus*, pater *Widekindi*, generauit duos filios, *Widekindum* scilicet et *Brunonem* duces. Intra tres annos hi nasci potuerunt. Thalami ergo sociam ducere potuit ipse anno 734, et natus esse anno 710. Cum ergo anno 744 se dedere debuit *Carolomanno* et *Pipino*, regibus Francorum, Annalibus Rerum Francorum *Eginhardi* p. 144, testibus, annum ætatis tunc egit XXXIV. *Ethelbardus* seu *Adelbardus*, quem patrem *Theodoricus* fuisse conuicimus, habuit duos filios, qui intra tres annos nasci potuerunt. Ipse ergo se sociare cum vxore recenti potuit anno 704. si ita ipsi contigit vxor anno ætatis eius XXIV, editus in lucem fuerit ipse oportet anno 683. Cum vero ille anno 734 dux Saxonum occidentalium fuerit, quemadmodum ante vidimus §. 161, habuerit ea tempestate idem annos LI ætatis suæ, necessum est.

Hanc nouam computationem licet nequeamus dicere certissimam, nihil tamen repugnans vel absurdi opinionibus adsumtis contineri, putamus; multum potius verisimilitudinis in eis inesse, auguramur. Primum enim ex ea annus natalis illustrissimæ reginae *Mabilde*, qui adhuc latuit, accuratissime erui potest. Si enim pater *Mabilde* *Thiadricus* natus est anno 867, atque anno ætatis XXII *Reinhildam* in fœdus thori suscepit sociam, *Thiadrico* nupsit ipsa anno 889. In vitam ergo ex *Reinhilda* produit *Rupertus* anno 890, *Ansfritus* circiter anno 891, et *Mabilda* anno 892, qui annus cum anno 908, quo *Mabilda* nupsit *Heinrico*, accuratissime congruit. Ex hoc autem momento deinde pater, quem annum ætatis regina *Mabilda* adtigerit, cum moreretur anno 967, testante *Chronico* nostro coætaneo, annum scilicet ætatis LXXV. Et vt denique adhuc vnicam obseruationem adiungamus (complures enim alias perspicaci lectori relinquimus) e dictis id quoque elucefcit, *Thiadrico* per ætatem licuisse, filiam suam *Mabildam* in folio regali aspicere. Anno enim 919, quo sceptris donatus est *Heinricus*,

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

cus, vti eius originalia diplomata in archiuo Corbeiensi attestantur, *Tbiadricus* de-
mum egisset annum ætatis LVI.

Hiscæ præmissis, de singulis his dominis ac dominabus eorumque posteris quæ-
dam in medium proferre animum induximus nostrum. Vt autem rebus nostris
lucem adferamus, non obscuritatem, præmittenda sunt geographica, quibus
omissis, tota fluctuaretur oratio nostra. In Friesia, et Belgio Fœderato, nec non
in Ducatu Brabantia dominos illos amplissima possedisse prædia, post hæc doce-
bimus. Intermittere ergo non possumus, quin Tabulam nostram Geographi-
cam, qua Belgium Fœderatum cum quibusdam adiacentibus prouinciis delinea-
rum sistimus, explicemus ex æuo medio planissime, vt pateat cunctis, niti eam
diplomatum veterumque chartarum fide, et testimoniiis scriptorum coætaneorum
fuisse superstructam.

De pago
Hame-
land in
Belgio
Fœde-
rato.

Agedum initium faciamus a pago notissimo *Hameland*, cuius in sequenti tracta-
tione primam iniiciemus mentionem, adfirmantes, Athelam, filiam Immadi co-
mitis et matrem episcopi Paderbornensis Meinwerci Widikindei, in hoc pago
tenuisse bona quam plurima. Pagum eundem *Hameland* fuisse pagum Saxoni-
cum, patet e *Sigeberti Vita Theodorici Metensis episcopi*, qui *Tom. I. S. R. B. Leib-
nitii* p. 294, *Deodoricum ex pago Saxonie Hamaland comite Euerbardo patre et Amal-
rada matre progenitum* esse, refert. Iuxta Rhenum fluuium olim existisse pa-
gum *Hameland*, comprobant diplomata, et imprimis chartæ Heinrici IV, impera-
toris augusti, in quibus ille anno 1085, V. kal. Ianuarii indiēt. VIII anno regni
XXVIII et imperii II Wormatiæ profitetur, se *Rome ante biennium, capta vrbe
Leonina, Liemaro Hammaburgensis ecclesie archiepiscopo contulisse abbatiam Eltene
dictam in pago Hameland, iuxta Renum sub honore sancti Viti sitam*. Quoniam
autem in Rheno tractu, an superiori an inferiori idem existiterit pagus *Hameland*,
dignoscendum et colligendum esse arbitramur e villis, quæ in veterum Chartis
eidem pago tribuuntur. Hæc autem sunt eæ, quas subiiciemus.

1) *Abbatia Eltene in honore S. Viti martyris constructa iuxta Renum fluuium
in pago Hameland et in Gerardi comitatu sita, quam rex Heinricus Heinrici filius
imperatoris secundi anno 1083 indiēt. VI. X Kal. Iulii anno ordinationis suæ XXIX. et
regni XXVII Rome post urbem captam, Liemaro Hammaburgensis ecclesie archiepiscopo
perpetuo iure possidendam tradidit*, testibus eiusdem imperatoris litteris. Cum
igitur hæc abbatia sit abbatia *Elten*, hodie dicta *Hochelten*, sita ad Rhenum in co-
mitatu Zurphania, sine vilo dubio pagus *Hameland* in eodem comitatu Zurpha-
niæ quondam conspicuus fuit.

Longitudinem autem et latitudinem huius pagi diiudicare poteris e ceteris vil-
lis, quæ secundum seriem Traditionum Laurisheimensium sunt

2) *Lefua*, quæ videtur esse locus *Lovet*, non procul a munimento *Schea-
ckenfchanz* situs.

3) *Dorenburg* et

4) *Angrina* sunt *Dorenburg* et *Angeren*, trans Rhenum in tractu, qui *Be-
tau* dicitur, sitæ,

5) *Pheleppe* est recentiori nomine *Velp*, cis Islam flumen vnum circiter
milliare ab vrbe Arnheim sita.

6) *Wagenlose* probabilissime est locus *Wengel*, inter vrbes Deventer et Zwol
in Transisalaniam obuius.

In Sarachonis Registro Bonorum et Prouentuum Abbatie Corbeiensis eidem
pago *Hameland* tribuuntur

7) *Lathem*

8) *Duisburch*

9) *Sutseno* et

10) *Upplun*. *Lathem* est *Letem* locus, ad Islam fluuium obuius. *Duis-
burch* et *Sutseno* sunt procul dubio vrbes *Doesburg* et *Zurphen*, ad eundem flu-
uium

uium Islam site, quarum posterior postea toti comitatu et comitibus de Zutphen, vasallis seu clientibus fiduciariis quondam ecclesie Corbeiensis, nomen dedit; *Uplun* autem locus defolatus est, quondam haud procul ab Elrene abbatia obuius. Teste diplomate Ottoniano ad annum 954 erat is in pago *Hamelant* et in comitatu *Wigmanni*.

11) Locus *Davindre*, qui nunc adpellatur vrbs *Deventer*, sita ad Islam flumen in Transsalaria inter Zutphen et Zwol vrbes. Quibus omnibus addimus loca quaedam, quae anno 1046 rex Henricus *Bernoldo* Traiectensis ecclesie episcopo tradidit, talem scilicet proprietatem, qualem ille tenebat in loco *Daventre* cum comitatu in *Amelande*, nempe de *Ratnon* ad *Hunne*, de *Hunne* ad *Weggestapelen*, et inde ad *Westerfle*, de *Westerfle* ad *Agastaldaburg*, de *Agastaldaburg* ad *Stevere* per siluam, et in alia parte *Isle* ad *Louenen* vsque ad *Erbeke*, de *Erbeke* ad *Suychempe*, et item ex alia parte *Isle* ad *Ascete*. *Daventre* est procul dubio iam supra dictus locus *Davindre*. Sunt autem

12) *Ratnon* locus, *Rande*, non procul a *Deventer* vrbe situs:

13) *Hunne*, *Hunnep* ad fluuium *Schipbeck*,

14) *Weggestapelen*, ni fallor, *Wechel* eadem in regione obuius locus,

15) *Westerfle*, *Westerulier* ad idem flumen *Schipbeck* reperiendus, haud procul a loco *Diepenhem*.

16) *Agastaldaburg* esse poterit *Slangenburg*, vel *Swanenburg*, vel *Hardenburg*, vel *Brantenburg*, vel *Wildenburg*, vel *Woldenburg*. Loca sunt in comitatu *Zurphaniae* sita.

17) *Stevere* erit *Steender* in eodem comitatu.

18) *Isle* flumen est fluuius *Yssel*.

19) *Louenen*, *Loenen*, in tractu *Velouensi* eminet.

20) *Erbeke*, *Eerdbeek* villa eadem in regione visitur.

21) *Suychempe*, videtur esse *Eempt*, et

22) *Ascete* *Eshede*, locus inter *Deventer* et *Zurphen* vrbes, in comitatu *Zurphaniae* obuius.

Huic pago *Hameland* conterminus erat *pagus Felve*, etiam *Felua*, *Folum* et *De pago Felve* dictus. Eundem fuisse in tractu *Velouensi*, id omni caret dubio. Indicio certe sunt villae, ad eundem pagum relatae, nominatim

1) *Duislingen*

2) *Lona*

3) *Sulmonda* seu *Sulmunda*

4) *Wageninga* et

5) *Werdupa*, in quibus, teste *Wilh. Heda* in *Historia Episcoporum Ultraiectionis* p. 51, anno 838 *Rotgarius* comes proprietatem suam donauit ecclesie *Traiectensi*. Inter has erit *Duislingen* vel *Dudenschantz* ad *Rhenum* inter *Arnhem* et *Wageningen*, vel *Touchin*, locus intra terram *Traiectensis* episcopatus situs, vnum circiter milliare ab oppido *Wiek*, olim *Duyrstedede* dicto, septentrionem versus distans. *Lona* erit vel locus *Loo*, vnum milliare et quod excurrit positus ab vrbe *Deventer* versus occidentem, vel *Lone*, villa vix iter duarum horarum conspicua inde ab vrbe *Zurphen*, itidem occidentem versus. *Sulmonda* est probabilissime *Silwolde*, non procul a villa *Lone* obuia. *Wageninga* est oppidum *Wageningen*, *Rheno* adiacens. *Werdupa* esse videtur *Weesp* in *Velouensi* tractu, uno circiter milliari ab vrbe *Hattem* posita versus orientem. Teste *Chartulario Werthinensi* Tom. I. S. R. Br. *Leibnitii* p. 104 in pago *Folum* erant anno 801

6) villa *Englandi*, et

7) silua *Braclog*, quas tradidit *Hrodulfus*, filius quondam *Wibaldi*, abbati *Liudgero*. *Englandi* est vicus *Engelant*, in *Velauia* situs. *Braclog* probabiliter est silua, de *Brokberger Bor* dicta, non procul ab *Engelant* vico. Porro eodem pago tribuuntur

8) *Ap-*

Ab anno
854 usque
877. re-
gnante
Hludo-
uico et

8) *Appoldro* villa, quam fuisse locum *Appoldorn*, omnino putamus, situm in tractu Velauicnsi non procul ab arce Loo,

9) *Halpa*, probabilissime censendus est esse locus *Eep* in eodem tractu,

10) *Utterlech, Uddel*, in tractu eodem non procul a mari dicto dat *Udeler Meer*, conspicitur.

11) *Zagolt, Salck* locus, situs est ad fluuium *Islam* haud procul ab vrbe *Campen*, et

12) *Selebach* villa, quæ videtur esse locus *Schanderbeeck*, vnum circiter milliare distans ab oppido *Harderwyck*, sito ad mare dictum *de Zuyder-Zee*. Teste diplomate regis *Heinrici IV*, dato anno 1077 indict. XV. V kalendas junias et anno ordinationis domni *Heinrici quarti* regis XXIII, regni vero XXI in pago *Velve* et in comitatu *Diederici* erat situm

13) *pradium Bruoche*, quod nobis locus *Ryt-broeck* non procul a villa *Appeldoorn* situs, fuisse videtur. In Registro Bonorum et Prouentuum Abbatie *Corbeicnsis* pagus noster ab abbate *Sarachone* appellatur *Felue*, eidemque tribuuntur

14) *Afzi villa*, quam habemus pro vico *Essen* in tractu *Velouicnsi* sito, et

15) *Wisside*, quæ villa *Wissen* erit in *Velow* obuia non procul a loco *Loo*. His villis denique addimus

16) locum *Agilmari*, quam venerabilis regina *Mabilda, mater Ottonis regis*, anno 950 tradidit monasterio, quod ipsa in honorem sanctissimæ *Dei genetricis Mariæ* sanctique *Dyonisii martyris* in loco, *Angari* nuncupato, construxit, teste inedito diplomate regis *Otonis*, quod *Bruno Cancellarius* ad vicem *Wicfridi archicappellani* recognouit, quodque datum XVII Kal. Maii anno dominicæ incarnationis DCCCCL indict. VII anno vero domni *Otonis XIII*, et actum *Quitlingaborchi*. Hæc villa probabilissime nulla est alia, nisi locus *Emelaar*, obuius in tractu *Velouicnsi*, et situs duo circiter milliaria ab oppido *Amersfoort* orientem versus.

De pago
Flehite in
Belgio
fœderato.

Ad fluuium *Hemum*, hodie dictum *de Eem*, exonerantem se in mare, appellatum *de Zuyder-Zee*, quondam eminebat pagus minor, *Flebite*, qui versus orientem *Felue* pago erat contiguus. Exstat in *Wilbelmi Heda Historia Episcoporum Vltraieclens.* pag. 41 seq. diploma *Karoli Magni*, in quo ille anno nono regni sui VII idus Iunii donat ad *Basilicam S. Martini*, quæ erat constructa in *Tractato veteri subtus Dorestado*, ubi venerabilis vir *Albricus presbyter et rector præesse videbatur*, villam suam *Lisduna* in pago, qui vocatur *Flebite*, super aluicum *Hemi*, cum omni integritate vel adiacentiis seu appendiciis suis, et quantumcumque *Wiggerus comes* ibidem per *Karoli* beneficium tenuit, etiam et forestas illas, quarum vocabula sunt *Hengesschote, Fornbese, Mokevoth* et *Widock*, quæ sunt de ambabus partibus *Hemi*. Cum fluuius *Hemus* nullus alius esse poterit, nisi flumen *Eem*, et villa *Lisduna* sit *Leusden* prope *Amersfoort*, hæc traditio procul dubio continet omnem tractum circa flumen *Hemum*, et filuas seu forestas, quæ prope *Veenbusen*, et in altera fluuii *Hemi* ripa olim conspiciebantur.

Probabilissime hic pagus *Flebite* idem est, qui in diplomate quodam *Folckerii*, quod ex antiquo *Chartulario Censuum monasterii Werdinensis* exhibet *Miræus* in *Opp. Dipl.* Tom. III. p. 561, circa annum 855 nominatur *Fleibetti*. Cum enim idem *Folckerius* abbatiam *Werdinensem*, in *Westfalia* conspiciam, amplissimis per *Frisiæ* prouinciam possessionibus augeret, donationem firmavit in pago *Fleibetti* in villa *Hlara* XVII idus nouembris indict. III regnante *Hludouico imp. iunioris augusti* XV. *Hlara* villa procul dubio est locus *Laren*, vno circiter milliari a flumine *Hemo* disiunctus versus oppidum *Narden*, in terminis *Goylandiæ* situs. Caue autem, ne confundas hunc pagum *Flebite* cum pago *Fleithi* seu *Fleitbi*, intra *Principatum Wolferbuttelensem* circa oppidum *Gandersheim* et per adiacentem præfecturam *Winceburg Hildeshemensis* sito.

De pago
Northu-
anti in
Belg.
Foed.

Pagum *Northuanti* connexuimus cum pago *Flehite*. In *Goylandiæ*, in qua iuxta mare, dictum *de Zuyder-Zee*, oppidum *Naarden* exstat, existisse hunc pagum arbitramur. Teste chartulario *Werthinensi* Tom. I. S. R. B. *Leibnitii*

p. 102. et p. 116. in eodem pago erant villæ *Manheri*, *Hafungun*, *Huleri*, et *Hrenberi*, in quibus Oodhelmus quidam, maritus Theodlindæ et filius quondam Oodwerci, tempore Karoli Magni houas quasdam tradidit Liudgero presbytero. Esse autem videtur villa *Manheri* locus *Marfen*, vel *Maren*, situs in terra Traiectensis episcopatus. *Hafungun* est *Huyfen* locus, situs non procul ab oppido Naarden. *Huleri* est villa *Haar*, haud procul a Beersteyn intra Traiectensis episcopatus terras posita. *Hrenberi* esse videtur Hert villa, dicta *t' Huis t' Hert*, intra eandem regionem obuia.

In eadem terra Traiectensis episcopatus, hodie dicta *t' Land van Utrecht*, procul dubio præterea olim exstitit *pagus Insterlacus*. Comprobant id villa, quæ huic pago tribuuntur. In harum censum referunt chartæ veteres

1) villam *Fetbna*, quam *vir illustres, Carolus maior domus, filius Pipini, ipso die Kalend. Ianuarii anno secundo, regnante glorioso domino Theodorico rege, donauit monasterio, quod est intra muros in Traiecto castro situm et constructum ubi et apostolicus vir D. et in Christo pater Willebrordus archiepiscopus sub sancta conuersationis canobitalis ordine custos præesse videtur. Actum Herefiallo villa publica. Diploma ipsum habetur in Wilh. Hedæ Historia Episc. Ultraiectens. p. 28 seq. Fetbna hodie dicitur *Fechten*, iacetque ad Rhenum, vno circiter milliari distans ab ipsa vrbe Traiecto.*

In eodem *Insterlake* pago et intra comitatum Ruotbodonis deprehendimus

2) villam, *Amudam* vocatam, et telonium, quale prius walger in eodem comes exigebat loco. Eam in proprium donauit Otto II imperator Augustus Traiectensi ecclesie, teste diplomate l. c. p. 87 seq. adlato, quod datum est VIII idus Iunii anno dom. incarnat. 975, indict. III, anno regni Ottonis XV, imperii VII, et actum *Erperfurt*. Hanc villam *Amudam* esse oppidum *Muyden* situm inter Naarden atque Amstelodamum vrbes, neminem negaturum speramus.

Errore librarii in ea charta, quam I. G. Eccardus in *Histor. Genealog. Principum Saxonie Superioris* p. 19. in lucem produxit, pagus noster nominatur *Juscarlake*. Tradiderunt autem per Chartam eandem, in *Chartulario Traiect.* exstantem, *Ouo, Addo, Rothard, Thitbald et Beren ad ecclesiam S. Martini, que constructa est in castello Traiecto in pago Insterlake pro remedio Wibracti, sicut illis ipse ac filius eius Walbertus ad perficiendum legitime tradiderunt, quicquid in Oesterbac et in Praß idem Wibrach videbatur possidere. Acta est hæc traditio publice in villa Hosterbac VIII Kal. Iunii anno 834 indict. XII, regni imperatoris Lothowici anno XXI. Fortassis Oesterbac et Hosterbac vna eademque est villa. Locus quidem Oesterbeek est ad Rhenum obuus et non procul ab oppido Arnheim intra tractum Velouiensem situs. Villa autem *Eraß* est tractus oppidi Arnheimensis, antiquum adhuc retinens nomen. In eadem regione familia Widi-kindea plura possedit prædia, vt posthæc videbimus. Hinc nullus dubito, *Wibractum*, qui in Traditionibus nostris appellatur *Wibertus*, atque *Walbertum*, filium ac nepotem fuisse *Widkindi M.* Illud in expedito est, urbem *Traiectum* exstitisse quondam in pago *Insterlaco*.*

Porro annotauit illustris auctor Chronici Gottwicensis p. 644 villas sequentes, ad pagum nostrum relatas, nempe

- 1) *Cotben*, quæ erit *Cooten* ad Rhenum inter Wyck-Duurstede et Traiectum sita,
- 2) *Durostadium*, quod est vrbs dicta Wyck-Duurstede, ad Rhenum posita:
- 3) *Gana*, probabilissime *Goy* inter Cooten et Houten, vel *Ganschof*, itidem ad Rhenum inter Nyenrode et Beersteyn sitam:
- 4) *Grunwertb*, quæ verisimillime est *Groenvecht* inter Voortwyck et Gunterstein ad fluuium Vechtam visenda:
- 5) *Haetnam*, iam ante dictam *Houten*, vel *Hoet*, non procul ab vrbe Traiecto; obuiam villam:

Ab anno
834 vsque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

6) *Judefax*, id est, *Judfaes* inter Froonesteyn, Pletsenborg et Rynhuysen sitam:

7) *Luricbe* seu *Leerix* iuxta Houten versus Odyk positam:

8) *Ostherhem*, fortassis nunc *Outdaen* ad Vechtiam flumen, vel *Ostherwaert* ad eundem fluuium, vel *Oostbroeck* in eadem Traiectensis episcopatus terra vnum circiter milliare sitam ab vrbe Traiecto versus orientem:

9) *Werconden*, nunc *Werkboven*, non procul a Rheno et Beerwaart versus Odyk conspicuam:

10) *Westerhem*, per quam designatur vel *Vossestein* non procul a Doren, vel *Wynestein*, non procul a villa Heemstede seiuncta:

11) *Wiltaburgum*, nunc *Wiltenburg*, situm inter Amelisseweert, Rhynouven, Wynestein et Plotenborg:

12) *Abekevalde*, quam villam habemus pro *Abcoude* loco, vnum milliare et dimidium secreto a celebratissima vrbe Amstelodamo versus Traiectum:

13) *Fumerchbara*, quae videtur esse locus *Haar*, non procul a vico Maarfen disiunctus:

14) *Hera*, quae esse videtur *Hermelen* villa, sita haud procul ab eodem loco Maarfen:

15) *Lona*, seu villam *Loenen*, ad fluuium Vechtiam positam:

16) *Lonacalaca*, quae hodie dicitur *d' Huis te Loenersloot*. Et denique

17) *Marsna*, quae videtur esse *Maarsen*, locus ad flumen ante dictum situs.

De pago
Munt-
tuursintigis in
Belgio
foederato.

Teste quodam diplomate Ottoniano ad annum 985, pagus quidam, nominatim haud designatus, erat inter *Lieram* et *Hislam*, cui tribuuntur villae *Bleeswyk*, *Bokelsdyk*, *Buescoop*, *Crulingen*, *Flardinga* seu *Pbladirtinga*, *Golda*, *Lede*, *Leyra*, *Maerdrecht*, *Pinaker*, *Roderisen*, *Rotterdamme*, *Sciedamme*, *Scieplada*, *Swanerdrecht*, et *Zevenhusen*. Pagos anonymos praeterea in Saxonia nostra nondum inuenimus. Putamus vero, pagum istum vel fuisse pagum *Munttuursintigis*, vel pagum maiorem *Testerbantiam*. De utroque ergo pago quaedam dicenda esse omnino arbitramur. Ad Frieslandia loca memorata spectasse, negare non licet. Villa *Rotterdamme*, et flumina *Liera* et *Hisla* id satis probant. Intra Hollandiam praeterea, et quidem in tractibus, hodie dictis *Selmonde*, *Schieland*, *Delfland* et *Rhynland*, omnes haec villae reperiuntur. Est enim

1) *Bleeswyk*, Bleyfwyck in Schielandia,

2) *Bokelsdyk*, Poeldyk in Delflandia,

3) *Buescoop*, Boskoop in Rhynlandia,

4) *Crulingen*, Cralinge in Schielandia,

5) *Pbladirtinga*, Vlaeringe in Delflandia ad flumen dictum de Merwe,

6) *Golda*, vrbs *Gouda* ad fluuium dictum die *Yssel*, qui ante dicta *Hisla* est, per Schielandiam fluens,

7) *Lede*, Lynde, haud procul ab vrbe *Dordrac*, ob synodum *Dordracenam* celebratissima,

8) *Leyra*, Lier in Delflandia,

9) *Maerdrecht*, Moordrecht ad fluuium *Hislam*, non procul ab vrbe *Gouda*,

10) *Pinaker*, Pynaker in Delflandia,

11) *Roderisen*, Roderys in eodem tractu sita,

12) *Rotterdamme*, Rotterdam vrbs celebratissima, intra Schielandiam obuia,

13) *Sciedamme*, Schiedam, vrbs inter Vlaeringam et Delfshaven oppida,

14) *Scieplada*, Schipluy, locus intra Delflandiae tractum situs,

15) *Swa-*

- 15) *Swanesdrechte*, Swyndrecht locus, non procul ab vrbe Dordracō dis- guber-
iunctus, et nante
16) *Zevenbusen*, Sevenhufen locus intra Schielandiam, ab oppido Gouda Corbe-
vix vnum milliare distans. iam Adal-
gario.

Iam pagum *Muntuurfsintigis* ad Fresiam referunt Traditiones Fuldenfes I. F. Schannati p. 316. Hæ, in eodem quondam existisse villas *Reisheim* et *Balvatinge*, num. 73 tradunt. Non videmus, qua in alia regione pagus *Muntuurfsintigis* collocari queat, nisi in ea ipsa, in qua ante memoratas villas deprehendimus. Vrbi, olim castro, *Montfoort*, sito non procul ab oppido Oudewater in Hollandia, probabiliter a pago nostro nomen inditum est. Quamvis enim illud castrum demum circa annum 1170 a Godefrido, Traiectensi episcopo, ad Hollandorum insultus compescendos constructum fuisse referatur in W. Hedæ *Historia Episcoporum Ultrajectens.* p. 174; non tamen additur, illud tum prima vice exstructum fuisse. Probabilis vero nobis videtur, illud iam antea existisse, quemadmodum *Hoborsum*, *Woerden* et *Vollenho* castella, quæ eodem tempore contra Gelros, Traiectenses et Frisios ædificasse episcopum illum; l. c. perhibetur. Fit ergo veritati consentaneum, castrum *Montfoort* nomen accepisse a veteri pago *Muntuurfsintigis*; villæ autem *Reisheim* et *Balvatinge* videntur esse *Rynegem*, non procul ab vrbe Lugduno Bataurum, et *Palestein*, locus inter Gouda, Delphi ac Lugdunum vrbes obuius. Vt doctiores Bataui, et inprimis Lugdunenses, situm harum villarum accuratius inuestigent, eos publico nomine admodum volumus rogatos.

Adscriptimus autem, inducti testimonio veterum chartarum apud Will. Hedam l. c. ad annum 1063 reperendarum, Tabulæ nostræ Geographicae, et quidem ante dictis regionibus præterea alias villas, inter quas recensendæ sunt 1) *Flardinge*, Vlaardinge, Phladinga; 2) *Kirchwerve*, Werve; 3) *Hatago*, Hlaga comitum in Delflandia; 4) *Schie*, Sion; 5) *Rinesburg*, Rynenburg; 6) *Agathenkyreca*, Koudekerk; 7) *Afsekerwald*, Alkemade; 8) *Rinslaterwald*, Rinslaterwoude; 9) *Liethemuthen*, Leymuyde; 10) *Warmunde*, Warmont; 11) *Velfereburgh*, Veenenburg seu Velferslot locus in Kenemaria situs, 12) *Hamenzenkireca*, Hemenstede, et 13) *Spermerewald*, Spaarwou, cunctæ in Rhynlandia sitæ villæ, quas omnes coniectura nostra ad pagum *Muntuurfsintigis* spectasse iudicamus.

In Kenemaria et Westfrisia, vulgo et vernacule dicta Noord-Holland, pagum De pago existisse *Kilingo*, verisimillimum nobis videtur. Ad Fresiam hic pagus refertur *Kilingo*
in Traditionibus Fuldensibus I. F. Schannati, in quibus p. 314 num. 41 inue- in Belgio
nimus, in eodem pago *Kilingo*, et quidem in villis *Huntagi* et *Merheim*, tradi- fœdera-
disse ecclesiæ Fuldensi bona quædam Marcwartum et Vpponem. *Huntagi* no- ro.
bis videtur fuisse vna ex illis villis, quæ dicuntur *Ooster* et *Wester-bout*. *Merheim* autem habemus pro *Meressteyn*. Omnes hæ sunt in Kenemaria sitæ. His et adnumerandæ sunt aliæ villæ, quæ ex diplomate, apud W. Hedam in Hist. Episc. Ultraj. ad a. 1063 reperiundo, adducendæ quondam in his regionibus deprehendebantur. Illæ sunt 1) *Afsumannedilf*, quæ procul dubio est Assendelst, 2) *Egmunde*, Egmont, quæ etiam iam existit anno 913 teste diplomate in Mir. Opp. Dipl. Tom. I. p. 35, et in qua comes Theodoricus anno 1083 abbatiam fundavit, teste diplomate l. c. Tom. III p. 18, 3) *Alemere*, vrbs Alkmaer, 4) *Heilegolo*, Heyloo, 5) *Pethem*, Pettenheim, alias Petten, sita ad mare dictum de Noordzee, 6) *Afsenthorp*, Avendorp, 7) *Woggenum*, Wognum sita in dem Wognummer Ban, 8) *Vronlo*, fortassis Vrsium in dem Vrsumer Ban, 9) *Schirmere*, Schermer in Nortschermer Ban, et 10) *Sloten*, Sloet etiam in Kenemaria sita. Confer Hedam in Hist. Ep. Ultraj. qua in p. 132 seq. illud documentum deprehendes, e quo videbis, omnes has villas, et supra scriptas, iam anno 1063 existisse.

Hiscæ missis, recensendæ quoque sunt villæ, olim ad celebratissimum pagum De pago *Testerbant* relate. Ad Inferiorem Terram spectasse pagum *Testerbant*, aliosque *Testerbant*
pagos sub se comprehendisse, conclusimus e verbis auctoris Vitæ Meinwercei, in Belgio
quæ Tom. I. S. R. B. Leibnitii p. 544 sic habent: *Facta in diebus eius* (scilicet fœdera-
Eee 2 Mein-to.

Ab anno
854 usque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

Meinwerici episcopi Paderbornensis) *fame valida, missis nuntiis frumentum comparari fecit in Colonia, et duas naues onustas ad Inferiorem Terram deferri, et dispensatione villicorum super Velve in Testerbant taliter mandavit erogari, ut una pars propriis, alia familie indigentis, secundum numerum domesticorum distribueretur: tertia ad prouentum seminis, quarta mendicis erogaretur. Quod episcopi mandatum villicus super Velve deuote peragere studuit. Ille vero in Testerbant partem pauperibus ordinatam fraudari perniciose non timuit.* Hæc verba ponderantes, quaerimus, vtrum Velve vsurpetur pro pago, an pro villa? Et respondemus: pro pago. Quamuis enim locus quidam nomine Wel ad Mosam in tractu, dicto Bomelewert reperiatur, qui heic in censum venire posset; maluimus tamen hanc villam interpretari per villam Welle, quam Saracho abbas in Registro Bonorum et Prou. Abbatia Corb. tribuit pago Testerbant. Quodsi ergo Wel quondam est dicta Welle, uocabulum Velve in uerbis adductis locus Wel esse non poterit. Præterea inquirendum foret: an in una villa tantum fuerit vnus vel plures villici? Villici quondam non erant liti seu mancipia, sed ministeriales abbatis, abbatissæ uel episcopi, ut patet e litteris Irmegardis de Widigensten, abbatissæ Heruordensis ad annum 1290, datis. In diplomatibus aliquando priorem locum tenent villici inter ecclesiæ ministeriales. Possimus villicos dicere administratores, teutonice Verwalters, quin imo etiam Amtleute. Interdum vnus tantum erat villicus in curte dominicali, alias curtes minores sub se comprehendente, ut latius deduximus in Clientela Corbeiensi. Cum igitur villicus Meinwerici episcopi super Velve distinguatur a villico eius in Testerbant, arbitramur Velve non fuisse villam, sed pagum. Quia autem Velve fuit in Testerbant, sequitur Testerbantiam fuisse pagum maiorem seu generalem, alios pagos minores sub se comprehendentem. Accedit, Meinwericum episcopum multa possedisse prædia in Inferiori Terra, ut infra demonstraturi sumus. Euidētissimum ergo erit, auctorem Vitæ Meinwerici dicere uoluisse, Meinwericum episcopum studuisse hominibus suis propriis tam in pago Velve, quam in pago Testerbant degentibus, atque annona carentibus, subuenire. Sit itaque pagus Testerbant pagus maior.

Illud quoque fiet palam ex villis, olim ad pagum Testerbant relatis, quas accurate considerandas in animo habemus. Illæ sunt

- 1) Hero
- 2) Ukele, et

3) Trile, quippe quæ teste diplomate in Wilh. Hedæ Hist. Episc. Ultraj. p. 94 anno 997 erant infra comitatum Testerbantia. Hero uideretur fuisse Herren in tractu Nouiomagensi, Ukele, Uchelen in tractu Velouicensi, et Trile, Driel, non procul ab vrbe Heusden in tractu Betuwensi, uel Driel in tractu, Bomelewert dicto. Illa, non hæc, placet.

Porro Otto III imperator augustus anno 998 III idus Aprilis indict. XII anno regni XVI et imperii III Anfrido Traiectensi episcopo largitus est omnem districtum super villam Bomele in comitatu Vurochi comitis in pago Testerbantia dicto situm, et quidquid Poppo, filius Walgeri, habuit in ministerium in eodem comitatu et in villa Arclo, ut patet e diplomate apud Hedam l. c. p. 95. reperiundo, quam traditionem eisdem fere uerbis confirmat Henricus II anno regni sui primo, id est, III nonas septembris anno domin. incarnationis MIII indictione I, teste diplomate apud eundem Hedam l. c. p. 100. seq. Bomele procul dubio est oppidum Bommel ad Vahalim fluuium situm in tractu Bomelerwaard dicto, probe discernendum a vico Bommel seu Bemmell, in tractu Betouienensis terræ non procul ab oppido Heusden conspicuo. Villa autem Arclo erit locus Arekel, vnum circiter milliare situs ab oppido Gorcum in tractu, dicto t' Land van Gorcum.

Anno 1006 Anfridus Traiectensis episcopus fundauit abbatiam Ordinis S. Benedicti in loco Hohorst, teste diplomate, quod ex copia licitum erit inferere, quia illud facem accendit illis, quæ infra de illo Anfrido, seu Ansfrido ex gente Widekindea orto, dicturi sumus. Est autem ipsum diploma sequentis tenoris:

In

In nomine sanctæ et indiuiduæ trinitatis. Notum sit omnibus sub gubernante Anfridus licet indignus Traiectensis ep̄us in loco qui uocatur *Hoborsta* aedificari præcepi cellulam in primis in honorem dñi n̄ri ih̄u xp̄i constructam nec non gloriosissimæ genetricis eius mariæ sed et b̄torum ap̄lorum petri et pauli meiq. patroni specialis sc̄i martini, ea ratione, ut inibi fratribus monachis sub sc̄i benedicti regula feliciter uiuere cupientibus dies ducere liceat huic uitæ concessos. Vt autem locus prædictus in dei seruitio firmiter possit esse stabilitus, iam dictis fratribus tradidi, quidquid uisus fui habere in uilla *Thrile* in pago *Testerbantensi* cum omni familia cunctoq. seruitio et districtione, ita ut omni tempore tenui ac possedi absque ullius contradictione, regali sc̄il. manu traditione ac stipulatione nobis concessum et in *Tuente* dimidium census teloniarum et monetæ et foreste in *Rumelo* et quartam partem siluæ in *Fugenboorte*. præter hæc tradidi inter uillas *Hese* et *Sous* XIII mansos cum prædio *Hoborst* prædicto cum mancipiis et omnibus appendiciis id est siluis pratis pascuis molendinis aquis aquarumq. decursibus acquisitis et acquirendis quod dedit quidam garuuardus miles sc̄o martino. et nouale quoddam de monte *Hoborst* usque in *Bacheuorth*. addidit et has ecclesias *Ermelo masumunster Liuemunster Leyre Swindrecht Hamertbe Loysden*. Actum est hoc publice coram idoneis testibus in basilica sc̄æ Mariæ sc̄iq. Martini in *Hoborst* ipso die dedicationis eius id est XIII kal. decembris anno ab incarnatione dñi MVI indiēt. IIII regnante Heinrico II imperii sui anno V.

His litteris adductis dispiciendum erit, ubi locus *Hoborsta* exstiterit. Reperitur primo in Velouiensis tractu non procul ab oppido Haderwik uilla *Horst*, et deinde in terra Traiectensis episcopatus uilla *Horst* haud procul ab urbe Rhenum ad fluuium Rhenum sita. Sed uterque locus non placet. Eandem enim abbatiam exstisse primo lapide ab Amersfortio, et anno 1050 in urbem Traiectum translata D. Pauli nomine innotuisse, *Arnoldus Bachelius*, Batauus, in notis ad Chronica Iohannis de Beka p. 37. annotauit. Non procul ab oppido prædicto reperitur locus *Hoost* et Mons Sanctus, super quo abbatiam *Hoborsta* exstisse putamus. Cumque haud procul ab eodem loco *Hoost* inueniatur uicus *Barvoort*, eundem fuisse locum *Bacheuorth*, cuius Anfridus in diplomate adducto meminit, censemus.

Ecclesiæ, quas laudatissimus præful addidit, sunt probabilissime in locis sequentibus repertæ.

- 1) *Ermelo* esse poterit uicus *Ermel* in Velouensi tractu situs.
- 2) *Masumunster*, si non subest uicus *Moost* non procul a loco *Hoost* reperiendus, erit *Monster* in Delflandia.
- 3) *Liuemunster* locus nobis non est cognitus.
- 4) *Leyre* esse poterit *Lielaar* non procul ab urbe Amersfortio, vel *Lier* in Delflandia, olim dicta, uti supra uidimus, *Leyra*.
- 5) *Swindrecht*, *Swyndrecht* haud procul ab urbe Dordracō, quondam, uti supra uidimus, etiam appellata *Swanesdrecht*.
- 6) *Hamertbe* esse poterit *Hoemen* in Velouensi tractu, vel *Harten* in tractu eodem non procul ab urbe Arnheim, vel *Harwert* in Betouiensis tractu ad Rhenum, vel, uti nobis uidetur, *Hemert* ad fluuium *Mofam* haud procul ab urbe Heusden.
- 7) *Loysden* autem poterit esse vel *Leysden* non procul Amersfortio, vel *Loinen* ad flumen *Vahalin* haud procul ab urbe Nouiomago, vel *Loosduyne* in Delflandia unum circiter milliare ab Haga comitum reperiendus locus. Villam *Thrile*, quam in pago *Testerbantensi* exstisse Anfridus asserit, habemus pro *Driel*, cuius iam supra mentionem inieimus.

Ab anno
85+ vsque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

His villis addimus loca *Radinheim*, *Putten*, *Vortbusun*, *Tuilon*, *Hasti*, *Gamberen*, *Helue* et *Niuucla*, vna cum villis *Appele* et *Wehse*. *Tuilon* erat mater ecclesia, ad quam anno 1031 spectarunt capellæ *Hasti*, *Gamberen*, *Helue* et *Niuucla*. *Tuilon* est locus Thuyl, ad Vahalim situs in Tielerwaard non procul ab oppido Bommel. *Helue* itaque erit *Helwy* in eodem tractu ad Vahalim sita, *Hasti* *Haften* non procul ab *Helwy*, *Niuucla* *Nywalde*, et *Gamberen* *Gameren*, quæ vltimæ villæ reperiuntur in tractu *Bommelerwart* haud procul ab oppido *Bommele*. *Radinheim* ad Rhenum erat sita, et procul dubio intelligitur vrbs *Rhene* in terra *Traiectensis* episcopatus. *Putten* vsque in hodiernum diem appellatur *Putten*, et sita est in *Velouien* tractu non procul a locis *Ermel* et *Schonderbeek*. *Vortbusun* erit *Verhusen*, in tractu *Berouien* non procul ab oppido *Rhene* sita. *Appele* hodie nominatur *Appel*, et *Wehse* *Wessel*, quæ villæ reperiuntur in *Geldria* ducatu et spectant ad tractum *Velouien*sem. In omnibus his villis bona quondam possedit monasterium SS. Petri et Pauli O. S. Bened. in suburbio *Paderbornen* situm, vulgo dictum *Abdinghov*. Et largitus est illi bona eadem *Paderbornensis* episcopus *Meinwercus*, eiusdem fundator, vt diplomata in *Nicol. Schatenii Annal. Paderborn. Tom. I. p. 483. et p. 765. testantur.*

Hiscæ dictis suppleri atque emendari possunt ea, quæ reuerendissimus atque eruditissimus D. auctor *Chronici Gottwicensis* de pago nostro *Testerbant* in medium protulit. In illo relatum legimus, ad eundem pagum quoque spectasse villas *Bracola*, *Malsen*, *Tbielle*, *Buria*, *Empele*, et *Buria*, quæ probabilissime sunt *Brakel* ad Vahalim sub tractu *Bommelerwart* dicto, *Molenste* in terra *Traiectensis* episcopatus, non procul a vico *Walenborg*, vel *Maren* ad *Mosam* fluuium, vel *Malden* in tractu *Nouiomagen*si; *Tiel* in tractu *Tielerwaard* ad Vahalim, vrbs *Buren* in comitatu *Buren*, a qua non procul absunt *Buurmalen* et *Geldermalen*, quarum vna esse possit villa *Malsen*. *Empele* est *Empel* ad *Mosam* sita, et *Buria* denique in *Bierrip*, non procul ab vrbe *Heusden* in tractu dicto *rLand van Altena* sita, latere videtur.

Omnes has villas, ad pagum relatas *Testerbant*, vt ab aliis villis, ad alios scilicet speciales pagos spectantibus, accurate distingueremus, in tabula nostra Geographica lineola subduximus. Patet autem ex eisdem, pagum *Testerbant* sub se comprehendisse pagos *Muntuwisingis*, *Flebite*, *Felwe*, *Huitingoe* et *Bathua* dictos, de quibus posterioribus nunc quædam in medium proferre volupe erit.

De pago
Huitin-
goe in
Belgio
foedera-
to.

Pagi Huitingoe primam mentionem iniecit *Will. Heda* in *Hist. Episc. Ultraj. p. 51.* his verbis: *Sub isto Alpbrico* (*Traiectensis* episcopo) *Rotgarius comes donauit ecclesie Traiectensi plurima bona sua, quæ habuit in proprietatem, et in pago Leomerike in villa Thuina, Alatinge, Westrehest in pago isto, in villa Duitlingen, in pago Felua in villa Lona, Sulmonda, Wageninga, Werdupa, in pago Huitingoe in villa Houdna, in villa Bracola, Tbule, cui Alpbricus vicissim contulit in beneficium ac præstariam, vt aiunt, seu usum ad vitam, quæ ecclesia in villa Gruosna et Furnerchara et Hera, itemque in Seyst, Lisidunon, Hest, Thorene habuit anno regni Ludouici XXV salutis scilicet DCCCXXXVIII, quo anno passus est S. Fredericus. Ad quæ verba Buchelius l. c. p. 52. not. (d) hæc annotauit: Gerbrandus hanc donationem integram ponit, et est in meis MSS. in qua nominantur pagi Leomerike, vel Lomerike sorte de Limersche, Velua, buiten-goye: villa vero Twine, Westerbese, Duitingen, Lona, Sulmunda, Wageninga, Houdna, Brakela, Tbule, Zeyst, Lisidunon, Hese, Thoerne. Loca sepe sunt nota. Villa Houdna, quæ in his verbis tribuitur pago *Huitingoe* esse poterit *Heesbeen*, non procul ab vrbe *Heusden* sita, vel ipsa vrbs *Heusden* haud procul a fluuio *Mosa* obuia, vel *Hintum* primo lapide ab vrbe *silua ducis*, vulgo *Hertogenbosch* dicta, reperiunda, vel *Houtmeer* in tractu *Nouiomagen*si. *Bracola* seu *Brakela* est *Brakel* in tractu *Bommelerwaard*, et *Tbule* *Tiel* vel *Thuyl* ad Vahalim in tractu *Tielerwaard* dicto, sita.*

De pago
Bathua in
Belgio
foedera-
to.

Pagus Bathua, quem etiam ad pagum maiorem *Testerbant* spectasse putamus, procul dubio situs erat eo in tractu, qui hodie appellatur de *Betuwe*. Partem hunc esse pagum prouinciæ veterum *Batauorum*, insulam inter *Rhenum*, *Leckan*, et *Vahalim* incolentium, quæ partem *Geldria*, partem *Traiectensis* prouinciæ, et partem *Hollandiæ* occupabat, omnino arbitramur. Eiusdem pagi *Bathua* primo men-

mentionem iniecit circa annum 727 *Karolus maior domus filius Pipini*, qui teste diplomate, apud Will. Hedam l. c. p. 50. seq. reperiundo, tradit Willebrordo episcopo in pago *Bathua* villam turis sui nuncupatam *Eliste* in ipso loco *Maritbaine* quantumcumque ibi habuit vel possedit *Euerhardus*, dum ipse infidelis regi apparuit, et in regis Francorum infidelitate foris patria ad infideles se sociavit, et propter hoc omnes res sue in fisco regali fuerunt redactæ, quas gloriosus rex *Hildebertus* genitori eius *Pipino* de suo fisco concessit, *Karoloque* genitor eius *Pipinus* iure hereditatis in proprietatem concessit, hæc omnia, et quidquid *Euerhardus* habuit in *Bathua* vel possedit, tradit ad basilicam saluatoris nostri *Jesu Christi* et *B. Mariae* genetricis *Dei* et *B. apostolorum Petri et Pauli* omniumque apostolorum, sanctique *Johannis baptiste* et ceterorum sanctorum. Actum *Tulpiaco* castro publico mense Iulio anno sexto regnante glorioso rege Francorum *Theodorico*. Testes erant *Saleco comes*, *Folcarius comes*, *Bergersensis comes*, *Maginbarius comes*, *Luidoiphur*, *Odo*, *Agilo*, *Herigerus comes*, *Erkenfridus comes*, qui aduocatus fuit episcopi, et hanc traditionem manu sua cum domino suo suscepit.

In autographo quædam aliter esse lecta, prout l. c. ea exhibuit Heda, non est dubitandum. Interim neminem inficari posse censemus, *Euerhardum* istum ex proceribus *Fresonum* seu *Saxonum* fuisse. *Bathua* pagum olim ad *Saxones* spectasse, nullus negare poterit. Familiam etiam *Widekindam* et *Brunoniam*, vno ramo progerminantem, in eadem prouincia amplissima possedisse prædia, omni caret dubio. Cum igitur nomen *Euerhardi* in eadem gente crebro sit repetitum, vti supra vidimus, coniectura auguramur, istum *Euerhardum* fuisse patrem vel fratrem *Adelbarði*, auum *Theodorici*, et proauum *Widekindi M.* et *Brunonis*, ducum *Westfalorum* atque *Angariorum*, de quibus posterioribus *Annales* rerum Francorum indubitata nobis momenta prodiderunt. *Euerhardum* illum tempore regis *Hildeberti*, id est, *Childeberti III* vixisse oportet, quem anno 711 mortuum esse referunt. Cumque *Theodoricum* ad regnum Francorum euectum anno 721 perhibeant, sequitur, diploma allegatum circa annum 727 esse datum, atque *Euerhardum* ab *Hildiberto* seu *Childeberto III*, seu potius a *Pipino* maiore domus, ante annum 711 esse victum, cum quo *Annales* veterum conueniunt, qui tempore *Pipini* *Fresones* et *Saxones* esse victos tradunt. Chronologia ergo non pugnat, si perhibemus, *Euerhardum* illum esse potuisse proauum *Widekindi M.* ac *Brunonis* ducis.

Quidquid autem sit, siue *Euerhardus* ille sit referendus inter progenitores *Widekindi M.* siue minus, nullus tamen inficias ire poterit, pagum *Bathua* quondam in *Betuwe* existisse. Probat id 1) villa *Eliste*, alias *Maritbaine* dicta, quæ necul dubio est locus *Elst* ad *Lingam* flumen in tractu *Betuwe* situs, 2) *Cannita* villa et 3) *Falburc marca*, quarum altera est *Gent*, ad *Vaholim* vnum milliare et quod excurrit ab vrbe *Nouiomago* reperiunda, vti iam obseruauit auctor illustris *Chronici Gottwicensis*; altera autem probabilissime in regione loci *Falborg*, inter *Nouiomagum* et *Wageningen* vrbes reperiundi, existit. Verisimillime hæc marca tempore *Carolingicorum* limes fuit veteris *Saxonie* et *Francie*. Addimus his villis 4) *Hustin* villam, quam diligens noster abbas *Saracho* in *Registro B. et P. Abb. Corb.* ad pagum *Bathua* retulit, quamque *Hoesden* locum, in tractu *Betuwen*si aequali fere itinere ab oppidis *Rhene*n et *Wageningen* versus meridiem situm fuisse, putamus.

Probabilissime quoque noster ille est pagus, qui in *Traditionibus Fuldens. I. F. Schannati* p. 304. num. 95. appellatur *Bata*. Refertur enim l. c. quendam seu quendam (an enim femina vel vir fuerit, ignoramus,) *Wolewich* tradidisse in plaga *Saxonie* bona quædam in pago *Fladate* in *Elbirga*, *Holzhusen* et *Rimbrabter*, et in pago *Bata* in *Hufuduna*, *Castre*, *Warade*, *Wotun*, *Hebun*, *Wide* et *Hoimeru*. Pagus *Fladate* nobis esse videtur pagus *Flebite*, etiam, vti supra vidimus, *Flethette* dictus. *Elbirga* esse poterit *Echel* in terminis *Goylandie* situs, *Holzhusen* *Huyfen* ad mare dictum de *Zuyderzee* reperiundus, et *Rimbrabter* *Rinswou* ad flumen *Hemum* villa existens, vel *Ruyterbrock* ad eundem fluuium reperiunda. Pagus autem *Bata* probabilissime est pagus *Bathua*. Si enim

5) *Hufuduna* villa non est nostra e *Sarachonis* *Registro* producta villa *Hustin*, id est, *Hosden*, erit illa oppidum *Heusden* ad *Rhenum* situm.

6) *Castre*

Ab anno
854 usque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

6) *Castre* villam habemus pro vico *Kesteren*, ad flumen Lingam inter Hoesden et Ochten obuio.

7) *Warade* esse poterit *Varick*, in Tielerwaart sita inter Hemert et Heesfelt, vel *Wurt* non procul ab vrbe Nouiomago reperiunda.

8) *Watun* existimamus probabiliter esse *Wycken*, inter Vahalim et Mosam fluuios in tractu Nouiomagensi conspicua.

9) *Houn* erit Huen villa ad Mosam sita.

10) *Wide* videtur esse Wamel in eodem tractu ad Vahalim non procul a Tiel, vel *Wees* ad flumen Lingam inter Heins et Hoefden obuia, et denique

11) *Homeru* villam haberi posse arbitramur pro *Homen*, ne vno quidem lapide distita a vico Huen, ad Mosam posito.

De pago
Scaldis
in Infe-
riori Ter-
ra.

Hactenus locuti sumus de pagis, ad pagum maiorem Testerbant spectantibus. Volupe tamen iam erit, quaedam adicere de pagis eidem contiguis. Illi sunt primum *pagus Scaldis* a fluuio Scaldis, hodie dicto die Schelde, procul dubio nomen sortitus. Villæ eidem pago in Chartis veterum tribuuntur sequentes:

1) *Bergar*, est vrbs *Bergen op Zoom* satis nota.

2) *Crebca* esse poterit *Kraffel* locus, situs inter Kruisland, Blauwesluys, Berlekeflove, Oudenbosch atque Kalfdonk, ac duo milliaria, et quod excurrit, ab vrbe Bergen op zoom septentrionem versus distans.

3) *Gusaba* erit vicus *Gulfe*, duo milliaria ab vrbe Breda versus orientem situs inter Reien, Hulten, Riel, Alphen, Chaem et molendinum Molefscheet.

4) *Maudaco* est vel locus *Meerdycck*, vnum milliare cum dimidio conspicuus ab oppido Gertrudenberg inter Gravenmeer, Ruyth, Kapelle, Suydewy, Sprang, Kaashenvel, et Donsen, vel villa *Meenwen*, æquali fere itinere reperiunda inter Gertrudenberg et Heusden.

5) *Pepinglandia* esse poterit *Poppel*, quatuor milliaria locus situs ab vrbe Breda versus orientem, vel *Bavel* iter vnus horæ ab vrbe iam dicta, vel *Pape-mus* vnum milliare ab vrbe Tolen distans.

6) *Sprange* est procul dubio iam supra dictus locus *Sprang*, tria milliaria versus occidentem distans ab vrbe Silua ducis, teutonice appellata Hertogenbosch.

7) *Steninge* hodie appellatur *Sestingen*, vicus situs ad fluuium Scaldim, vnum milliare cum dimidio ab oppido Santvliet versus occidentem.

8) *Sonnenmere* et *Sonnenmeri* sunt probabilissime vici dicti *maior* et *minor Sundert*, distiti ab vrbe Bergen ob Zoom quatuor milliaria versus orientem. Denique

9) *Waterange* erit vel *Teteringen* vel *Warnde*, duo loca non procul ab vrbe Breda sita.

De pago
Bragban-
to in
Terra In-
feriori.

Pago Scaldis contiguus erat *pagus maior Bragbanto*. Paucula quoque de eo in medium proferre, postulant Traditiones nostræ Corbeienfes. Vidimus enim supra §. 184. Euricum quendam in pago *Bragbanto* in villa *Blorwanscote* ecclesiæ Corbeienfi tradidisse bona sua. Quatuor comitatus seu pagos minores pagum *Bragbanto* sub se comprehendisse, patet e diuisione regni Hlotharii, a Hludouico et Karolo regibus anno 860 facta, quæ Capitulis Karoli calui regis atque Annalibus Bertinianis inserta legitur.

De pago
Taxan-
dria Brag-
bantenfi.

Vnus erat *pagus Taxandria*, a *Taxandris* populis ita dictus, quos *Phil. Cluuerius in Geographia Antiqua* inter Mosam et Flandriam ad oceanum collocat, et perhibet, Taxandrorum tractum nunc esse *Zelandiam* et Brabantia inferioris partem. Sed Cluuerium non recte posuisse limites veterum Taxandrorum, quos veterum *Cattorum* progeniem fuisse Men. Altingius in *German. Infer. p. 79.* arbitrat, patet e duobus fluminibus ad pagum *Taxandriam* relatis, quæ sunt *Dutbmola* et *Digena*. *Dutbmola* fluuius hodie dicitur *Dommel*, qui fluit per oppida Peer et Eyndhoven, atque urbem Siluam ducis, tandemque exoneratur in fluuium Mosam. Circa hoc flumen

Dommel

Dommel olim existisse pagum *Taxandriam*, omnino arbitramur. Tribuuntur gubernante huic pago in Testamento S. Willebrordi

1) villa *Wadradoch* super flumine *Dutbmola*, quam fuisse locum *Waalderen*, ad fluium *Dommel* vno lapide ab oppido *Eyndhoven* disiunctum, nemo negare poterit. Hæc villa in *W. Hede Hist. Episc. Ultrai.* p. 28. nominatur *Waderloe*, et fluius *Dumella*, quem in Tabula nostra Geographica secuti sumus.

2) *Busloth* esse videtur vel *Boxtel*, vel *Boekoop* ad fluium *Dommel* inter *Eyndhoven* et *Silua* ducis sita.

3) *Bocanshot* fuerit oportet *Baersbot* duo circiter milliaria versus meridiem ab vrbe *Silua* ducis reperiendus vicus.

4) *Hinesloten* habemus pro vico *Hoogloen*, duo milliaria circiter sito ab oppido *Eyndhoven* versus occidentem.

5) *Alpbeim* est *Alphen* locus tria circiter milliaria remotus ab vrbe *Breda* orientem versus.

6) *Diora* super fluium *Digena*, est *Dieffen*, iter dimidiæ horæ seiunctus ab oppidulo *Hilvarenbeek*. Denique eis

7) villam *Budilio* addimus e diplomate *Karoli M.* per quam vicum *Buel*, situm inter *Hamont* et *Weert* oppida, designari intelligimus, inde ab vrbe *Ræronde* tria milliaria, et quod excurrit, reperiendum.

Alter pagus, ad pagum maiorem *Bragbanto* relatus, est *pagus Riensis*. Ad pagum *Bragbanto* eundem spectasse pagum, patet partim ex *Antwerpe castello*, quod *Rienti* ad tam pago *Bragbanto*, quam pago *Rienti*, tribuitur, partim e villa *Blowanscote*, quam in *Bragbanto* in pago *Rienti* existisse, *Saracho* noster in suo Registro Bonorum et *Prouentium* *Abbatia* *Corbeiensis* nos docuit. Sunt autem villæ, ad pagum *Riensis* relatae, sequentes præterea:

1) *Blowanscote* est *Blommescbot* duo circiter milliaria ab vrbe *Antwerpa* versus orientem locus, inter *Wechelerzande*, *Lille*, *Vispelin*, *Crabbels*, *Pulderbosch* et *Soerfel* situs.

2) *Boucholt* ad annum 974 est villa *Bouhaut*, duo milliaria ab vrbe *Antwerpia*, et vnum milliare ab oppido *Lier* reperiunda.

3) Flumen *Nutta* est fluius *Notbe*, qui intra oppidum *Lier* recipit riuum *Nethe*, et se in *Dile* et tandem in *Scaldim* fluios exonerat.

4) *Castellum Antwerpo* est *Antwerpia* ad *Scaldim* sita vrbs celebratissima, quæ procul dubio etiam *marca Antuerpa* nomen dedit, cuius meminit *Annalista Saxo* Tom. I. *Eccardi* p. 525, referens ad annum 1076, *cesarem Henricum ducatum Lotbaringie* filio suo *Conrado*, *marcam vero, quæ Antwerpa dicitur, Godefrido consobrino Gocelonis seu Godefridi ducis, impigro ad rem militarem adolescenti, tradidisse, qui etiam postea Lotbaringie ducatum obtinuerit.*

5) Erat in eodem pago *Rienti* fluius *Scalde*, id est, flumen *Schelde*, cuius etiam pars quædam ad pagum nostrum spectauit.

6) *Bacwalde*, quæ probabilissime erit locus *Bauwel*, duo milliaria ab oppido *Lier* situs orientem versus.

7) *Winnelincheime* erit vel *Wommelgem*, vel *Wynegem* villæ, vnum milliare et quod excurrit ab vrbe *Antwerpa* existentes versus orientem.

8) *Furgulare* habemus pro *Vogelensank* non procul ab vrbe prædicta reperiundo vico versus meridiem. Infra eundem comitatum siue pagum *Riensis* *Anfridus Traiectensis* episcopus, e stirpe *Widikindea* oriundus, quandam sui iuris hereditatem in villis *Westerlo*, *Oldobolo*, *Mierbeke*, *Hoybeck* (*Honbecke*) et *Borchte* anno 994 seu 997 tradidit ecclesiæ sanctæ Mariæ sanctique *Martini* in *Traiecto*, teste diplomate, in *W. Hede Histor. Episcop. Ultrai.* p. 93, et in *Mirai Opp. Diplom.* Tom. I. p. 52. reperiundo. Ex his est

9) villa *Westerlo* vicus *Westerloo* ad fluium *Nethe*, duo milliaria cum dimidio distans ab oppido *Lier*.

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

10) *Oldlobolo* verisimillime erit Oosterloo ad eundem fluuium reperiendus locus.

11) *Mierbeke* seu *Mirenbecke*, vti Heda legit, est vicus *Meerbeck*, ad idem fluuium obuius.

12) *Hoybeck*, seu, vt Heda habet, *Honbecke* erit vel *Heulken* in altera fluuii *Nethe* ripa non procul a *Meerbeck* existens, vel *Hoboken* haud procul a supra dicta villa *Vogelensank* reperiunda. Hæc, non illa, placet. Denique autem erit

13) *Borchte*, *Borchte* ad fluuium *Scaldim* non procul ab *Hoboken* villa, iter vnus horæ ab vrbe *Antwerpa* obuia.

Ville ad
pagum
Bragban-
to spe-
ctantes.

Ad ipsum pagum *Bragbanto* referuntur

1) villa *Dorp*, quam Falquinius quidam anno 950 tradidit monasterio *Gamblacensi*, hodie dicto *Gemblours*, olim *Leodienfis*, hodie *Namurcensis*, dioeceseos in *Brabantia*. *Dorp* erit vicus *Dworpe*, duo milliaria et quod excurrit situs ab vrbe *Bruxellis*.

2) *Filsardo* erat teste diplomate *Caroli M.* regnantis anno quinto in pago *Bragbando*. Vide sis diploma in *Lunigs Reichs Archiv Spic. Eccles. Cont. I. p. 1141* seq. Hæc villa procul dubio est oppidum *Vilvorden* inter *Bruxellas* et *Mechlinium* vrbes obuium.

3) *Alostum* erit *Aelst* seu *Alost* oppidum situm ad fluuium *Dendre*, qui se *Teneramundæ* exonerat in *Scaldim*.

4) *Brucfella* est vrbs *Brussel*, totius *Brabantia* metropolis.

5) *Ganda* absque dubio erit *Gent* vrbs notissima, hodie spectans ad *Flandriam Auftriacam*.

6) castrum *Louanicum* esse urbem *Louanium*, gallice *Louvain*, et teutonice dictam *Loewen*, nemo negare poterit.

7) *Malisne* absque controuersia erit vrbs *Mechlinium*, gallice *Malines*, et teutonice *Mecheln* dicta, sita ad fluuium *Dile* in *Brabantia*.

8) *Condatum* erit vrbs *Conder*, gallice dicta *Conde*, sita ad *Scaldim* in *Hannonia gallica*.

9) *Niviola* hodie dicitur *Nivelle*, quatuor circiter milliaria sita ab vrbe *Brussel* versus meridiem. Plures villas addere, in præfentiarum superuacaneum esse videretur. Longitudo et latitudo pagi nostri *Bragbanto* e dictis satis superque elucefcit.

De pago
Masao in
Inferiori
Terra.

Progredimur ad pagum *Masao*, qui in veterum documentis nuncupatur modo pagus *Masagowi*, modo *Masagove*, modo *Masanorum*, modo *Masagobbi*, modo *Mose*, modo *Maso*, modo *Maselant*, modo *Masagao*, modo *Mosgaua*, modo *Mosau*, et modo *Mosanur*. *Saracho* noster in suo *Registro Bonorum et Prouentuum Abbatia* *Corbeiensis* eundem pagum appellauit *Masao*, quod nomen in *Tabula nostra Geographica* retinuimus. A fluuio *Mosa*, hodie dicto die *Maer*, eundem pagum nomen accepisse, constat inter omnes, qui eundem probe dignoscere sciunt a pago *Mosalgove*, cui nomen inditum a fluuio *Mosella*, teutonice dicto die *Mosel*. Pagum *Masao* in superiorem atque inferiorem pagum esse diuisum, patet e diuisione regni *Lotharii* facta anno 870, quam vide apud *Baluzium Capit. Regum Francorum Tom. II. p. 221*, *Miræum Opp. Diplom. Tom. I. p. 28*. atque alios. Ad pagum *Masao* siue *Maso* refertur anno 855

1) *Monasterium Berg super fluuium Rura*. Fluuius *Rura* est flumen *Roer*, quod ad urbem *Roermunde* influit *Mosam*, et monasterium *Berg* erit celebris abbatia, quæ hodie appellatur *S. Odilienberg*. In *Traditionibus Fuldensibus I. F. Schannati p. 312. num. 14. in pago Masao iuxta flumen More* (lege *Mose*) positas inuenimus villas *Blaricge*, *Walare* et *Oslan bretana*.

2) *Bla-*

2) *Blarige* est procul dubio *Blerik* vicus, ad Mosam haud procul ab oppido Venlo situs inter Baerle, Brey, et castellum S. Michael.

3) *Walare*, esse poterit *Viller* villa obuia haud procul ab oppido Gennepe, seu *Weel* ad Mosam reperiunda inter Blitterswyk, Wansen, Geestern, Aeyn, Helfsum, Hekeren, Wees, Wissen, Kevelaer, Tuiſten et Vorſt.

4) *Oſanbretana* autem villa videtur esse *Offenbroek* vicus, situs non procul ab oppido Cleef inter Freudenberg, Beber, Opthau, oppidum Cleef, Kellen, Wardt, et Haſſert in ducatu Clivenſi. Eginhardus tribuit pago *Mafano*.

5) *locum Gangluden*, qui nobis videtur fuiſſe *Gangel*, situs inter oppida Venlo et Roermonde, ſive potius inter vicos Baerle, Holthufen, Keſſel, Neer, Keyſersboſch, Myl, et Helden. Teſte Sarachonis Regiſtro B. et P. Abb. Corb.

6) *Lumi* villa erat in pago *Mafao*, quam fuiſſe putamus vicum *Leunen*, ſitum duo milliaria ab oppido Venlo verſus ſeptentrionem inter Oerle, Tinray, Caſtenrey, Horſt, Severum, Lieſſel, Vlierden, Durne, Grotenberg, Marſel et Venroy. Denique

7) *Traiecta* anno 896 in pago *Mafeland* nulla videtur alia fuiſſe villa, quam vrbs Traiectum ad Mosam, hodie dicta Maſtric. Plura de hoc pago addere a ſcopo noſtro alienum eſt.

Pago *Mafagorvi* conterminus erat *pagus maior Riboarienſis*. Maiorem eundem fuiſſe pagum, alios pagos ſub ſe comprehendentem, patet ex eo, quod *pagum Bunnenſem* et *pagum Ruricorve* in pago exiſtiſſe Riboarienſi, diplomata docent. Teſte diplomate authentico caeſaris Hlotharii, quod ſupra exhibuimus, villa *Caſſenicha* erat in pago *Riboarienſi* et in comitatu ſeu pago *Bunnenſi*, de qua villa et pago etiam ſupra egimus. Quidquid enim hic C. F. Paulini alique de pago *Ritbarienſi* blaterant, nugae ſunt, quippe quae cum litteris authenticis parum conueniunt. Abbatia *Werthina* erat in pago *Ripuariorum*, Chartulario Werthinenſi teſte Tom. I. S. R. B. Leibnitii p. 102, vbi etiam p. 108 *Werthina* et *Lopanheldi*, p. 110 *Heſtingi ſuper fluuium Rura*, p. 110 *Hernaſſet ſuper ripam fluminis Rura*, item *Heſtraſſeſſe*, p. 111 villa *Menithin* ſuper ripam Rurae, p. 112 *Witi* et p. 115 locus *Totentborra* et villa *Fislaca* eidem pago *Riporum* tribuuntur, quibus villis addendae ſunt e Vita Ludouici pii *Flameresheim*, *Aquiſgranum*, et *Duria*, quibus, ſi placet, adnectenda eſt curtis *Will*, quae anno 1138 erat in pago *Ribarienſi* in comitatu Adelberti comitis, teſte diplomate, quod exhibuit J. C. Lunig im Reichs - Archiv Spie. Eccleſ. P. II im Anhang p. 304.

In pago *Ruricorve* in loco, qui dicitur *Werthina*, ſuper fluuium *Rura* in ſilua *Wenſwald* eccleſiam et monaſterium adificandi Luidgero Mimigerneſordenſi epiſcopo ius concedit Carolus imperator auguſtus, et ad perficiendum in eodem loco monaſterium res ſuas proprias, id eſt, ſicum ſuum, qui vocatur Lothuſa, in pago *Brabant* cum omni integritate in proprietatem donat circa annum 802, teſte diplomate in Lunigs Reichs - Archiv Spie. Eccleſ. P. III p. 691. In eodem pago *Ruricorve* in villa *Fislaco* particulam hereditatis ſuae Sigihard tradit ad eccleſiam in loco, qui dicitur *Werthina* in pago *Ruricorve* in ducatu *Ripuariorum*, vbi Hildegrinus et Gerfridus epiſcopi rectores praefſe videntur, ad annum 819 teſte diplomate in Lunigs Reichs - Archiv l. c. p. 692. Anno 1065 in pago *Ruricorve* et in comitatu *Herimanni* comitis palatini erat curtis regia *Turburch*, teſte diplomate, quod allegat Dominus Georgiſch in Regeſtis Chronologico - diplomaticis p. 404. In eodem pago *Ruricorve* erant, teſte Chartulario Werthinenſi Tom. I. S. R. B. Leibn. p. 109 *Burgbeki* riuuulus, p. 112 *Witi* villa, p. 114 *Podrebeci* et *Farnthrapa* flumina, p. 120 *Menithina* villa, p. 101 ſeq. locus *Diapenbeci* in ripa *Rura*, p. 103 ſilua *Hoiffi* in aquilonali ripa fluminis *Rurae*, p. 106 villa *Fislaca* iuxta ripam fluuii *Rurae*, et p. 107 *Weldi*. De ſitu harum villarum quaedam adiungere volupe erit.

1) *Werthina* eſt celeberrima abbatia Werden, ad Ruram ſita in comitatu *Villa* in *Marcano*, et dioceſeos *Colonienſes*, cuius abbas inter immediatos S. R. imperii proceres refertur.

2) *Lopanheldi* erit probabiliffime *Lipperheyd*, locus vnum circiter milliare ſitus ab abbatia *Effen* in eodem comitatu *Marcano*.

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hudo-
uico et

3) *Herlingi* est vicus *Herling*, iter vnus horæ ab abbacia Werden reperiendus versus septentrionem.

4) *Hernatsset* villam fuisse *Hetterscheid* itidem iter vnus horæ ab abbacia Werden sitam versus meridiem, putamus.

5) *Hestratesetbe* erit verisimillime *Egerscheid*, iter vnus horæ villa obuia ab *Hetterscheid* occidentem versus.

6) *Menithin* erit vel *Minert*, vnum milliare sita ab oppido Werden ad Ruram, vel *Menden* ad eundem fluuium reperiunda in ducatu Westfalia. Illa, non hæc, placet.

7) *Witi* est locus *Witen* in comitatu Marcano, tria milliaria et quod excurrit diffusus ab abbacia Werden orientem versus.

8) *Tottenthorra* fortassis est locus, qui hodie dicitur *in den Dornen*, situs ad fluuium Wupper in ducatu Montensi. Videant et iudicent de ea docti Werthinenses.

9) *Fislaca*, est probabilissime locus *Vischel* in archiepiscopatu Colonienfi tria circiter milliaria reperiendus ab vrbe Dusseldorp occidentem versus.

10) *Flameresheim* habemus pro loco *Flamersheim* in ducatu Iuliaco, vnum milliare sito ab oppido Munster-ciffel versus septentrionem, et tria circiter milliaria ab vrbe Dueren versus meridiem.

11) *Aquisgranum* absque dubio est vrbs celebratissima *Aken* inter vrbes S. R. Imperii liberas primaria.

12) *Duria* est oppidum *Dueren* in ducatu Iuliaco, situm ad flumen dictum die Roer, quod ad vrbs Roermundam ebibitur a fluuio Mosa, vti iam supra diximus. Tandem

13) villa *Will* esse poterit *Weel* ad flumen Mosa in ducatu Geldriae sita, vel *Wiler* in archiepiscopatu Colonienfi sita ab vrbe metropoli Colonia duo circiter milliaria septentrionem versus, vel *Wehlen* in comitatu Recklinghufen ad fluuium Imser conspicua. E dictis patet, pagum *Riboariensem* seu *Ripuariorum* fuisse amplissimum pagum inter flumina Mosam, Rhenum et Lippiam, determinatum, aliosque pagos minores sub se comprehendisse.

Villæ in
pago Rur-
icogowe.

Ad specialem pagum *Ruricogowe* spectarunt cum abbacia *Werthina* prædicta

1) *silua Weneswald*, quæ est procul dubio saltus iuxta fluuium Rura, quem S. Ludgerus, *data alia terra possessori*, comparauit, arborum opacitate et siluarum densitate vndique conclusum, in quo arboribus dirutis idem vir sanctus monasterium fieri curauit, teste Alfrido monasterienfi episcopo in Vita S. Ludgeri Tom. I. Script. Rerum Brunsvic. Leibnitii p. 98. seq.

2) *Fislaco* est locus *Vischel*, de quo iam supra num. 9. egimus. Patet ex hac villa, pagum *Ruricogowe* se etiam vsque in terram archiepiscopatus Colonienfis extendisse.

3) *Turbuch* est procul dubio vrbs *Duysburg*, ad fluuium Ruram sita, ob academiam ibi florentem celebratissima.

4) *Burgbeki* riuulus est riuus haud procul ab abbacia Werthinensi influens Ruram.

5) *Witi* villa erit *Witen* iam supra num. 7. memorata.

6) et 7) *Podrebeci* et *Farntrapa* flumina sunt riuus in saltu Weneswald non procul ab abbacia Werthina se miscentes cum fluuio Rura.

8) *Menithina* villa erit eadem, cuius iam supra inter villas Riboarienses num. 6. mentionem inieimus.

9) *Diapenbeci*, riuus in ripam Ruræ euadens, est riuus haud procul a vico Schelenberg cum flumine se miscens prædicto.

10) *Hoissi* silua in aqilonali parte fluminis Ruræ.

11) *Fir-*

11) *Fislacu* villa iuxta ripam fluminis Ruræ, et

12) *Weldi* locus adhuc latent in obscuro. Rogamus doctos Werthinenses, vt studiosius in situm istarum villarum inquirent. *Weldi* esse poterit Wald in ducatu Montensi locus, situs inter Medman et Solingen.

gubernante Corbeiam Adalgario.

Progredimur ad *pagum Wironi*, qui orientem versus conterminus erat pago *Hameland*. Ad *Fresiam* hic pagus *Wirenensis* refertur in Tradition. Fuldens. I. F. Schannati p. 312. num. 2, vbi asseritur, quendam Gebi in eodem pago bona quædam tradidisse ecclesie Fuldensi. Et eadem pagina num. 8 quædam largiti sunt eidem ecclesie *Ilanbald* eiusque vxor *Sigibirn* in pago *Wirab* in villa *Broncelar*, atque pag. cit. num. 5. in pago *Wironi* erat villa *Witulsinsfurt*, pagina autem 316 num. 60 nominatur hic pagus *Wirenensis*, in quo *Gebo* quidam bona quædam tradidit, villa autem, in qua eadem bona fuerunt, omittitur. Fortassis huic pago nomen inditum erat a loco *Wird*, cuius eadem Traditiones p. 312 num. 6 aliaque documenta mentionem iniiciunt, qui nobis videretur esse oppidum *Werd*, in Monasteriensis episcopatu situm ad verus flumen *Yssel* haud procul ab vrbe *Aenholt*, sede quorundam quondam comitum de *Anholt* vasallorum *Corbeiensium* in comitatu *Zurphaniensi*. *Witulsinsfurt* autem erit *Wilvoort*, in eodem comitatu locus, vix iter vnus horæ ab oppido *Brevoort* versus orientem repertiundus. Villa vero *Broncelar* probabilissime est *Boetlar* locus, in ducatu *Cleve* trans *Rhenum* inter *Wesaliam* atque *Emmerich* oppida obuius.

De pago Wironi in Belg. Fœderato.

Hicce positis, pago *Wironi* septentrionem versus contiguus fuit pagus *Tochingen*. Ad *Fresiam* quoque hunc pagum spectasse, e Traditionibus *Fuldensibus* Schannati patet, in quibus pag. 313 num. 12 refertur, quendam *Wolfraban* bona quædam tradidisse in pago *Tochingen* in villa *Waltheim*, et pag. 314 num. 41 tradunt *Marcwart* et *Vppo* in *Orlinguerba* in pago *Tokingen* bona quædam, atque eadem pag. 314 num. 44 tradidit *Wolfhelm* bona quædam in pago *Tokingen* in *Tippinheim* et *Tunenwert*, quæ villa *Tippinheim* l. c. p. 315 num. 53 appellatur *Dippingheim*, et tandem l. c. p. 316 num. 71 quidam *Nohrleib* pro vxore sua *Lugarda* quædam tradidit in pago *Tokingen* in villa *Waltheim*.

De pago Tochingen in Belg. Fœderato.

Villa *Waltheim* nulla videretur alia fuisse quam vicus *Weldam*, in *Transisalaniam* situs haud procul ab oppido *Goor* inter *Peckedam*, *Sruivelaer*, *Goor*, *Olidam*, *Weckdam* et *Nienhus*. *Orlinguerba* esse videretur *Olidam* villa iam dicta. Multis enim villis in *Belgio* veteri syllaba *Dam* recentioribus temporibus addita est a crebris aggeribus, aduersus aquæ impetum atque inundationes circa eas constructis. *Tippinheim* seu *Dippingheim* (vna enim eademque villa videretur) est procul dubio locus *Diepenbem* in *Transisalaniam* situs vnum milliæ ab oppido *Borckeloo* in comitatu *Zurphaniæ* versus *Aquilonem*. *Tunenwert* autem villa si non est locus *Tuvelaar* seu *Stuvelaar* non procul ab oppido *Goor* repertiundus, desolatus erit, cuius situm nondum explorare potuimus.

Relicto pago *Tochingen*, pedem proferimus in pagum contiguum *Twente*. In eodem *Belgii Fœderati* tractu, qui vsque in hodiernum diem appellatur *die Twente*, exstuisse hunc pagum, id omni caret dubio, et probant id villæ, ad hunc pagum relatæ. Illæ sunt

De pago Twente in Belg. Fœderato.

1) villa *Aldefale*, in qua *S. Lebuinus* anno 766 mortuus est, vti supra §. 3. not. (d) vidimus. Ea est absque controuersia locus *Oldensael*, in *Twentia* situs.

2) Erat in eodem pago *Twente* anno 1006 villa *Rumelo*, et

3) filia *Fugenboute*, teste diplomate *Ansfredi Traiectensis* episcopi supra inserto. Est autem *Rumelo* locus *Roomolo*, ab oppido *Oldensael* tria circiter miliaria situs versus meridiem, qua in regione est etiam filia, quam pro saltu *Fugenboute* habemus.

4) Spectabat ad eundem pagum *Thwente* locus *Gore* infra comitatum *Godescalci* comitis, quem circa annum 1046 clericus quidam *Adolphus* militis officio functus tradidit ecclesie *Traiectensi* cum conuenientia heredis sue *Wiburgis abbatisse de Frikenbursh*, per manum aduocati sui *Walonis*, testante diplomate in *Willh. Hedæ Historia Episcoporum Ultraiect.* p. 127 seq. Hic locus *Gore*

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hudo-
uico et

De pago
Thrente
in Belgio
Fœdera-
to.

nullus esse alius poterit, quam oppidum *Goor* in Transfalsania tria circiter millia-
ria situm ab oppido Oldensael versus occidentem.

Huic pago *Twente* contiguus erat *pagus Thrente*. Multae villae huius pagi in diplomatibus et chartis veterum, plurimae autem in Sarachonis Registro Bonorum et Prouentuum Abbatiae Corbeiensis reperiuntur, quas haec prima vice in lucem emittere volumus, e quibus patebit, eundem *pagum Thrente* quondam in ea Belgii Fœderati parte, quae nuncupatur die *Drente*, existisse. S. Ansgarius noster hunc *pagum* appellat *Thrianta*, quando in Vita S. Willehadi a pag. 656 vsque 659 refert, *Willebadum ex Anglia venisse in Fresiam ad locum Docyncyrcia vocatum in pago Hostracha, ubi iam olim martyrio coronatus D. Bonifacius episcopus, inde vero procedentem transisse fluuium Louecke, et venisse ad locum Humarcha, ibique secundum morem gentilium sortem super eo esse missum, viuere an mori deberet, quia dixisset, insanum et vanum esse, a lapidibus auxilium petere, et a simulacris mutis et surdis subsidii sperare solatium, denique vero inde transentem Willebadum venisse Thrianta, qua in regione eundem verbum domini praedicasse, barbaros autem cum interimere, atque euaginato gladio illi caput abscindere tentasse, eoque corrigiam quidem capse cum sanctis reliquis in collo suspensa praedidisse, collum vero S. Willehadi non vulnerasse.* In Chartulario Werthinensi Tom. I. S. R. B. Leibniti p. 119 hic *pagus* appellatur *Threant*, et eidem tribuitur villa *Arlo*, quae probabilissime est vicus *Amen* in Drentia tria circiter millia-ria situs ab vrbe Groninga versus meridiem. *Heinricus* rex interdicir anno 1006, vt nullus comitum aliorumue quorumcunque hominum in *pagu Thrente* nuncupato et in comitatu *Baldrici*, ceruos, vrsos et apros insuper et bestias, quae teutonice *Elo* et *Seclo* appellantur, absque *Anfrido Traiectensis* ecclesiae antistitis permisso venari praesumat, teste diplomate in Willh. Hedae Histor. Episc. Ultrai. p. 101. Idem imperator *Heinricus* anno 1024 interuentu coniugis suae *Canigunda*, et *Adelboldi Traiectensis* ecclesiae episcopi, ac *Haymonis Verdunensis* episcopi, et fidelis comitis sui *Bertolphi* dedit ac concessit ecclesiae *Traiectensi* comitatum de *Thrente*, vt videre est e diplomate l. c. reperiundo p. 112 seq. Rex *Heinricus III* anno 1046 interuentu coniugis suae *Agnetae* reginae *Bernoldo Traiectensis* ecclesiae praefuli comitatum, qui post obitum *Goselini ducis* suae ditioni in *Trente* visus est subiacere, perpetualiter habendum tradidit, vt patet e diplomate apud eundem Hedam l. c. p. 124 seq. Idem *Heinricus* rex iam anno 1040 pro patris sui *Conradi* imperatoris anima *Bernoldo Traiectensis* ecclesiae episcopo donauerat praedia in *Upbelte*, *Wittbelte* et *Pitheloi*, quae *Ulffo* et frater eius in *comitatu Trente* tenuerant, itemque praedia *Lintberunge* et *Euen*, quae *Ulffo* et frater eius in *comitatu Radolphi* possederant, et quicquid de eorum praedio erat inter *Emese* et *Laueke*, testantibus diplomatibus apud Hedam l. c. p. 120 seq. Tandem eodem anno *Heinricus* ecclesiae *Traiectensi* pro remedio animae patris sui *Conradi* imperatoris, cuius ventris interiora in eadem sepeliuerat ecclesia, tale praedium, quale visus fuit tenere in villa *Groninga* nuncupata in *comitatu Thrente* situm, libera manu donando concessit, teste diplomate l. c. p. 121 seq. Inter has villas

1) *Upbelte* est *Uffelte* in Drentia, quatuor circiter millia-ria ab vrbe Coevorden versus orientem sita.

2) *Wittbelte* erit *Witholte* iter duarum horarum obuia a loco *Uffelte* versus aquilonem.

3) *Pitheloi* habemus pro *Pitteloo*, itidem in Drentia reperiunda duo millia-ria et quod excurrit ab vrbe Groninga versus meridiem.

4) *Lintberunge* erit probabilissime *Lieveren* locus situs duo millia-ria a *Pitteloo* versus septentrionem.

5) *Euen* videtur fuisse locus *Amen* non procul existens a villa *Assen*, de qua infra dicemus plura.

6) *Groninga* absque dubio erit vrbs celebratissima *Groningen*, quae quidem hodie ad Drentiam non spectat, olim autem, vt e diplomate supra citato patet, ad *pagum Thrente* relata fuit. Hisce villis ex Abbatis nostri Sarachonis Registro Bonorum et prouentuum abbatiae Corbeiensis addimus sequentes, et quidem

7) *Me-*

7) *Meppin* villam, quam probe discernas velim ab abbacia *Meppia*, quæ olim sita erat in pago Agrotungun ad Emifam flumen, hodie in episcopatu Monasteriensis. *Meppin in pago Thrente* erit oppidum *Meppel* in Drentia quinque milliaria ab vrbe Coevorden versus occidentem situm.

gubernante Corbeiam Adalgario.

- 8) *Havun* est *Haren* locus reperiendus non procul ab vrbe Groninga.
- 9) *Vollun* videtur fuisse locus *Valter* in Drentia haud procul a fortalio dicto Valterfchans disiunctus.
- 10) *Rocun* villam habemus pro loco *Roon* sito vnum milliare ab vrbe Groninga in Drentia.
- 11) *Burtunum* esse poterit *Bunne* locus duo circiter milliaria reperiendus ab eadem vrbe Groninga versus meridiem.
- 12) *Deringon* nobis videtur fuisse locus *Dieveren* situs non procul a Witholte, cuius iam supra mentionem inieimus.
- 13) *Hulefdon* esse videtur *Hauelte* locus obuius ab oppido Meppel vnum milliare versus aquilonem.
- 14) *Birfun* fortassis est *Beyne*, itidem in Drentia existens quatuor milliaria ab vrbe Coevorden versus septentrionem.
- 15) *Hwinni* poterit esse, abiecta littera H, *Weende* in Westerswaldia situs locus, vel *Witten* in Drentia reperiendus non procul ab Assen vico.
- 16) *Afnun* habemus pro *Assen* existente in Drentia tria milliaria ab vrbe Groninga versus meridiem.
- 17) *Hallitbe* nobis videtur fuisse locus *Halen*, versus meridiem situs vnum milliare ab Assen vico.
- 18) *Wachendorpe*, si non est locus Wenneperveen aequali fere itinere inter Vollenhove ad mare dictum de Zuyderzee, et Meppel situs, nobis est incognita.
- 19) *Wesderewalde* est procul dubio locus *Westeruelde* in Drentia, ad tria milliaria reperiendus ab vrbe Groninga.
- 20) *Lodon* erit Loo non procul ab Assen vico.
- 21) *Burgiri* hodie appellatur *Borger*, vnum circiter milliare conspicua a fortalio Valterfchans.
- 22) *Anlidun* est villa *Anlo* tria milliaria obuia ab vrbe Groninga versus meridiem.
- 23) *Gallinbusen* villa adhuc latet in obscuro. Licet enim in Drentia reperiantur loca Gocfinge, Gysfelte, Kochingen, Gees, Grollo, Gasselte, Gieten, Gafteren et Glimme, vti didicimus e litteris docti amici ex hibernis Drentianis annis superioribus ad nos datis, nihil tamen definimus. Doctos dominos Groningenses, vt nos certiora doceant, hec publice rogamus, qui etiam
- 24) et 25) situm villarum *Fimmun* et *Burgun* inuestigare poterunt, si antiquæ Geographiæ patriæ suæ sunt studiosi atque amantes.
- 26) *Fersne* probabilissime est *Vries* locus, reperiendus duo milliaria Groninga versus meridiem.
- 27) *Dalamun* erit vicus *Dalen* non procul ab vrbe Coevorden existens.
- 28) *Mundefvide*. Hæc villa nobis quoque incognita est. Mundendam locus situs inter Groningam et Winschooten ad pagum Thrente spectasse non videtur.
- 29) *Afderingen* habemus pro *Aldringa* ad vnum milliare sita ab oppido Wendischoten versus meridiem.
- 30) *Embini* erit *Emmen*, vnum milliare et quod excurrit sita ab vrbe Coevorden versus Aquilonem.
- 31) *Helderi* habemus pro *Helpen* ne vno quidem lapide disiuncta ab vrbe Groninga versus meridiem.

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

- 32) *Derfmen* villæ situs nobis non est cognitus.
- 33) *Bryffina* villa in eodem pago *Thrente* nobis esse videtur locus *Peysse*, ad vnum milliare situs ab vrbe sæpe dicta Groninga.
- 34) *Redun* est *Ree* illis obuia, qui Groninga proficiscuntur Assam. Sita est hæc villa inter loca *Vries* et *Pitteloo*.
- 35) *Dorbun* habemus pro villa *Drouwen*, inter *Gasselte*, *Buyme*, *Borger* et *Bonne* conspicua.
- 36) *Alodun* esse poterit *Eelde*, vnum milliare et quod excurrit reperiunda ab vrbe Groninga versus meridiem.
- 37) *Dude* fuisse videtur *Donderen* duo circiter milliaria distans versus meridiem ab vrbe Groninga.
- 38) *Widropla* esse poterit *Westrup* ab vrbe *Coevorden* sita tria circiter milliaria versus Aquilonem.
- 39) *Roggun* fortassis est *Robaen* vnum milliare distans Groninga.
- 40) *Dynnun* nobis videtur esse *Dunninge*, ad vnum milliare reperiunda ab oppido *Meppel* versus orientem.
- 41) *Walinoon* habemus pro *Pater - Wolde* vnum milliare sita ab vrbe Groninga versus meridiem.
- 42) *Gezzi*, est *Gees*, locus vnum milliare existens ab vrbe *Coevorden* versus occidentem, et
- 43) *Anrepe* erit *Anrepe* villa, non procul reperiunda a loco *Assen*. In omnibus his villis quondam possedit abbatia nostra Corbeiensis multos homines proprios, de quorum fatiis plura dicturi sumus in Clientela Corbeiensis.

De pago
Isloi in
Belgio
fœdera-
to.

Hactenus locuti sumus de villis, ad pagos *Twente* et *Thrente* spectantibus. Reuertimur ad pagum *Isloi*, dictis pagis conterminum. Pleraque autem de hoc pago dicenda iam prælibauit illustris Chronici Gottwicensis auctor, qui eundem pagum *Isloi* in *superiorem* atque *inferiorem* diuisit, atque asseruit, illum ad dextram *Isalæ* seu *Fleui* ripam vsque ad eius diuortium in locum *Zuyder-Zee*, qui etiam hodie *Sallandia* dicitur, hunc autem inter dextrum *Isalæ* litus et fluum *Fleuum*, a mari australi siue *Zuyder-Zee*, vsque ad vtriusque fluii ostium, ac inter *Stauriam* et *Enchusam*, siue inter pagos *Texla* et *Westracha* fuisse sitos. Ad *superiorem* pagi *Isloi* tractum retulit auctor citatus villas *Witmundi*, *Renberi* et *Okinni*.

- 1) *Witmundi* est viro illustri *Witmund* prope *Zutphen*. Quia autem ibi erat pagus *Hameland*, vti supra demonstraui, malumus intelligere locum *Wytman* ne vno quidem milliari situm ab vrbe *Zwol* versus orientem.
- 2) *Renberi* nobis fuisse videtur *Raen* locus in *Sallandia* situs.
- 3) *Okinni*, reperiunda *Tom. I. Script. R. Brunsvic. Leibniti* p. 102, etiam *l. c. p. 116.* appellata *Ocani*, est reuerendissimo domino auctori citato *Ockenbroeck* inter *Ryssen* et *Daventriam*, quem locum in *Tabula nostra Geographica* retinuimus. Fortassis autem in censum venit *Auckum* villa in *Sallandia*, sita vnum milliare et dimidium ab vrbe *Zwol* versus orientem. Addimus hæc e *Sarachonis* nostri *Registro Bon. et Prouent. Abbatie Corbeiensis* villas
- 4) *Aschendorphe* et
- 5) *Wesderevalde*, ad pagum *Isloi* relatus. *Wesderevalde* villa probe discernenda est a *Wesderevalde* ad pagum *Thrente* spectante. *Wesderevalde* in pago *Isloi* est locus *Westeruelte* non procul ab vrbe *Zwol* reperiendus, in quo homines quidam proprii olim spectarunt ad ecclesiam Corbeiensis. *Aschendorphe* est *Assendorp* locus haud procul ab eadem vrbe *Zwol* existens. Eandem autem villam probe discernas velim ab *Aschendorphe* siue ab *Askintborpe* villa, quam in his Traditionibus infra §. 474 ad pagum *Generalem Emisgo*, et ad pagum *specialem Laingo* spectasse, deprehendimus. Hæc procul dubio est locus *Aschendorp* in *Emslandia* ad fluum *Emisam* in *Monasteriensis* episcopatu situs. De *Aschendorpio* in *Emslandia* sito eruditissime egit summe reuerendus ac doctissimus dominus *Iodocus Hermannus Nunning* in *Monumentorum Monasteriensium Decuria*

ria Prima pag. 94. seqq. cuius egregii libri continuationem summopere exoptamus. Pace autem præstantissimi viri querimus, an non probabilius nomen villæ *Afikimbhorpe* deriuandum sit a quodam Afikone seu Afich, quam ab Aefga siue Aegfe nomine, quod lingua Frisonum veteri iudicem seu iudicium denotat. Querimus præterea, annon oppidum *Meppia*, quod, teste Alfrido, ad parochiam S. Ludgeri non spectabat, sit oppidum *Mepbin*, supra a nobis ad pagum Thrente relatum? Hoc a villa nostra *Afchendorpbe*, ad pagum *Isloi* spectante, sex fere miliaria distat discreta.

gubernante Corbeiam Adalgario.

De locis pagi *Isloi inferioris*, siue comitatu de *Stauero*, seculo XIII ab vndis maris absorpti, e mente Ven. domini auctoris, qui scripsit Chronicon Gottwicense, nullus alius locus memoratur præter *Stauriam* siue *Stauero*, in littore maris sitam, Westergouviæ provincie adscriptam. Addimus autem ex abbatis nostri Sarachonis Registro B. et P. A. C. villam *Spana*, quæ est vicus *Spangen*, in termino Transsalarie quatuor circiter miliaria ab oppido *Staveren* versus orientem disiunctus. Atque ex eo patet, olim totum littus maris *Zuyderzee*, ab oppido *Staveren* vsque ad vicum *Spangen* decurrens, partem fuisse pagi *Isloi*. Comitatus *Stauero* anno 1077 fuit *Egberti marchionis*, teste diplomate regis Henrici IV in Wilh. Heda *Hist. Ep. Vltrai.* p. 139, cuius interuentu cæsar eundem comitatum, *Egberto* ablatum, tradidit *Conrado, Traiectensi* ecclesie episcopo. Idem cæsar eidem *Egberto* Frisie comitatum, nomine *Oostrogouwe* et *Westrogouwe* inditum, anno 1086 abstulit, et Traiectensi ecclesie velut proprium tradidit, teste diplomate eiusdem apud Hedam l. c. p. 140. Heda ibi memorauit, exstare duo alia Henrici IV de eadem donationis materie diplomata, quorum altero imperator comitatum prædictum, *Egberto* ablatum et Traiectensi ecclesie datum, eidem marchioni supplicii, veniamque petenti, inuito episcopo *Traiectensi Conrado*, iterum restituerit, et postea huic, ad priorem mentem relapso, denuo ademerit, et eum ecclesie prædictæ reddiderit ad annum 1089; altero autem significetur, comitatu *Irlegouwe*, quem tenere consueuerat *Egbertus marchio*, hunc per antea dictum imperatorem fuisse priuatum, ipsumque Comitatum denuo Traiectensi episcopo cæsar fuisse donatum anno 1086. Posterius diploma exhibuit Io. Ge. *Eccardus in Historia Geneal. principum Saxonie superioris* p. 307, qui etiam recte monuit, eundem *Egbertum* fuisse *Ebertum*, Brunsvicensem dynastam, Comitem per varios tractus, et Misnia ac Thuringie Marchionem.

Pago inferiori *Isloi* conterminus erat pagus *Waldabi*. Huius pagi *Waldabi* bona quædam ecclesie *Fuldensis* tradidit quædam *Geltswint*, ad villam *Wictulfsinge* furi sita, testibus *Tradit. Fuldens.* l. F. Schannati p. 316. num. 63. An hic pagus *Waldabi* sit idem, qui anno 943 ab Ottone I in diplomate apud Hedam in *Hist. Episc. Vltrai.* p. 83. seq. appellatur pagus *Forestensis*, et in quo erat silua *Fulnabo*, vbi cæsar *Baldrico Traiectensi* episcopo ceruos, vrsos, capreas, apros, bestias insuper, quæ teutonice lingua *elo* et *schelo* appellantur, venari permisit, id in medio relinquimus. Idem pagus erat conspicuus in comitatu *Euerhardi*. In huius *Euerhardi* comitatu situs erat eodem anno 943 præterea pagus *Trente*. Putat eam ob rem Heda loco laudato, pagum *Forestensem* eundem fuisse, qui nominatur *Trente*, quippe in quo, vti supra vidimus, cæsar *Henricus II* anno 1006 idem venandi ius concessit ecclesie *Traiectensi*. Quemadmodum vero id veritati non repugnat, vnum comitem habuisse comitatum suum in pagis diuersis, eisque contiguis; ita putamus, pagum *Waldabi* in ea *Frisie* regione quondam exstitisse, quæ hodie *Seven-Wolden* nominatur. Si pagus *Forestensis* fuit pagus plane diuersus a pagis *Thrente* et *Waldabi*, minutissimum sane eundem fuisse pagum necesse est, fortassis in eo regionis *Seven-Wolden* tractu reperiendum, cui nomen *Stellingwerf* posterius indiderunt. Sed villa *Fenkiga* huic sententie non fauet, quippe quæ haud secus ac villa *Hessiga* in *Sarachonis* nostri Registro B. et P. A. C. ad pagum *Walderen* refertur. Hunc pagum eundem fuisse arbitramur, qui in *Traditionibus Fuldensibus* nominatur *Waldabi*. Villa *Fenkiga* sine vlllo dubio est locus *Finkega*, non procul a fluuio *Linde* in *Seven-Woldia* obuius, et ter duo miliaria ab vrbe *Staveren* versus orientem disiunctus. *Hessiga* videtur esse *Hassche*, locus icidem in *Seven-Woldia* situs duoque miliaria ab oppido *Sloten* distans. to.

De pago Waldabi in Belgio federato. De pago Forestensi.

De pago Walderen in Belgio federato.

Ggg

Wictul-

Ab anno
854 usque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et
De pago
Westrache
in
Belgio
fœdera-
to.

Wictulungefurt autem in loco *Tiallebert*, intra eandem *Seven-Woldiam* visendo, videtur latere.

Missis autem hisce, progredimur ad pagos *Westrache* et *Ostrache*, qui pagis *Waldere* et *Thrente* fuere contigui. Pagum *Westrache* partem *Fresie* ducatus fuisse, atque in eo villas *Canninge* et *Hunderi* existisse, didicimus ex autographo diplomate cesaris Hludouici ad annum 840, supra inserto. Villa *Canninge* est locus *Kingma* in tractu, *Westergoe* dicto, distans dimidio milliari ab vrbe *Franeker* versus orientem. *Hunderi* esse videtur *Hiddem* locus, ad mare positus, duoque milliaria circiter ab vrbe *Franeker* versus meridiem discretus.

In *Traditionibus Fuldensibus* hic pagus pag. 314 num. 35 adpellatur *Westeriche*. In eo erat villa *Hafalon*. Intra hanc sita comes *gerhart* bona quædam tradidit ecclesie *Fuldensi*. Eadem villa l. c. num. 37 appellatur *Hafalon* et ibidem memoratur pagus *Westerache*, quippe in quibus et in *Huron* bona quædam donarunt ecclesie prædictæ *Vulpolt*, *Alptag*, et *Folewart* pro fratre *Otgero*. Iisdem *Traditionibus* testibus p. 315 num. 57, *Reginbertus* comes hereditatem suam largitus est ecclesie *Fuldensi*, sitam in *Allen*, item in *Huchingen* et *Heterheim*. Tandem *Egilmarus* quidam eiusque vxor *Goltgart* sita in eisdem pagi *Westrache* villa *Hintinlose* bona quædam tradiderunt eidem ecclesie. Hæc vltima villa probabilissime eadem est, quæ l. c. pag. 313 num. 25 nominatur *Hindoblop ad flumen Mardanga*. Huius nonnihil tradidit quidam *Albrih*. Nomen hoc contractum fuisse videtur ex *Alberico*. Villa *Hafalon* seu *Hafalon* videtur esse vicus *Hieslum*, situs in tractu *Westergoë* inter oppida *Worckum* et *Bollwerdt*. Villam *Huron* fuisse partem pagi *Westrache*, traditiones *Fuldenses* non asserunt. Quodsi autem id ita esset, vellemus designare locum *Arum*, vno circiter milliari situm et distantem ab vrbe *Franeker*. *Huchingen* esse videtur *Hottinga*, æquali fere itinere sita inter oppida *Franeker* et *Bollwerdt*, et *Heterheim*. *Hettinga* vno milliari cum dimidio reperiunda est ab vrbe *Franeker* progrediendo versus orientem. *Hintinlose* videtur esse *Hindelopen* oppidum situm ad mare. Addere autem his villis omnino debemus locum *Fronekeram*, cuius iam ad annum 1085 meminit diploma *Conradi*, *Traiectensis* episcopi, apud *Hedam* in *Hisp. Episc. Ultraiectens.* p. 140. Quamuis enim in hoc diplomate non significetur, eundem locum ad pagum spectasse *Westrache*; nullus tamen dubito, locum *Fronekeram*, omni ex parte villis, ad pagum eundem relatis, cinctum, pagi *Westrache* omnino fuisse partem.

De pago
Ostrache
in Belgio
fœdera-
to.

Pagus *Ostrache* versus orientem contiguus erat pago *Westrache*. Postulat ergo series regionum, vt de villis, ad pagum *Ostrache* relatis, agamus. In *Actis S. Ludgeri* Tom. I. S. R. Brunsv. Leibnitii p. 86 pagus noster appellatur *Astrache*. In eo et quidem eius loco *Doccinga* S. *Bonifacius*, martyrio coronatus, spiritum reddidit. Designari autem pagum *Ostrache*, patet e verbis l. c. p. 89. Hæc docent, S. *Lutgerum* doctorem ecclesie esse constitutum in pago, cui nomen *Ostrache*, in loco, vbi S. *Bonifacius* martyrio est coronatus. S. *Anfgarius*, noster Monachus et *Hamburgensis* archiepiscopus, in *Vita et Gestis S. Willehadi* cap. 3 p. 656 pagum nostrum ad *Fresiam* refert, eumque appellat *Hoftrache*. Locum, vbi D. *Bonifacius* episcopus martyrio fuit coronatus, nominat *Docyncirca*. Addit p. 656 idem, S. *Willebadum*, relicto pago *Hoftrache*, transisse fluvium *Louecke*, et venisse ad locum, dictum *Humarcha*. Villa *Doccinga* seu *Docyncirca* est sine dubio vlllo vrbs *Doccum*, sita in eo *Frisiæ* tractu, quem hodie nominant *Oostergoë*. In eadem regione pagum nostrum *Ostrache* existisse, nemo facile dubitat. Eandem regionem determinat a tractu, dicto *Groninga*, fluvius *Lauwers*, quem *Loueke* flumen fuisse, est in aprico positum.

Hisce præmissis addendæ sunt villæ, quæ in veterum chartis ac documentis pago nostro tribuuntur. In *Traditionibus Fuldensibus* I. F. Schannati p. 313 num. 19 pagus noster vocatur *Ostre*. In hoc sitam fuisse villam *Baltremodorf*, ibi indicatur. *Volbraht* et filius *Ispram* donarunt eius villæ bona quædam ecclesie *Fuldensi*. Eadem pagina num. 26 pagus noster appellatur *Osterriche*. Tradidit enim quidam *Reginhart* (cuius nomen in familia *Widikin* dea est vltimissimum)

mum) eidem ecclesie bona quaedam, posita in pagi *Osterriche* villis *Collebeim*, *Tunonsfurt*, *Wacheringe*, *Feterworde*, *Amblum*, item in pago *Osterriche* in *Merwid*, *Ringesheim* et *Echmari*. Testibus eisdem p. 314 num. 40 bona quaedam tradiderunt pagi *Ostrabe*, sita ad villam *Mercheim*, eidem ecclesie Engelramus, Rabenic et Diotwar. Porro p. 315 num. 45 dedit eidem ecclesie Rudolfus quidam bona quaedam, sita ad *Walbeim* villam pagi *Ostrabe*, quibus bonis l. c. num. 50 Bubo quidam sitam in pago *Ostrabe* in *marcha Runwerde* addidit quinque boum terram, quam illi tradiderat *Helmwint* in hereditatem. Non minus pag. eadem num. 55 Sigerep ecclesie Fuldenfi bona quaedam largitus est, sita in pago *Ostrabe* in *Werba*. Tandem tradidit teste p. 316. num. 68 Reginmunt bona quaedam eidem ecclesie, sita in pago *Ostrabe* eiusque locis *Sibinwerde*, *Bintheim*, *Fratruwerde*, in *insula Ambla*, et *Tonawerde* et peraque in *Longon-mor*. Extricabimus obsecritatem, quae his locis inest, paullo curatius.

1) *Baltremodorf* est *Bieremerterp*, locus, qui vix iter vnus horae ab oppido *Doccum* abest.

2) *Collebeim* dudum nuncupatur *Collum*. Locus hic itinere duarum horarum versus orientem ab oppido iam indicato distat.

3) *Tunonsfurt* videtur esse vna eademque villa atque *Tonawerde*. Haec est *Tonnawert*, vno circiter milliari ab vrbe *Doccum* versus aquilonem remota.

4) *Wacheringe* esse videtur *Warrege*, locus, qui visitur ad lacum dictum *dat Hempter meer*, ab vrbe *Lecuwerden* vix iter vnus horae versus meridiem disiunctus.

5) *Feterworde* et *Fatruwerde* vna videtur esse villa. Habemus eam pro vico *Ferwert*, non procul a mari firo, versus occidentem et oppidum *Doccum* spectans.

6) *Amblum* et *Ambla* est insula, *Ameland* vulgo dicta.

7) *Medwid* videtur esse *Medum*, villa iter vnus horae distans ab vrbe *Leuwardio* versus septentrionem, vel *Marwerd*, locus ab eadem vrbe vno milliari versus meridiem recedens, vel *Metzela*, haud procul a *Bieremerterp* obuia.

8) *Ringesheim*, nobis videtur fuisse *Rienkama*, locus non procul a villa *Tonnawert* conspicuus.

9) *Echmari* haberi possit pro loco *Aeckmarip*, sito quidem intra tractum, *Seven-wolden* dictum, vix autem tria milliaria distat ab vrbe *Leuwardio* versus meridiem; quanquam et cum eo in arenam prodire nolumus, qui perhibebit, designari locum *Egum*, vno milliari ab vrbe modo dicta meridiem versus remotum.

10) *Mercheim* est *Merrum*, vix iter vnus horae a loco *Ferwert*, iam supra dicto, meridiem versus distans.

11) *Waltheim* later in *Olt-wolde*, loco, qui, non procul a vico *Collum* situs, nomen *Old-wolde* nactus fuit, vt ipse distingueretur ab aliis, in ea regione obuiis, locis, scilicet ab *Ackerwolde*, *Murmerwolde*, *Wolterswolde*, *Dantumawolde*, *Veenwolde*, et aliis locis.

12) *Marca Runwerde* procul dubio existit in eo *Oostergoe* tractu, qui vique in hodiernum diem a loco *Rauwert* dicitur *Rauwerderhem*, et terminus pagorum *Westrache* atque *Ostrache* videtur fuisse.

13) *Werba* erit vel *Wiarda* vel *Wirдум*, duo loca, non procul ab vrbe *Lecuwerden* versus meridiem disiuncta.

14) *Sibinwerde* villa est. Habemus eam pro loco *Stoerda*, inter *Doccum* et *Lecuwerden* vrbes obuia.

15) *Longonmor* *Longemeer* locus, situs est inter duo maria, quorum alterum dicitur *Iempensermeer*, alterum *Bergumermeer*. His villis addendae sunt ex abbatis nostri *Sarachonis* Registro *Bon.* et *Prov.* abbatiae *Corbeiensis* aliae nonnullae. En eas:

16) *Pharanwodun*,

Ggg 2

17) *Sta-*

Ab anno
854 usque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

- 17) *Stadun*,
- 18) *Burcundun*, et
- 19) *Hany* in pago Ostrache.

Hany nobis videtur fuisse *Hania*, vnum milliare distans ab oppido Doccum versus occidentem. *Burcundun* est *Burum*, locus non procul a flumine *Lovecke* siue *Lauwers* reperiendus. *Stadun* est vel *Stania*, iter vnus horæ distans ab *Harica* villa versus meridiem, vel *Stania*, obuia non procul a villa *Siverda*, iam supra dicta, versus Aquilonem. Denique locum *Pharanrodun* habemus pro *Pasfemboda*, non procul ab vrbe *Leeuwerden* versus septentrionem recedente.

De pago
Fedirga
in Belgio
federa-
to.

Hicse omisiss, progredimur ad pagos cis fluium *Lauwers* sitos, qui ex nostra sententia fuerunt pagi *Fedirga*, *Hugmerchi*, *Hunusga*, *Fivilga*, *Leomerike* et *Tyelle*. Ad *Fresiam* hos pagos fuisse relatos, e veterum documentis est perspicuum. De pago *Tyelle* testantur id *Traditiones Fuldenses*. De quatuor prioribus lectorem docuit id ipsum *Altfriidus monasteriensis episcopus*, qui in *Actis S. Ludgeri T. I. S. R. B. Leibn. p. 90* ita tradidit: *constituunt gloriosus princeps Karolus Ludgerum doctorem in gente Fresonum ab orientali parte fluminis Labeki super pagos quinque, quorum hæc sunt vocabula, Hugmerchi, Hunusga, Fivilga, Emilga, Fedirga et vnam insulam, que dicitur Bant.* Ad ea verba *Leibniti* in not. (S) annotauit, hos pagos in *Antwerpiensium* eorumque *Benedictinorum* editione *Vita S. Ludgeri* vocari *Hugmerthi*, *Hunulga*, *Fivilga*, *Emilga*, et *Fedirilga*. De hac locorum differentia tute iudicabis e pronuntiatis sequentibus. Id iam significamus, in verbis adductis fluium *Labeki* sine vilo dubio eundem esse, quem *S. Ansgarius* noster in verbis supra productis appellauerat *Loveke*, hodie dictum *Lauwers*. Inde porro conclusimus, *Ansgarium* per *Humarcham* indicasse pagum *Hugmerchi*. Nemo itaque dubitabit, eosdem quatuor pagos, qui in orientali parte fluminis *Loveke* siti erant, existisse cis fluium *Lauwers*, et quidem in eo *Frisiæ* tractu, quem hodie *Groningæ* et *Omlandiæ* dynastiam appellant.

Pagum autem *Fedirga* in ea illius dynastiæ parte fuisse putamus, quam hodie dicunt *das Wester-Quartir*. Id enim comprobant villæ, quas enumerabimus.

1) *Dorpun* in *Sarachonis* Registro Bonorum et Proutentium *Abbatie Corbeiensis* tribuitur pago *Fedirga*. Hæc procul dubio est locus *Dorp*, in orientali parte fluminis *Lauwers* situs. In *Traditionibus Fuldensibus* *I. F. Schannati p. 312* num. 3 traditur *Goto* quidam ecclesiæ *Fuldensi* bona quædam in pago *Fetergowi* in *marca Nordwalde* in villa *Ceinlete* tradidisse. Ibidem num. 14 dedit quædam *Alberici* frater *Rudine*, cuius dominus et domina erant *Helgricus* et *Agnes* in pago *Federatgewe* in villis *Frisgana* et *Donobusen*. Secundum eandem *Traditiones* tradidit p. 315 num. 56 *Wipuld* sitam in pago *Federatgewe* ad villam *Awinge* hereditatem suam. Porro p. 316 num. 63 largitus esse dicitur *Igolt* bona quædam, in pago *Federatgewe* intra *marcam Nortwaldo* ad villam *Gelete* sita. Ad hæc, eadem pagina teste, tradidit ecclesiæ supra dictæ bona sua *Wilo*, intra pagum *Federatgewe* in villis *Frisgana* et *Donobusen* posita.

2) *Marca Nordwalde* idem retinet adhuc nomen.

3) villa *Geinlete* alibi vocatur *Gelete*. *Nordwalda* *marca* verisimillime existit ea in regione, vbi *Nordwolde* locus reperitur, vix iter vnus horæ distans ab vrbe *Groninga* versus aquilonem. Eadem regio videtur fuisse *marca* seu terminus pagorum *Fedirga* et *Tbrente*. Vidimus enim supra, ipsam urbem *Groningam* ad pagum *Tbrente* esse relatam. *Gelete* est fortasse locus *Clant*, vnum circiter milliare *Groninga* versus occidentem remotus.

4) *Frisganam* villam habemus pro loco *Fransum*, qui non procul a vico *Clant* seu *Glant* abest.

5) *Donebusen* seu *Duonbusen* latere videtur in loco *Oude-Alinge* seu *Adinge* busen, vnum milliare et dimidium ab vrbe *Groninga* versus septentrionem disiuncto.

6) *Awinge* videtur esse *Auma* locus, duo milliaria recedens ab vrbe modo dicta versus occidentem. His villis adnumerandæ videntur villæ *Helewirt*, *Werthen*

then et *Wiscuirt*, quarum mentionem iniecit Alfridus, monasteriensis episcopus, in Actis S. Ludgeri p. 91. In Fresia eas existisse, idem Alfridus refert. Videntur illæ pars fuisse illorum *quinque pagellorum in Fresia, quos, eadem pagina teste, Ludgerus ad agnitionem veræ et indiuiduæ Trinitatis de gentilitate perduxit.* *Wiscuirt* esse videtur locus *Virvliet*, ad fluuium Lauwers reperiendus. *Werthen* villa est vna ex illis, quæ non procul absunt a vico *Visvliet*, et nominantur *Wester-waert, Middel-waert* et *Oosterwaert.* *Helewirt* latere videtur vel in *Fertwert* vel in *Berwert* vel in *Oxwert*, vel in *Schwert*, vel in *Kenwert.* Hæc omnes villæ in tractu, *Wester-quartir* dicto, reperiuntur nostra adhuc ætate.

gubernante
Corbeiam
Adalgario.

Pago Fedirga contiguus erat *pagus Hunusga.* Probabilissime hic idem putandus est pagus, qui in *Tradit. Fuldens.* ad *Fresham* refertur, et pag. 315 num. 46 *Hunusga* appellatur, quippe in quo et quidem in villis *Mitilistenheim* et *Hustinga* sita quidam *Ditmarus* bona quædam tradidit ecclesiæ *Fuldensi.* *Mitilistenheim* est *Middelstum*, locus ab vrbe *Groninga* duo circiter milliaria distans versus aquilonem. *Hustinga* est *Huisinghe* locus, ne vno quidem lapide distans a loco *Middelstum* versus orientem.

De pago
Hunusga
in Belgio
fœderato.

Regio, vbi quondam *pagus Fivilga* erat, vsque in hodiernum diem nomen antiquum retinet. Nominatur enim *Fivelingoo.* In *Abbatis Sarachonis Registro B. et P. Abbatie Corbeiensis* ad *pagum Fivilga* hæc villæ referuntur, quas adiicio.

De pago
Fivilga
in Belgio
fœderato.

- 1) *Ostwerdi*
- 2) *Baccamun,*
- 3) *Lasdorpe* et
- 4) *Wabtnun.*

Ostwerdi est *Oosterwierum* locus, non procul a sinu *Dollert* situs. *Baccamun* habemus pro vico *Baukens*, haud procul ab loco *Oosterwierum* posito. *Lasdorpe* videtur esse *Lofdorp* villa vno circiter milliari remota ab oppido *Delfzyl* versus occidentem. *Wabtnun* est villa *Watum*, ne iter vnus horæ quidem a vico *Lofdorp* distans. Teste diplomate *Heinrici IV* ad annum 1057, quod I. C. *Lunig* exhibet in *Reichs-Archiv Spicil. Eccles. P. I. im Anhang* p. 83 seq. acquisiuit *Adelbertus*, archiepiscopus *Bremensis*, comitiam in *Fivelgoe*, et dedit ei licentiam rex constituendi duos mercatus, alterum in *Winzebum*, et alterum in *Gerleviswert.* Hæc villa procul dubio est *Garrelweer*; illa autem videtur esse vel *Wiridum* vel *Woreken.* Vterque locus non procul a vico *Garrelweer* conspicuus est.

Pagus ergo *Hugmerchi* in aliis *dynastiæ Groningensis* atque *Omlandiensis* tractu non fuit, nisi in eo, qui *Hunfingoo* dicitur. In hoc minor est tractus quidam, qui appellatur *de Marren*, qui a pago *Hugmerchi* nomen videtur retinuisse. Nul- lum quidem alium locum, pago *Hugmerchi* inferendum, hæctenus in diplomati- bus inuenimus, præter villam *Raginni.* Hanc *Saracho* in suo *Registro B. et P. Abbatie Corbeiensis* eidem pago tribuit. Ea nobis fuisse videtur locus *Ranum*, in tractu *Hunfingoo* obuius. Eapropter credimus, fore, vt nemo reiiciat senten- tiam nostram. Si enim quis nobis obicere vellet, pagum *Hugmerchi* ponendum esse circa finem *Dollartium*, tunc respondemus, pagos *Tyelle* ac *Leomerike* eo in tractu fuisse. Et de hisce pagis adhuc quædam restant dicenda.

De pago
Hug-
merchi in
Belgio
fœdera-
to.

Ad pagum *Leomerike* spectarunt anno 838 villæ *Thuina*, *Alatinge* et *Westrebesi*, teste *Wilhelmo Heda* in *Histor. Episc. Ultraj.* p. 51. *Thuina*, siue *Twine*, vti in *MS&to* legitur, teste *Bachelio* l. c. p. 52, verisimillime est locus *Dune*, hodie dictus *Dune-Brouck*, situs ab oppido *Winschoten* iter duarum horarum versus orientem. *Alatinge* dicitur nunc *Addinga*, vnum milliare distans ab oppido prædicto versus meridiem. *Westrebesi* nobis videtur esse *Westerlee*, ne vno quidem lapide distans ab oppido *Winschoten* versus occidentem.

De pago
Leome-
rike in
Belgio
fœdera-
to.

Denique nobis esse probabilissimum videtur, *Fresia pagum Tyelle* fuisse eundem, quem *Traditiones Fuldenses* I. F. *Schannati* p. 315 appellant pagum *Tyesle.* Ad pagum *Tyelle* in *Tyesle* referuntur l. c. num. 51 villæ *Langenmose*, *Witmundheim*, *Kinloren*, *Bretenheim*, *Tyeslemore* et *Lantobi.* Pago *Tyelle* l. c. num. 53 tribuuntur villæ *Lantboy*, *Lang-*

De pago
Tyelle in
Belgio
fœdera-
to.

Ab anno
854 usque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

genmore, sive Osmore, Bretenmor, Witamuntheim, Tyeslemore, Kintlofen et Gankchala. Hunc pagum existisse quondam circa sinum Dollartium, probabilissimum est pronuntiatum. Hic sinus *Dollart* olim terra erat, multis villis culta, quam anno 1277 funestissima diluuius in sinus illius voraginem commutauit. Hodie sinus *Dollart* dirimit dynastiam Groningæ et Frisiam orientalem. A pago nostro *Tyelle* probabilissime nomina accepere vicus *Dyle* et propugnaculum *Dylereschantz.* Ab his locis non procul abest locus *Stapelmoer*, qui nobis villa *Tyeslemore* videtur fuisse. *Bretenmoer* hodie appellatur *Breinermoer*, villa, quam a propugnaculo *Dylereschantz* iter vnus horæ et quadrantis horæ abesse, referunt. *Langenmore sive Osmore* videtur esse *Uttemoer*, locus in Frisia orientali situs intra præfecturam *Leere.* *Bretenheim* videtur esse *Beerte* vel *Beerter Hamrick.* Hæc villæ, sitæ non procul a propugnaculo *Winschoten* intra dynastiam Groningæ atque eius magnam veterem præfecturam, dictam *het groote olde Ampt.* *Kintlofen* videtur esse *Kleibufen*, locus reperiendus ad *Emisam* fluuium. Villa *Kinloren* videtur fuisse sita non procul a mari, dicto *Suit laerder meer*, qua in regione etiam adhuc reperiuntur villæ *Nordlaren*, *Midlaren* et *Suidlaren.* Villa *Gankchala* videtur esse *Gockinga*, locus conspicuus in *Groeningensi* dynastia intra magnam veterem præfecturam, iam supra dictam. Cum præterea quondam in ea regione, in qua hodie sinus *Dollartius* conspicitur, extiterint villæ *Leide*, *Willgum*, *Wynemoer*, et *Wincham*, probabilissimum nobis videtur, villam *Leide* olim appellatam esse *Lantboy*, atque vnâ e posterioribus, *Witmuntheim*, nisi perhibere velis, villam *Witmuntheim* esse propugnaculum *Winschoten*, cuius iam supra mentionem iniicimus.

Villæ ad
Frisiam
olim re-
latæ.

Hactenus diximus de villis, quæ ad *Frisiæ* pagos perspicuis verbis relatæ sunt. Addendæ porro sunt et villæ, quas quidem *Frisiæ* partem fuisse dicunt. At eidem, quoniam in pago eadem sitæ fuerint, non referunt. Plane de his villis tacere nos potuissè, fatemur. Ne autem quid omisisse videamur, nonnihil ex illis maluimus decerpere, quam tacere prorsus. Ea autem tantum modo adferre possumus, quæ maximam partem nituntur coniecturis vtunque probabilibus. Ea igitur, qua gaudeo libertate, alii quoque velim gaudeant, qui aliter de hisce sentiunt.

In *Traditionibus Fuldensibus* I. F. Schannati p. 312 seqq. ad *Frisiam* referuntur villæ sequentes. En illas:

Adinga
mora.

1) *Adingamora* esse videtur campus circa locum *Addingen* in *Græningæ* dynastia situs. Traditoris nomen erat *Geybrant.*

Antlida.

2) *Antlida* probabiliter est *Andiel* in eadem dynastia. Traditor erat *Deodredus comes.*

Austmo-
ra.

3) *Austmora* videtur esse *Osmore*, supra relatæ ad pagum *Tyelle.* Traditor est idem, qui bona ecclesiæ *Fuldensi* dedit in *Adingamora.*

Boge-
heim.

4) *Bogeheim* esse videtur *Bockum* in *Geldria.* Tradidit sita ad hanc villam bona *Burgolf* eiusque pater *Antulf.*

Bunt-
heim.

5) In *Buntheim* obuia tradidit quædam *Sigitac.* Hæc villa videtur esse vel *Bente*, vel *Bunne* in *Drentia* sita, vel *Bentheim* locus, a quo comites de *Bentheim* nomen accepere.

Catwurt.

6) In *Catwurt* tradidit bona *Altfrit* pro patre suo *Ratgerio.* *Catwurt* videtur esse vel *Cotnwert* in *Westfrisia*, vel *Kenwert* in dynastia *Græningæ*, vel *Korwurt* in *Kenemaria.*

Citinge-
moueldo.

7) *Citingemoueldo* fortassis est locus *Kinbell*, obuius in *Drentia.* Traditores erant *Frigart* eiusque filie *Friduwic* et *Fribure* eiusque filius *Rudolf.*

Colle-
heim.

8) *Colleheim.* Eiusdem nominis villa erat in pago *Ostrache.* In hac trahebat bona sua *Reginhart*, ac *Wolfgartis*, fortassis *Reginharti* filia. Nisi hæc placeant, villa *Colleheim* quærenda est vel in *Colham* intra *Westfrisiam*, vel in *Col-*

- Coldam, vel in Coldinga intra Frisiam Orientalem, vel in Coldeveen intra Drentiam. gubernante Corbeiam Adalgario.
- 9) In *Creslinge* sita tradidit bona idem *Deodredus comes*, qui bona tradidit. Creslinge.
rat, intra Antlidam sita.
- 10) *Eintides* esse possit Enzedel, vel Efens in Frisia Orientali sita, vel Ef. Eintides.
sen, vel Eede in Geldria. Traditor erat eadem Wolfgartis, quae bona dedit in
Colleheim.
- 11) *Fardinheim* fortasse est Feringa in Graeningæ dynastia. Fardinheim.
erant Esacha, filia Aronis, et Hera, filia Habonis.
- 12) *Finfluze* poterit esse Flunix in Frisia Orientali. Finfluze.
erat Folcrih. Traditoris nomen
- 13) *Federsfort* est fortasse villa Fetervorde, quam supra deprehendimus in Feder-
pago Ostrache obuam. Designari intelligimus locum Ferwert. Traditor erat fort.
Ebbrih.
- 14) In *Gaddingenheim* bona dedit Liutbrant, et in Gaddingenheim.
- 15) *Gandingen* Erlof, eiusque coniux Vdalwich. Fortassis vna villa est Gandingen.
Ganderingen in comitatu Zutphaniae, atque altera Ganderingen ad flumen Mogen-
sam, vel Gestingen itidem sita ad fluuium eundem.
- 16) In *insula Ganc* tradiderunt ecclesiae Fuldenfi bona quaedam Hera, fi- Ganc in-
lia Habonis, Burgolf eiusque pater Antulf, atque Esacha, filia Aronis. An in-
sula. insula.
relligitur insula Grind, inter insulas Fliclandt, et Schellinch, et Westergoe
sita?
- 17) Dedit eidem ecclesiae bona Tetra quaedam in *Getolfeim*. Gerolfeim.
- 18) *Gruosa* esse poterit Groetra in Westfrisia, vel Groyfen, ad Rhenum Gruosa.
sita non procul ab oppido Heufden.
- 19) *Hera* fortassis est Heres intra Graeningæ dynastiam. Hera.
- 20) *Heimes* esse poterit Hinnema in Westfrisia, vel Heinsbrock in Kene- Heimes.
maria, vel Hemen in Geldria. Traditor est eadem Wolfgartis, quae bona tra-
didit, ad Colleheim sita, et Eintides.
- 21) *Hef* fortassis est Helens in Westfrisia, vel Hees in Geldria, vel Hees Hefi.
non procul distans ab vrbe Noviomago, vel Hefel in Frisia orientali. Elige, cui
dicas, tu mihi sola places.
- 22) *Horgana* videtur esse Hoorn haud procul ab Addinga villa, vel Hoorn Horgana.
non procul ab vrbe Groninga, vel Harinma intra Westfrisiam, vel Heringa in-
tra Twentiam. Traditor est Burgolf filius Antulfi, iam supra nominatus.
- 23) *Hura* esse videtur Horn, vel Horn in Frisia orientali. Hura erat po- Hura.
sita olim in comitatu Wiccingi, et traditoris nomen Folcrihi, iam supra dicti.
- 24) *Kinheim* villam habere quis possit pro loco Kins in Kennemaria, vel Kinheim.
pro Keen in Geldria. Traditor dicitur Folcrih.
- 25) *Leimspiblege* esse videtur Lemseele in Zutphania. Traditoris nomen Leimspiblege.
est Hangil.
- 26) In *Leonesbab* tradidit bona Folclint. In *Lionespach* et *Leonespab* tra- Leonespach.
diderunt bona Burgolf eiusque pater Antulf, item in *Leonpich* tradidit bona bah.
Folclint. Fortassis tantum subsunt duae villae, quarum altera est Lovenich in
Geldria, atque altera Loopich, non procul ab vrbe Montfort posita.
- 27) *Lintaworde* fuisse videtur vel Lichtaerd vel Langwert in Westfrisia, vel Lintaworde.
Lintfort aut Linderte in Geldria.
- 28) *Mardanga* fluuius, non procul ab Hindalop hodie dicitur Morra. Tra- Mardanga fl.
ditor erat Albrih.
- 29) Tradidit iuxta *Marescleop* flumen terram ecclesiae Fuldenfi Gerwic. Marescleop fl.
Locus scleop fl.

Ab anno
814 usque
877 re-
gnante
Hudo-
uico et
Mere-
heim.

Locus Marschlacht situs est in Groningæ dynastia. Fortassis in eadem reperitur fluuius Marefleop.

Mermen-
dorf.

30) In *Mereheim* tradidit bona nonnulla Hiltrih. In pago Ostrache fuisse villam Mereheim, iam supra vidimus. An sit vna eademque, vel an hæc sit Meer, aut Maren ad Mosam, aut Mormer aut Meeren ad Rhenum, aut Merumer in Groningenli dynastia, aut Merum in Westfrisia, id omne in medio relinquimus.

Rochin-
gere
marca.

31) In *Mermendorf* bona quædam tradidit Adalger. Hæc fortassis est villa Merenburg, sita ad mare dictum *dat Leydsche Meer*.

Sasheim.

32) In *Rochingere marca* tradidit bona Fridurih. Eadem marca videtur fuisse non procul ab vrbe Harlem in ea regione, vbi reperitur Rockerdsuen, sita.

33) Tradiderunt Altfrit in *Sasheim* l. c. p. 316 num. 6, Bruning in *Sahsingenheim* p. 315 num. 47, et Altfrit pro patre Rargerio in *Sahsingenheim* p. 316 num. 64. An semper vna eademque designetur villa, non certo scimus. Id si ita esset, intelligere liberet locum Sassenhem, in Rhyndlandia situm, vnum milliari Lugduno Batavorum distantem.

Scutnfort

34) *Scutnfort* probabilissime est Schilpfluert in Kenemaria. Traditor erat modo dictus Altfrit, filius Ratgerii.

Seyst.

35) *Seyst* esse videtur Zeyst locus, vno milliari, et quod excurrit, ab vrbe Traiecto ad Rhenum versus orientem discretus.

Sibusurte

36) In *Sibusurte* bona quædam tradidit ecclesiæ Fuldensi, testibus *Tradit. Fuld.* p. 314 num. 31, Folcrip. Hic locus latere videtur in Zybe-Carspel in Kenemaria.

Texal-
more.

37) *Texalmore* spectauit ad Tertam. Fortassis hic locus spectauit ad pagum Texla, per quem intelligimus insulam Texlam significari.

Thore-
ne.

38) *Thorene* esse possit Dorn in Geldria, vel Doorn in terra Traiectensis episcopatus, vel Toren non procul ab vrbe Lugduno Batavorum, vel Dornum in Frisia Orientali.

Trilant.

39) In *Trilant* bona tradidit Folcrih. Hæc villa videtur esse Dril in tractu, *Tielerwart* dicto, vel Driel ad Mosam, vel Drumel in tractu *Bommelcourt*.

Tumfur-
te.

40) *Tumfurte* videtur fuisse Tonnawert in Westfrisia. Traditor est modo dictus Folcrih.

Tund-
werde.

41) *Tundwerde* videtur esse Tierwert in Westfrisia. Traditoris nomen est Folcrip.

Wale-
heim.

42) In *Waleheim* tradidit bona quædam Udalwich. Esse hæc villa videtur Walsheim, ad Rhenum sita non procul a Dinxlaken, vel Weel Walle in Frisia orientali.

Wester-
kinlofen.

43) *Westerkinlofen* villa fortassis spectauit ad pagum Tyelle, in quo obuia erat villa Kinlofen, de qua egimus supra.

Wiron.

44) In *Wiron* et *Wireon* tradidit bona sua Folclint. Fortasse est vna eademque villa, et denotatur vel Witte Wierum vel Oster-Wierum in Dynastia Græninge et Omlandia. Tandem

Withmun-
then.

45) *Withmunthen*, in qua Burgolf filius Antulfi quædam l. c. tradidit ecclesiæ Fuldensi, esse possit Witamuntheim in pago Tyelle, vel Withmund in Orientali Frisia, vel Withmund non procul ab vrbe Deventer, vel Wytman in Sallandia.

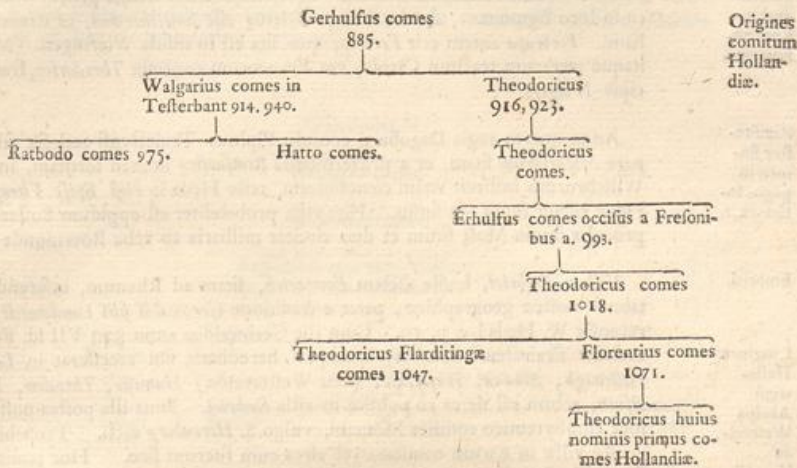
Westan-
ko.

Porro retulit S. Ansgarius noster in *Vita S. Willebadi* p. 686 ad Fresiam præterea villam *Westanko*. Ad hæc erat intra eandem Frisiam villa *Motbeim*, teste quodam inedito diplomate. *Westanko* esse videtur Westergeest non procul ab vrbe Doocum, vel Werzinga vno milliari sita ab vrbe Groninga versus Aquilonem. *Motbeim* videtur esse Medum in tractu, Ostergoe dicto, non procul ab vrbe Leewardii situm.

Mothcim

Carolus

Carolus rex Francorum, Pludellæ residens, anno 863 tradidit ad preces gubernante miris Haganonis viro nobili Theodorico, fratri Walgeri principis, ecclesiam Egmondensem et Kinbem a Suutbardehaga vsque Fortrapa, teste Iohanne de BekiamAdalgario in Chronico p. 28. De fratre Walgeri, Theodorico, Wilhelmus Heda l. c. p. 30 hoc exhibuit schema genealogicum:

Vt ipse de hoc schemate genealogico iudicare queas, annotabimus sequentia. Teste diplomate regis Conradi I, *Walgerus comes* erat anno 914. Confer Hedam in H. E. *Ulraj.* p. 73. Teste diplomate quodam Ottonis I, l. c. p. 83. anno 944 habuit *Walgerus*, et postea *eius filius Ratbodus* bona quædam lege beneficii intra pagum Lake et Isla. Teste diplomate Ottoniano l. c. p. 86 *Walgerus* eiusque *filius Ratbodo*, nec non *Hatto* et illorum antecessores ad monasterium Tiela bona quædam concesserant, qui etiam cæsar ad an. 953 proficitur l. c. p. 85 seq. se iam olim cuidam *Walgero* bona quædam in Amuda in beneficium concessisse, atque *Hattoni* terram in *Eki* pro sui ipsius commisso abstulisse. Anno 975 erat *Ruatbodo comes in pago Insterlake*, teste diplomate Ottoniano apud eundem Hedam l. c. p. 87 seq. Anno 997 inter testes erat quidam *Eroff*, teste diplomate l. c. p. 94. Anno 998 habebat *Poppo filius Walgeri* villam Arelo, sitam in pago Testerbantia, pro ministerio, teste diplomate Ottoniano l. c. p. 95, quod ipsum asseritur in diplomate Heinrici II ad annum 1003 l. c. p. 100. Ad annum 1063 refert Wilhelmus, Traiectensis episcopus, *Theodoricum comitem eiusque filios, Theodoricum et Florentium*, in potestatem suam redeegisse ecclesias Flardingæ, Kirchwerve, Velfereburgh, Heilegelo et Pethem, quas in Hollandia Boreali existisse, supra diximus, l. c. p. 132 seq. Idem asseritur in litteris Heinrici regis ad annum 1064 l. c. p. 109 seq. Ad annum 1077 *Diedericus* erat *comes in pago Velve*, teste diplomate Heinrici IV apud eundem Hedam l. c. p. 137 seq. Iam nullo modo probabile esse putamus, *Walgerum principem*, qui anno 863 erat frater *Theodorici*, atque adhuc anno 914 vixit, et anno 944 et 953 pater appellatur *Ratbodi*, fuisse filium *Gerhulsi*, anno 885 viuentis. Fortassis propius attingimus scopum, si statuimus, *Walgerum principem* fuisse *Walgerum*, nepotem Widekindi, siue ipsum *Walbertum*, iidem nepotem Widekindi Magni, cuius præterea frater erat *Thiadricus*, vti supra vidimus §. 104. *Walbertum* adhuc anno 863 vixisse, et bona hereditaria in pago possedisse Testerbant, iam supra demonstraui. Siue igitur statuas, *Walgerum principem* fuisse *Walgerum*, quem plerique pro fundatore abbatiæ Herifordensis venditant, siue credas, fuisse *Walbertum fratrem Thiadrici*, quod nobis probabilissimum videtur,

Hhh

viro

Ab anno
834 vsque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

Egmon-
tenfis ec-
clesia
Suithar-
desbaga.
Kinhem.
Fortrapa.

Rimsue-
stra flu-
men in
pago Mo-
lanorum.

Embrici.

Langhare
Helle-
wigh
Aladna
Wesefel-
de
Humelle
Theoden
Hefin
Afuin.

Origines
comitum
Cliven-
sium.

vtroque tamen modo *comites Hollandiæ* descenderunt a *Widekindo Magno*, quod etiam ex quodam diplomate Ottoniano apud Miræum Opp. Diplom. T. I. p. 52 comprobari poterit, quo cæsar Otto Theodoricum, (Hollandiæ) comitem auunculum suum a. 985 nominat, sumta hac voce in sensu generali. *Erbulfus comes* videtur *Erlolfus* fuisse, qui Fuldensi ecclesiæ bona quædam tradidit ad villam Gandingen sita. De hoc supra diximus. Quod ad loca, quæ Carolus rex Francorum *Theodorico, fratri Walgeri*, tradidit, attinet, sita illa sunt in Kenemaria siue in Hollandia Boreali. *Egmontensis* enim ecclesia procul dubio existit in loco Egmont. *Suithar-desbaga* videtur esse *Suitharwou*, et *Kinhem* locus Kins. *Fortrapa* autem erit *Vertrop*, quæ sita est in insula Wieringen. Magnum itaque terrarum tractum Carolus rex Francorum concessit *Theodorico, fratri principis Walgeri*.

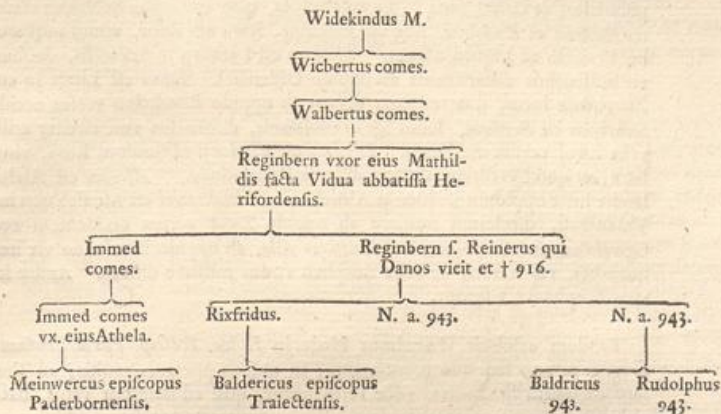
Anno quarto regis Dagoberti contulit Pipinus Traiectensi ecclesiæ villam, in pago *Mosariorum* sitam, et a præterfluente *Rimsuestra* nomen sortitam, in qua S. Willebrordus instituit vitam cœnobicam, teste Heda in *Hist. Episc. Ultraj.* p. 27. Hanc villam supra omisimus. Hæc villa probabiliter est oppidum Susteren, non procul a fluuio Mosa situm et duo circiter milliaria ab vrbe Roermonde distans.

Villam *Embrici*, hodie dictam *Emmerich*, sitam ad Rhenum, inferendam esse tabulæ nostræ geographicæ, patet e traditione *Gerowaldi filii Landwardi*, quam recenset W. Heda l. c. p. 50. Cum ille Gerowaldus anno 833 VII id. Februarii ecclesiæ Traiectensi donaret, quidquid hereditatis sibi accesserat in *Langhare, Hellewigh, Aladna, Wesefelde*, (seu *Westerfelde*) *Humelle, Theoden, Hefin* et *Afuin*, actum est de ea re publice in villa *Embrici*. Bona illa postea possederunt iure emphyteutico comites Montani, vulgo S. *Hevenberg* dicti. Probabiliter ergo hæc villæ in eorum comitatu vel circa eum fuerunt sitæ. Hoc tantisper posito, villa *Langhare* erit locus Langel, *Hellewigh* Heelweg, *Aladna* Aelten, *Wesefelde* Verfevelt, *Humelle* Hummel, *Theoden* Dydam, *Hefin* Hees, et *Afuin* Asewin. Hæc loca cuncta in comitatu Zurphanie reperiuntur. Non videmus, quid huic sententiæ nostræ obiici queat.

Porro in censum heic quoque videntur venire villæ, quarum mentionem iniecit Wilhelmus Heda l. c. p. 78 seq. his verbis: *Baldricus* (Traiecti episcopus) concessit in precariam usufructuario N. et N. et post discessum eorum ex hac luce *Baldrico* eorum filio, et post eum *Rudolpho, fratri suo*, certas res sancti Martini episcopatus sui, de abbacia vocabulo *Hereberc*, uno cum monasterio in honore B. Petri dedicato, mansos seruitiales num. LXV, in fundis coniacentes ita nuncupatis *Rura, Lie-thorp, Linne, Suleheim, Flothorp, Afcolen, Malicalcol, Culvelo*, simul cum mancipiis CCCLXXXIII, deinde ipsi N. et N. tradiderunt ad præfatam abbatiam de *Alode* iuris sui curtem unam in villa vocabulo *Willere* sitam, ad quam respicit ecclesia una cum dote, quæ posita est in fundo nomine *Brochem*, et alia medietas alterius ecclesiæ sitæ in villa nuncupata *Fischelo*, mansique seruitiales numero XLV, una cum mancipiis CXC, et ut rebus S. Martini liberius perfrui possent, et pro ablutio peccaminum *genitoris sui Raineri comitis*, et insuper *Nevelun-gi senioris sui XXXIII* mansis legaliter in redhibitione usufructuarii S. Martino traditis, XII mansos, qui supersunt, diuino instinctu commoti sponte tradiderunt. Actum *Traiecti* VIII kal. Iulii anno VIII regni Ottonis gloriosissimi regis ab incarnatione autem domini DCCCCXLIII. cum signo *Baldrici* gloriosissimi præfulis, *Reginbaldi* præpositi, et *Sigboldi* decani in præsentia testium.

Dolemus, Wilhelmum Hedam nomina traditorum ibi non addidisse, vel adde-re non potuisse. Fieret enim ex iis palam, si ea nossemus, quis fuerit pater *Baldrici* ac *Rudolphi*. Auis eorum videtur *Rainerus* siue *Reginbertus* fuisse, qui an fuerit *Reginbern*, qui Danos superauit, vel eius pater *Reginbern*, coniux *Mab-tildis* abbatissa, in medio iam relinquimus. Quodsi autem illud perhibere pla-ceret, non sine aliqua probabili coniectura asserere id possemus. Infra enim videbimus, *Reginberni* Ildi fratrem fuisse comitem *Immadum*, auum *Meinweri* epi-

episcopi Paderbornensis, qui, ut iam supra significauimus, in Inferiori Terra gubernante multa prædia possedit. Videntur ergo hi domini ex stirpe *Widekindi M.* fuisse Corbe-
 orti, cuius filius *Wibertus*, ac nepos *Walbertus* in Testerbantia prædia nonnulla habuerunt, ut iam supra demonstrauimus. Hac sententia stante, *Baldricus* iam Adal-
 eiusque frater *Rudolphus* consanguinei fuisse videntur *Baldrici*, episcopi Traiectensis. Atque huius episcopi pater appellatur *Rixfridus comes*, ex nobili sanguine *comitum Cliuensum* oriundus, teste tabula apud Hedam l. c. p. 75. Hæc si vera essent, ut videntur fuisse vero consentanea, comites Cliuenses a *Widekindo M.* hoc modo traxissent originem.

Probabiliter fuit pater *Baldrici* ac *Rudolphi* comes *Everhardus*, qui anno 943 et 944 comes erat in pagis Forestensi et Thrente. Hoc comprobant duo diplomata, obuia apud Hedam l. c. p. 83 seq. *Rudolfus* videtur fuisse ille *Rudolf*, qui intra pagum Ostrache in villa *Waltheim* ecclesie Fuldeni bona quadam tradidit secundum I. F. Schannati *Traditiones Fuldenes* p. 315 num. 45. Si enim eius auus et proauus fuerunt *Reginberni*, discimus ex iisdem Traditionibus p. 313 num. 26, p. 314 num. 32 et p. 315 num. 57 bona eisdem possedisse hereditaria tam in pago *Westracha* et *Ostrache*, quam in pago *Emisgowe*, quo in ultimo pago bona tradidit *Reginbart* sita ad villam *Langenboub*. Hæc vltima nobis fuisse videtur vicus *Langholt* in Frisia Orientali sita intra præfecturam *Stieckhufen*. Iure ergo hereditario bona possedit *Rudolf*, quæ tradidit, sita in pago *Ostrache*, ecclesie *Fuldeni*. *Rudolfi* filius fuisse videtur *Baldericus*, a patruo ita dictus, qui, teste diplomate *Heinrici II* apud Hedam p. 101, erat anno 1016 comes in pago *Thrente*. Huius filius esse potuisset *Bertolphus*, qui anno 1024 comes fuit in eodem pago *Thrente*, teste diplomate cæsaris *Heinrici secundi* apud Hedam l. c. p. 113. *Bertolphi* filius vel frater fuisse videtur *Temmo*, qui anno 1025 comitatum suum habebat in pago *Thrente*, teste diplomate regis *Conradi II* l. c. p. 113 seq. Huius *Temmonis* frater, vel filius, esse possit *Rudolphus*, cui nomen inditum fuisse videtur ab auo vel proauo. Ipse anno 1040 comes erat in pago *Trente*, teste diplomate apud eundem Hedam l. c. p. 120 seq. Plura de his dicturi sumus in *Clientela Corbeiensis*. Facem dictis accedent *Traditiones Werthinenses*, quas propediem expectamus.

Hiscæ præmissis, dicendum quoque est aliquid de villis, quas pater *Baldrici* atque *Rudolphi* anno 943 tradidit abbatie, in *Herebere* olim exstructæ. Hæc abbatia esse non videtur monasterium Ordinis *S. Benedicti*, in loco *Hohorst* supra montem sanctum non procul ab vrbe *Amersfortio* constructum. Vidimus enim

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hudo-

Willere.

Brochem

Fischelo.

Rura.

Liethorp.

Linne.

Sulethem

Flothorp.

Afcolon.

Malical-

col.

Culvelo.

supra, illud demum anno 1006 fundatum fuisse ab Ansfrido, Traiectensi episcopo. In loco *S. Heerenberg*, intra comitatum Zutphanie sito, illam *S. Petri* abbatiam existisse, neminem negaturum esse censemus. Videtur *Baldricus*, Traiectensis episcopus, patrem et patruum *Baldrici* atque *Rudolphi* in eadem abbatia advocatos constituisse. Villa *Willere*, quæ erat ex allodio patris *Baldrici* et *Rudolphi*, est vel *Wylre*, non procul ab oppido Cranenburg in ducatu Cluivæ obuia, vel *Willer* villa, haud procul ab vrbe Gennep in eodem ducatu sita. Si intelligitur hæc villa, tunc villa *Brochem* esse videtur locus Beeck. Sin vero villam *Willere* habes pro loco *Willer*, quod et nos admittimus, locus *Brochem* est *Bockum* vicus, non procul ab eo situs. Villa *Fischelo*, quæ eodem iure spectabat ad patrem *Baldrici* ac *Rudolphi*, procul dubio est vicus *Wissel*, in Cluivæ ducatu inter oppida *Cleef* et *Calcar* situs. Ea autem loca, quæ episcopus *Baldricus* tradidit patri *Baldrici* et *Rudolphi*, hæc esse videntur. *Rura* est *Roor*, vnum milliæ ab vrbe Traiecto ad Mosam distans. *Liethorp* est *Lathorp* in Sallandia, duobus circiter milliariibus distans ab oppido *Oldensael*. *Linne* est *Linde* in comitatu Zutphanie locus, duo milliaria distans ab oppido *Borckeloo* versus occidentem. *Sulethem* est *Suythem*, locus in Transsalsania, disiunctus vno circiter milliari ab vrbe *Zwol* versus meridiem. *Flothorp* est *Vlodorp* ad fluvium *Rura*, vnum milliæ, et quod excurrit, distans ab vrbe *Roermonde*. *Afcolon* est *Afelo* in Sallandia inter oppidum *Delden* et *Almelo* sita. *Malicalcol* est *Meulekaren* in tractu *Velouensi*, dimidium milliæ ab oppido *Zwol* versus occidentem recedens. *Culvelo* autem esse videtur vel *Kulidum* villa, ab oppido *Borckeloo* vix iter vnus horæ sita, vel *Kervel*, ab vrbe *Zutphen* vnum milliæ distans. Ambæ in comitatu Zutphanie visuntur.

Tandem exhibuit *Wilhelmus Heda* in *Histor. Episcop. Ultraiectensium* p. 64 seqq. et p. 109 seq. duo monumenta, in quibus præterea multæ, ad Traiectensem ecclesiam spectantes, villæ reperiuntur, quæ ad Belgium vetus, hæctenus a nobis descriptam, referendæ sunt. Iis autem nunc non immorabimur. Docti *Bataui* ipsi de eisdem videant. Nobis iam proposuimus, de filiis *Ragenberi* nostri, qui hoc in §. 229 bona tradidit ecclesie Corbeiensis, copiosius dicere, ut tandem regiam in viam, ex qua paullulum hæctenus defleximus, redeamus et e diverticulo ad propiora cursum reflectamus.

Ragenbe-
ri liberi
1) Immed
cuius li-
beri pu-
tantur

Vt vero ordine retrogrado procedamus, deprehendimus primo *Immedum*, quem in tabula genealogica §. 104 ultimo loco posuimus, non quod illum ætate inferiorem *Rainberno* fuisse credamus. Secuti enim *Widekindum* Corbeiensensem credimus, eum fuisse filium *Ragenberi*, ordine tertium; sed eo quod ipse creditur fuisse pater multorum posterorum, de eis dicere constituimus, antequam de filiis *Rainberni*, *Widukindi* ac *Thiadrici* dicere ingredimur. Quod ergo ad *Immedum*, filium *Ragenberi*, attinet, produxit illustris *Eccardus* in *Historia Genealogica* P. S. S. *Præfat.* p. 6. diploma quoddam Ottonianum, quod singulari benevolentie *M. R. P. Bernwardi Ringelhemensis* abbatis debuit. Hoc datum est *XVI. Kal. febru. anno incarnat. dom. 940, indict. XIII, et anno regni Ottonis V.* In hoc diplomate perhibetur: *Comes Immat construxisse monasterium in loco, Ringelem nuncupato, et præsecta eidem loco Einbolt abbatissa, eiusdem comitis filia, eidem monasterio in pagis adiacentibus, scilicet Wendbausen et Odsfredessen, Gerstete, Walmoda, Næwen, Selida, Guffete, Haverlabe et Uepfete omnem hereditatem suam tradidisse consensu filiorum suorum Volewart, Immat et Sibeth eandemque traditionem auctoritate sua confirmasse episcopos Wilhelimum Moguntinensem, Burchardum Treuirensem, Annonem Wormacensem, Alfridum Hilderheimensem et Bernardum Haluerstademensem.* Quæ omnia si sese bene haberent, tunc extra omnem dubitationem positum esset, *Immedum* nostrum fuisse patrem *Volewardi*, *Immati*, *Sibethi*, atque *Einbolde*. Sed multa eaque graui errata huic diplomati insunt, quæ vel ei falsitatis notam inurunt, vel crassam descriptoris produnt ignorantiam. Primum enim in eo ponitur vocabulum *pagus* pro villa. Mos hic illi seculo erat inusitatus. Deinde *Fridericus* appellatur archicapellanus et *Wilhelmus* Moguntinensis sedis episcopus. Qui vero *Wilhelmus* eo tempore esse poterat archiepiscopus Moguntinus? Archiepiscopus tunc erat *Fridericus*, qui secundum nostrum *Chronicon Corbeiensis* MSctum et cœtaneum anno 937 ordinatus et anno 954 mortuus, atque intra hos annos in genuinis diplomatis sæ-

a) Volc-
wart.

b) Im-
med II.

c) Sibeth
et d) Ei-
neholt.

pissime

piissime occurrit. Falsarius nesciuit, Fridericum eo tempore fuisse et archiepiscopus et pellanum et archiepiscopum. Nec porro Burchardus Treuirensis episcopus in aliis documentis, quantum scimus, ea aetate occurrit. Tunc utique Alfridus, episcopus Hildesheimensis, atque antea monachus Corbeiensis, non amplius erat in viuis, quippe qui anno 874 e vita exierat. Ad annum 940 vel Thiethardus vel Othwinus praefuit Hildesimensi sedi. Ad annum 940 Wangionensis ecclesiae episcopus non erat S. Anno, sed potius Richowo, qui demum anno 949, testante *Necrologio Fuldensi* fatis concessit. Denique anno 940 XVI Kal. Febru. non fluxit indictio XIII, sed fuit potius XII. Fluebat tunc annus regnantis Ottonis I non quintus, sed quartus. Quid ergo censendum est, quaris, de hoc diplomate, et de his Immedi filiis? Respondemus. Si apographum concordat accuratissime cum venditato autographo, diploma est supposititium, atque ab impostore quodam effectum ad palliandas fabulas, quas nonnulli de *comitibus Ringelheimensibus e familia Widikindea* dederunt et enixi fuerunt heroas, qui nostra sententia nunquam in rerum natura fuere.

Ne tamen nos more Alexandrino egisse, ac sine graui ratione innumerabili ineptorum scriptorum turbæ contradixisse videamur, iam supra §. 104 ostendimus, quinam domini per pagum Saltgo (ad quem omnino probabilissime abbatia Ringelheimensis refertur, quamuis Selida villa, vix iter vnus horæ ab eadem abbatia distans, ad pagum Ambergo referatur) sint dominati, progenitores scilicet Slademenfium comitum, e familia Billingana orti. Inter hos quidam *Sibertus* erat, filius Theodorici. Hunc alii filium Theodorici comitis de Ringelheim, alii vero filium comitis Immedi de Ringelheim appellant, ut scilicet fabulam originis Ringelheimensium comitum e domo Widikindea eo purpuris spectabiliorum reddere possint, cum nouerint, tribum Immedingiorum ad gentem Widikindeam referri. Et hinc crediderint, negari non posse, Sibertum fuisse familiae Widikindeae partem, si, eundem fuisse filium Immedi cuiusdam, statuatur. Ut autem porro detegamus fabulae originem et id, quod anam illi praebuisse videtur, comitibus Ringelheimensibus in terra episcopatus Hildesheimensis obuiis confingendis aptam, libet opinari, legisse veterum quendam in Chronico vetustiori et forte deperdito. Finge, in eo fuisse lectum, reginam *Matildam* fuisse filiam comitis in *Ringelheim* vel *Ringheim*, quemadmodum illa sic appellatur ab auctore *Chronici Rhythmicæ Principum Brunsvicensium Tom III S. R. B. Leibn.* p. 18 his verbis: *ENE ALDE KRONIKEN hore we segen dat de Forste (Koning Henrik) dogetrich neme to wibe berlich eyne Frowen de heit Mecbtild, de was van RINGEHEIM, also men wilt, Greuen Imather Suster, de gewan dem Konige rich dre Sone berlich Otto Brun unde Henrich.* Quodsi autem illi nullus alius locus cognitus fuit, quam vicus Ringelheim in episcopatus Hildesheimensis praefectura Liebenburgica, arbitratus est, eundem vicum designari, et hunc comitibus Ringelheimensibus in terra episcopatus Hildesheimensis fuisse subiectum, sibi persuasit. Eum alii more pecudum, quæ sequuntur antecedentium gregem, sunt secuti. Erat vero locus *Ringelmi* in episcopatu Paderbornensi ad fluuium dictum *die Alme*, situs in pago Almunga, quaquaerfum villis, ad eundem pagum spectantibus, cincto. Existisse autem locum *Ringelmi* iam tempore caesarum Saxonico-rum, patescit e *Vita Meinweri Tom. I. Leibnitii* p. 529, ubi hæc reperiuntur verba: *Ecclesie Paderbornensis canonicus nomine Volmarus cum assensu fratrum duorum Nitbingi et Wirinbardi duo prædia Holtbeim et Aslan in die S. Lamberti in quodam loco qui dicitur Ringelmi dedit Paderb. ecclesie, Eilberto in presentia Liudulfi, Erponis, Benne, Ekkikonis, Liudulfi, comitum et aliorum multorum, omni contradictione remota, id accipiente.* Nostra aetate appellatur *Ringelmi* locus Ringelstein. In loca eiusdem tractus varia familiam Widikindeam olim ditionem exercuisse, iam supra demonstrauius ita, ut nulla de eo dubitatio superesse queat. Hisce autem positis, locus probabiliter designari potest, ad quem auia reginae *Matilda*, abbatissa scilicet *Matildis*, ex cænobio Herfordiæ legationem destinauerit, ad impetrandam consensionem parentum, aptam despondendæ *Matilda*. Cum enim statim postera die consenserint huius parentes, ut auctor *Vite Matildis T. I. Leibn.* p. 194 refert, necessum est, habitauerint in vicinia Herifordensis monasterii *Thiadrici* et *Reinbilda*. Ipsi certe intra sex horas iter conficere potuerunt Ringelmo Herifordiam.

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Elludo-
uico et

Fuisse itaque *Immedi* liberos *Volcwartum*, *Immatum*, *Sibetum* atque *Einebolt*, id nondum extra dubitationem positum neue demonstratum esse putamus. Quin imo alia etiam ratione comprobari posse censemus, *Immadum* seniore anno 940 non amplius fuisse in viuis. Si enim secundum computationem nostram *Raginbern*, pater *Immedi* nostri, anno 852 nuptias celebrauit cum *Mathilda*, *Thiadricus* natus fuerit oportet circiter anno 853, *Widekindus* anno 854, *Immed* anno 855, et *Raiubern* anno 856. *Immed* ergo anno 940 vitam ad LXXXV annum produxerit, necessum est. Quamuis autem pernegare nequeamus, hominem tot superare annos viuendo posse, suspicamur tamen, imbecillitatem ætatis *Immedi* sustinere non potuisse itineris grauitatem, Ringelmo Moguntiam instituti, ibidem cæsarem rogandi gratia, vt foundationem monasterii Ringelheimensis confirmaret, vti ipsum diploma l. c. loquitur. Cum itaque *Immadus* iam anno 940 summa grauis senectute et labante valitudine fuerit oporteat, nequaquam eius meminisse potuit *Widekindus* noster, *Annal.* Lib. III p. 654 referens, *Immedum* quendam in obsidione vrbs Moguntie anno 953 periisse, his vsus verbis: *A Maguntia recedens rex - demum circa Kal. Ian. infecto negotio, amissis duobus principalibus viris ac potestate claris, IMMEDE ac MEINWERCO, quorum uterque icu sagittarum periit, alter Maguntia, alter in itinere Baiariam pergentibus, reuertitur in Saxoniam.* Cum *Immed* vir principalis et potestate clarus dicitur, colligere ex eo licet, non solum illum fuisse e nobilissima quadam familia Saxonie ortum, sed etiam propter ætatem proecltorem iam dominum, magnæ auctoritatis et prudentiæ plenum, fuisse. Hæc vero momenta filio *Immedi I* bene respondent. Cum igitur plerumque sentiant sibi que persuaueant eruditi, omnes *Immadus* ad tribum *Immedingiam*, quam *Abertus Stadensts in Chronico* ad an. 1104 p. m. 147 egregiam atque inclytæ *Ottonum stirpi vicinam* appellat, esse referendos, *Immedum*, qui anno 953 periit, filium fuisse *Immedi I*, statuere libet. Si enim *Immadus I* fuit natus anno 856, atque anno ætatis XXX nuptias celebrauit, tunc *Immadus II* in luminis auras prodire potuit anno 887. Anno igitur a nato Iesu 953 ipse circiter LXVI annos habuerit, necessum est. Aetatis autem, qua ipse tum fuit, sustinere adhuc munia bellica valuit. Vt enim non omne vinum, ita nec omnis ætas, acescit. Quare citra dubium muneris sui esse credebatur *Immedus* noster, bellum domesticum, cuius fax et tuba ille ipsius *Ottonis* filius erat, extinguere, et consanguineo cæsari manus suas accommodare.

Immedi
II. filius
Immadus
III. cuius
liberi
1) Mein-
wercus e-
piscopus
Pader-
bornen-
sis.

An *Immedus II* auus fuerit *Meinwerci* episcopi Paderbornensis, pro certo quidem adfirmare non licet. Ad tribum vero *Immedingiorum* referendus videtur *Meinwercus*, siquidem patri eius nomen fuit *Immedi*. Poeta enim vetus ex *Abdinghouiano monasterio* de *Meinwerc*o ita canit:

*Saxo natus erat, bene religione cluebat,
vnus primorum consistens nobiliorum,
pollens magnarum dominatu ditissiarum,
Immadusque pater comes eius et Atyla mater.*

Suffragatur ei *Necrologium Abdinghouianum*, in quo hæc verba leguntur: *IV Kal. Februarii obiit Immedus comes, pater Meinwerci episcopi, et VIII id. Augusti obiit Adala mater Meinwerci episcopi.* Hanc autem sententiam de episcopi *Meinwerci* origine, ad domum *Widikindeam* referenda, ex ipsis bonis, quæ *Meinwercus* ex hereditate parentum suorum possedit, quæque partim ecclesiæ suæ cathedrali, partim collegio canonicorum *Bulltorfiano*, intra suburbium *Paderbornæ* sito, et partim monasterio *O. S. Benedicti*, in ciuitate *Paderborna* obuiò vulgoque *Abdinghov dicto*, largitus est, colligimus et comprobamus.

Mein-
werci
mater
Athela.

Et vt hoc eo melius ostendere queamus, de matre eius *Athela* quædam debemus præmittere. Fuisse eam comitis *Wichmanni* filiam, adprobamus sequenti diplomate, cuius apographum accepimus e manu amici cuiusdam, quodque eo libentius adiungimus, quia ab exemplo edito in *Lunigs Reichs-Archiv Spic. Eccl.* P. III. p. 358 in plerisque vocibus est diuersum. Spectat id ad iura imperialis semperque liberæ abbatiæ *Eltænæ*, quæ olim, testantibus quibusdam diplomatæ, sita erat in pago *Hameland* iuxta *Rhenum*, atque hodie vix iter trium horarum abest ab vrbe *Cleve*, versus orientem vero contermina est comitatu S. *Herrenberg*,

berg, ac versus meridiem, occidentem versus et septentrionem, confinis ducatus Clivenfi. Est autem ipsum diploma ad hunc maxime modum insigne et conformatum.

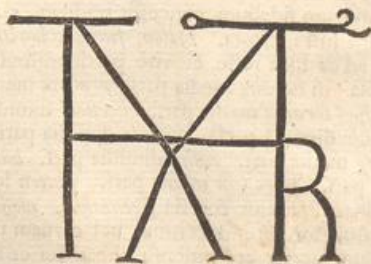
gubernante
Corbe-
iam Adal-
gario.

Q In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. *Otto* diuina fauente clementia romanorum imperator augustus. Si loca uel monasteria a religiosis personis et deo dicatis constructa non imperiali auctoritate corroborare conamur hoc procul dubio et ad praesentis non regni statum et ad aeternae beatitudinis premium profuturum nobis fore credimus. quapropter omnibus in Christo fidelibus nostris scilicet praesentibus et futuris notum esse uolumus. quomodo temporibus *auis non domni ottonis* imperis augusti *uuichmannus comes* pro animae suae remedio suorumque parentum in quodam loco *elena* dicto monasterium et sancti monialium congregationem in honorem domini non ihu christi et sancti uiti martiris amplissimae benignitatis conamine construxit nec non magnam certae proprietatis suae partem cuius nomina infra tenentur. simul et beneficii quod dilectus auis noster primum ei concessit in beneficium. postea pro seruitute sedula sibi donauit in proprium et ad ipsum licenter contradidit monasterium suamque ipsius filiam nomine *lutgardem* ceteris monialibus praekonstituit abbatissam. succedente uero tempore cum idem *uuichmannus comes* semel ad uesperam noctis inclinasset penitusque naturae concessisset altera suae procurationis filia nomine *adela* quandam hereditatis iam traditae partem exposcens dicens quod pater eius *secundum saxoniam legem* absque eius consensu et licentia nullam potuisset facere traditionem totam patris sui donationem produxit in errorem. huius itaque seditionis perturbatio usque ad tempora dilecti patris noni perdurabat ipseque noster caritatiuus pater eandem contentione cladem extinguere pro uiribus insudabat et hoc quo ad ipse uitam finiuit minime ad unguem usque perduxit. exacto autem longo temporis interuallo cum eiusdem monasterii abbatissa praetitulati uiri *uuichmanni* filia uniuersae carnis uiam tunc intraret aliaque in ipsius locum imperialis nonae potestatis iure accederet. in palatio nono quod dicitur *nouiomago* nonum iussimus fieri colloquium ibique tandem huiusmodi seditionis fecimus finem. *baldericus* enim praedictae *adela* maritus pro nona uoluntate exhortatione simul et petitione id ipsum monasterium sua propria suaeque coniugis manu in nonum contradidit mundiburdum. et sicut mos est laicorum cum festuca semel ab eodem exiit predio. ea ratione. ut nos nono regali imperio ac descriptionis praecepto tale libertatis arbitrium eidem monasterio perpetualiter condonaremus quale ceteras monialium congregationes scilicet *assindiae* *quidelingeborg* et *ganderehem* habere cognouimus. insuper *baldericus* omnia eiusdem monasterii predia quae prior abbatissa duntaxat in sua habuit potestate et inuestitura ad reliquias sancti uiti in praesentia noni nonumque plurimorum fidelium concessit traditaque contradidit quorum nomina haec sunt infra scripta. *helton. furnon. uorithusen* cum omnibus utilitatibus ad ea loca iuste et rite pertinentibus. *embricae* media pars aequae diuisa. in *hamme* media pars. *arnhem* media pars. *redingen* media pars. *aspel tornika* media pars. *berueld* dimidia pars. *liende* dimidia pars. *thule* dimidia pars. *malime* dimidia pars. *brummen* dimidia pars. *oelberg* media pars. *rathe* dimidia pars. *huingen* dimidia pars. *thelden* dimidia pars. *triendem* media pars. *putten* loco constructo dimidia pars. adhaec quatuor foresta *steenuualt. moffet. uuichmoet.* et *subort.* in his quatuor forestis ceruum uel ceruam uenandi nullus habeat licentiam nisi uerbo et consensu abbatissae et si ceruus uel cerua effugiat de his forestis eos in aliam siluam sequi sit licentia abbatissae nunciis. in foresta in quo est *elena* constructa singulis annis inter ceruum et ceruam duodecim ferae tribuantur abbatissae. ut autem huius donationis ueritas firma et inconuulsa permaneat posterior abbatissa nomine *lutgarda* praelibatae *adela* maritatae quatuor curtes nomine *rinbarn. helikanbeki. luithusen* et *reelo* cum omnibus utensilibus ad ea per-

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hudo-
uico et

pertinentibus in proprium tradendo ad ea recompensauit. quatenus post haec sicut praediximus pacis et amicitiae pignus eo permaneat tenacius. hanc igitur idem *baldericus* traditionem grata et hilari fronte recepit nec non de fidelium nostrorum scilicet *uilligisi* archiepiscopi *hildibaldi* episcopi et *echberti marchionis* ceterorumque multorum fidelium consilio sicut idem *baldericus* donando postulauit eidem monasterio potestatiue concessimus ut a modo sicut cetera monasteria supradicta libero perenniter perfruantur arbitrio. praeter haec quidquid praedii diuus imperator *augustus* *uichmanno* in proprium donauit. praecipue quae dicuntur *nerdinklant*. *urck*. *barbnegor*. *otuuines*. praedia insuper in *frisoniis* et quidquid abbatissa in quatuor comitatibus uidelicet *hunesgo*. *fuilgo*. *humerche* et *emische* tributis a magnificentia aui nostri recepit nos nostrae descriptionis praeepto ad utilitatem abbatissae et fororum ibidem deo et sancto uito famulantium largimur et concedimus cum omnibus utilitatibus supradictis sicut et in ista proprietate aereis edificiis terris cultis et incultis agris campis pascuis siluis piscationibus molendinis ecclesiis uis et inuis exitibus et redditibus quaesitis et inquirendis cunctisque appendiciis quae dici possunt. nec non siccum et telonium de piscatione in *pago salon* et in flumine *isula* qui uulgaris nomine *hacdol* dicitur. et quod dilectus genitor noster eidem monasterio concessit eodem modo pro aeterna remuneratione nos contradimus et nos adhuc uolumus nostrorum imperiali praeepto cunctis nostris in Christo fidelibus firmiter iubemus ut in eodem monasterio uel locis ad id pertinentibus nullus dux comes uel uicecomes nullus marchio uel quilibet *schuldacio* uel alia iudiciaria persona ullum habeat placitum nec *parafredos* nec *paratas* faciendas nec aliquod exigatur seruire seruitium prius quam eiusdem abbatissae seruus in cuiuscunque comitatu habiter alterius comitis non eat ad placitum sed ad eius solummodo quemcumque abbatissa sibi met eligere uelit aduocatum. ceterum pro animae nostrae expiaculo etiam largiti sumus monasterio ut post haec perpetualiter cum eiusdem monasterii abbatissa morbo consumpta moriatur scimoniales inter se unam quamcumque uelint simul cum consensu *traiectensis* episcopi in cuius positae sunt dioecesi absque mortalium omnium contradictione licenter eligant. et ut huius monasterii status ab aduersariorum omnium incursumaneat intactus sicut *uichmannus* comes instituit de eodem monasterio ad limina sancti petri principis apostolorum romani argenti quotannis libra deferatur. postremo ipsa uenerabilis abbatissa cum omnibus rebus suis nostro semper pareat imperio et sub nostro consistat mundiburdio quatenus ipsam sororesque eius iugiter pro nobis exorare delectet. Et ut haec nostrae concessionis auctoritas obtineat firmitatem et a sanctae dei ecclesiae fidelibus nostrisque melius credatur et diligentius obseruetur hoc praesens praeeptum inde conscribi et anuli nostri impressione sigillari iussimus quod et propria manu subtus firmauimus.

signum

domni ottonis imperatoris augusti

Hildibaldus episcopus et cancellarius uice uilligisi archiepiscopi recognoui et *fff*.

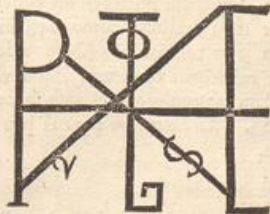
Datum XV. kal. iunii anno dominicae incarnationis DCCCCXCVII. indict. X. anno autem tertii ottonis regnantis XIII imperii uero I actum in palatio nouiomagi feliciter amen.

Ex

Ex hoc diplomate pellucet error Bucelini, qui in *Germania Sacra* perhibet, abbatiam Eltenensem demum anno 990 esse fundatam. Nam Otto III asserit, eam iam tempore aui sui, qui anno 973 fuit mortuus, extitisse. Deinde id est memoratu dignum, quod in hoc diplomate *Wichmannus* comes appellatur pater *Lutgarde* abbatissæ Eltenensis, atque *Adela*, cuius maritus iam anno 997 fuit *Baldericus*. *Adela* non fuisse aliam, nisi matrem episcopi Paderbornensis *Meinwercti*, demonstramus sequenti diplomate, quod e MScto, quod in Archiuo Corbeienfi existat, huc transferimus et reliquis addimus. En illud.

CIn nomine sc̄e et indiuidue trinitatis. Heinricus dei gr̄a romanorum imperator augustus. Si eccliarum d̄i sublimitatibus inseruimus omni studio eterne retributionis premia nobis speramus esse asutura. Quapropter omnium fidelium Xpi presentium scilicet et futurorum nouerit uniuersitas qualiter *Meinuuercus* sc̄e patherbrunnensis ecclie uenerabilis ep̄us omnia predia sua que hereditario iure possederat matri sue *adela* contradidit. dehinc ipsa cum manu *mariti* et aduocati sui *balderici comitis* cum consensu etiam heredum eadem predia potestatiue nobis donauit at nos perpetue beatitudinis spe ac pia prefati ep̄i dilectiq. nepotis n̄ri qui se suaq. omnia diuino mancipare gaudet seruitio prece et deuotione commoniti predia eadem legitime nobis tradita inter que principales sortes sunt iste *immedesbuson. uualmontem. hauerton. hunkilhem. mandelbiki. golzbiki. dodonbuson. bokinesleuo. uuakeresleuo* cum appertinentibus uillis et mancipiis utriusq. sexus filiiis uilis et inuillis exitibus et redditibus molendinis piscationibus pascuis uenationibus quesitis et inquirendis omnibus utensilibus que quolibet modo dici uel nominari possunt sc̄e patherbrunnensi ecclie in honorem sc̄e d̄i genitricis marie sc̄e kiliani martyris ac b̄i liborii confessoris constructe per hanc imperialem paginam largimur omnium hominum contradictione remota. insuper etiam imperiali auctoritate precipimus ut nulla maior minorue persona aliqua iudiciaria potestate in eisdem prediis se intromittat nisi aduocatus quem eiusdem ecclie ep̄us sibi eligat. si quis autem quod abist hoc n̄re donationis preceptum infringere ausus fuerit centum libras auri persoluat L. eidem ecclie et L. n̄re cameræ. et ut hec n̄re largitionis auctoritas firma et inconuulsa permaneat hoc preceptum inde conscriptum manu propria corroborantes sigillo n̄ro iussimus insigniri.

signum domni
Heinrici

romanorum inuictissimi
imperatoris au-
gusti.

Guntherius cancellarius uice Erkanbaldi archicapellani recognoui
et ff.

data III idus ianuarii indict. XIII. anno dom̄ice incarnat. MXVI. an-
no uero domni Heinrici sc̄di regnantis XIII. imperii autem II. actum
dromannia feliciter amen.

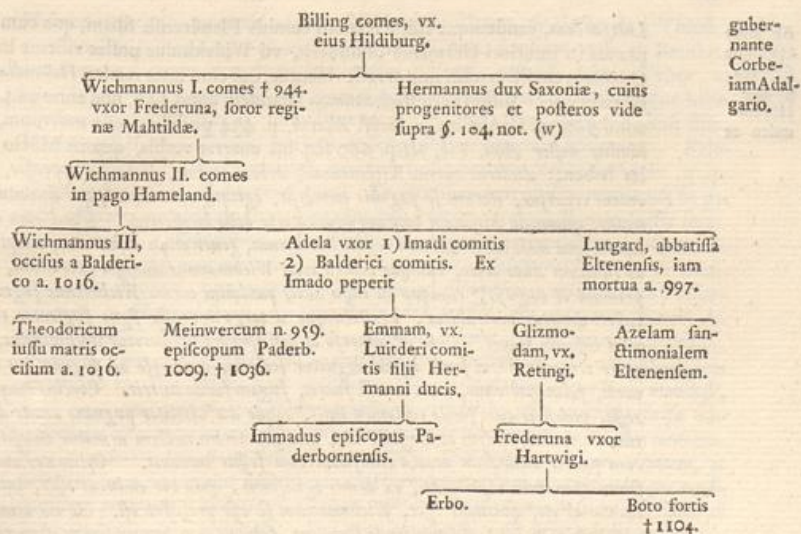
Ab anno
854 usque
877 re-
gnante
Hudo-
uico et

Cum itaque pater *Meinweri* episcopi fuerit *Immed*, vi iam supra vidimus, inde sequitur, *Baldericum*, qui probabilissime est ille ad annum 1006 Comes per pagum Thrente, cuius iam supra mentionem iniecit, fuisse vitricum episcopi Paderbornensis *Meinweri*.

Athelæ
pater
Wich-
mannus.

Iam quaeritur porro, cuiusnam fuerit stirpis *Wichmannus* comes, pater *Adelæ*. Inter nobiles Saxones eum relatum fuisse, concludas licet e verbis *Vitæ Meinweri*, quæ *Tom. I. Leibn.* p. 518 hæc sunt: *Ad inferioris Germaniæ septentrionalem tractum Traiectensis diocesis est terminus, locus nauium et vectigalium commatibus questuosus; magnorum et nobilium virorum gloria, quam in defensione gentis suæ et patriæ magnanimiter adepti sunt, insignis et famosus. De quorum nobilitate profapia ortus est IMED in eadem prouincia: qui virtutis et probitatis maiorum suorum factus heres legitimus et strenuus, comitatum suo tempore in eiusdem prouincie administravit partibus. Qui tantæ nobilitatis lineam propagari, nominisque sui memoriam et posteritatis gloriam cupiens nobilitari; cum multiplici diuitiarum apparatu ac possessionum prædiorumque vaditu nobilem duxit uxorem DE TERRA SAXONIÆ ATHELAM nomine, de qua processu temporis genuit THIEDERICVM ET MEINWERCVM, GLISMOD ET AZELAM. THIEDERICVS autem paternæ dignitatis et facultatis heres designatus; MEINWERCVS in ecclesia beati Stephani protomartyris in ciuitate Haluerstadeni ad clericatus officium a parentibus est oblatus. AZELA vero castitatis emulatione agnum secutura sanctimonialium catui in ecclesia pretiosi martyris Viti Eltene associatur. GLISMOD autem tricesimum fructum pudicitie matronalis adeptura, cuiusdam nobilis principis in Baioaria matrimonio copulatur. Si Athelæ, filia *Wichmanni* atque vxor *Immedi*, ex Saxonia, genus duxit, sequitur inde, ipsum *Wichmannum* fuisse Saxonem. Bona eum hereditaria possedisse in pago *Hameland*, colligere datur ex diplomate Ottoniano, supra allato. Comitatum habuisse illum in eodem pago *Hameland*, discere poteris e diplomate Ottonis Magni, quod *Benj. Leuberus* in sua de *Stapula Saxonica disquisitione* num. 1595 publici iuris fecit, in quo ad annum 954 prædium, situm in loco *Dauindre*, in pago, qui dicitur *Hameland*, et in comitatu *Wigmanni*, traditur monasterio, constructo *Magdeburgi*. Cum itaque comes *Wichmannus* pater *Adelæ* vixerit tempore Ottonis I, censemus, *Wichmannum* illum fuisse *Wichmannum II*, filium *Wichmanni I*, cuius erat frater *Hermannus*, filius *Billingi*, dux Saxonie celebratissimus. Alius enim *Wichmannus*, qui tempore Ottonis Magni vixerit, notus non est. Pater eius *Wichmannus I*, cuius progenitores iam supra §. 104 not. (W) adduximus, mortuus fuit anno 944, testante *Necrologio Fuldensi Tom. III Leibn.* p. 763. Hinc eum pro fundatore et conditore monasterii *Eltene*nsis, ac pro patre *Adelæ* habere non libet. Sequeretur enim ex eo, *Adelam*, anno circiter 944 natam, peperisse *Meinwercum* episcopum anno 959. Cum vero ita *Meinweri* frater nati maximus anno 958 in luminis auras prodierit oporteat, *Adelæ* ad annum 957 nuptias celebrasse videtur cum comite *Imado*. At eo tempore, si sic ratioinati fuerimus, *Adelæ* vix tredecim habuisset annos. Annum vero natalem antiquiorem ei adscribere non possumus, siquidem illa floruerit anno 1024. *Wichmannum* ergo II pro patre *Adelæ* matris episcopi *Meinweri* reputamus.*

Iam porro quaeritur, quomodo bona hereditaria, in pago *Hameland* sita, manui obtigerint *Wichmanni II*? An *Wichmannus II* ea primus acquisiuit? An pater eius *Wichmannus I* ea comparauit? An vero auus eius, comes *Billingus*? Vt ergo lucem afferamus rebus, non obscuritatem; sequentem tabulam genealogicam præmittamus oportet. En illam.

Quod itaque ad propositam quaestionem attinet, nullum vestigium deprehendimus sententiae, si pronuntiare placeat, progenitores *Bilingi* aliquid bonorum possedisse in pago Hameland. Zurphanenses comites, seu, ut in membranis nostris scribuntur, *Sausenenses* (in quorum comitatu pagus Hameland fuit) eorumque progenitores tenuerunt bona feudalia ab ecclesia nostra Corbeiensis. Inde opinati sumus, exstare in archiuo nostro seu tabulario vestigia quaedam, e quibus colligi possit, *Bilingi* progenitores sita in eodem comitatu bona quaedam habuisse. Sed operam perdidimus, dum ista bona exquisuimus vel exquirendis operam nauauimus. Quamuis enim, comitem quandam *Wichmannum* circa annum 850 in pago Hameland comitatum suum habuisse, certum sit, non audeamus tamen, istum *Wichmannum* inter progenitores *Bilingi* referre; rati potius, *Hildiburgam*, *Bilingi* vxorem, istius *Wichmanni* vel filiam vel neptem exstitisse, atque huius interuentu familiam *Billinganam* bona quaedam in pago Hameland acquisuisse. *Wichmannum II*, nepotem *Bilingi*, comitatum et bona hereditaria, in pago Hameland sita, habuisse, iam supra significauimus. Ac ex eo momento concludimus, iam eius patrem, *Wichmannum I*, tenuisse in eodem pago tam bona hereditaria, quam comitatum. Illud enim indicare videtur *Widekindus noster Annal. L. III. p. 657* referens, *Wichmannum monitum ab imperatore, in Baiouariam proficisci volente, quod destitutus a patre et matre loco filii eum assumserit, liberaliterque educauerit et honore paterno promouerit, rogatumque, ne patruo (sc. Herimanno duci) molestiam inferret.* Nec alienum a veri specie est, *Wichmannum I* bona quaedam in Belgio ac Hamelandia acquisisse per coniugem suam. Haec enim, ut iam supra §. 104 not. (n) demonstrauius, erat *Frederuna*, reginae *Mahtildæ* soror. Eapropter autem negandum non esse censemus, ipsum *Bilingum* comitem bona, in pago Hameland sita, accepisse in dorem a patre coniugis suae *Hildiburgis*, cui secundum probabilissimam coniecturam nomen fuit *Wichmanni*, et huius in memoriam a *Bilingo* filium suum appellatum fuisse *Wichmannum*. Atque sic nomen *Wichmanni* in *Billinganam* familiam videtur fluxisse.

Wichmannum II adsciuisse sibi coniugem, didicimus e *Widekindo nostro Annal. Lib. III p. 658* seq. narrante, *Wichmannum, suscipis fugatisque Sclauis, ad Hugonem ducem fuga elapsum esse, scientem vero (anno 957), Saxoniam bellatoribus vacuam, a Gallia profectum Saxoniam occulte intrasse, domum coniugemque reuississe et inde se iterum alienigenis immeruisse, post haec vero obtinuisse, ut patria coniugisque patrimonio cum gratia imperiali fruereetur.* Cum vero *Wichmannus* filiam habuerit nomine *Luitgardam*, concedere possumus, eius coniugem quoque appellatam fuisse

Ab anno
854 usque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

Luitgardam, eandemque fuisse Arnolphi comitis Flandrensis filiam, qua cum multa prædia in inferiori Germania obtinuerit, vii Widekindus noster videtur indicare. Quamobrem illi eruditi non errasse videntur, qui cum inter *comites Hollandiæ et Frisiæ* referunt. Ipsum vero *Wichmannum II* tandem anno 966, non anno 964, neque anno 962, vii C. Abelius in *Sächf. Alterth.* p. 434 perhibet, esse mortuum, *Widekindus noster Ann. Lib. III* p. 660 seq. his enarrat verbis, quæ in MScto nostro ita habent: *Audienti autem Wichmannus, urbem captam, sociosque oppressos, ad orientem reuersus, iterum se paganis immergit, egitque cum Slavis, qui dicuntur uolotini, quomodo Misacam amicam imperatoris bello lacefferent. Quod cum minime latuit, qui misit ad Bolizlaum regem Boemorum, gener enim ipsius erat, accepitque ab eo equitum duas acies, cumque contra eum Wichmannus duxisset exercitum, pedes primum ei immisit, cumque ex iussu ducis paulatim coram Wichmanno fugerent, a castris longius protrahitur, equitibusque a tergo immisis signo fugientes reuersionem hostium monet. Cum ex aduerso et post tergum premeretur Wichmannus, fugam snire tentauit. A sociis igitur arguitur sceleris, quia ipse ad pugnam eos instigauerit, fidemque equo, cum necesse fuerit, fugam facile inierit. Coactus itaque equo cessit, pedestris cum sociis certamen iniiit, eoque die viriliter pugnant armis defenditur. Ieiunio autem et longiori via, qua per totam noctem armatus incessit, mane cum paucis admodum aream cuiusdam iam sessus intrauit. Optimates autem hostium cum eum reperissent, ex armis agnoscuunt, quia vir eminentis esset, interrogatusque ab eis, quisnam esset, Wichmannum se esse professus est. At illi arma deponere exhortati sunt, fidem deinde spondent, saluum eum domno suo presentari hocque apud ipsum obtinere, quatenus incolumem imperatori resituat. Ille licet in ultima necessitate sit constitutus, non immemor pristina nobilitatis ac virtutis, dedignatus est talibus manum dare, petit tamen, ut Misaca de eo annuncient, illi velle arma deponere, illi manum dare. Dum ad Misacam ipsi pergunt, vulgus innumerabile eum circumdat, eumque acriter impugnat. Ipse autem quamuis sessus multis ex eis fuis tandem gladium sumit et potiori hostium cum his verbis tradidit, accipe, inquit, hunc gladium et deser domno tuo, quo pro signo victorie illum teneat, imperatorique amico transmittat, quo sciat aut hostem occisum irridere, vel certe propinquum deslere: et his dictis conuersus ad orientem, ut potuit, patria voce domnum exorauit, animamque multis miseris et incommodis repletam pietati creatoris omnium effudit. Is suis Wichmanno, talisque omnibus fere, qui contra imperatorem arma sumserunt.*

Superstitasse *Wichmanno* filium cognominem, collegimus ex iis momentis, quæ inter *comites Wichmannum III et Baldericum, Adela* coniugem, obuia fuerunt et peracta. Refert enim *Ditmarus Tom. I Leibn.* p. 411 seq. inter *Wichmannum et Baldericum*, comites, diurnam intercessisse contentionem, ortam, opinor, ob bona paterna, quæ tam *Wichmannus*, utpote *Wichmanni II* filius, quam *Baldericus*, utpote *Wichmanni III* sororius, sibi vindicabat. Addit *Ditmarus*, eandem contentionem *Baldericum*, sæpe ob eam in prælio devictum, adeo adfixisse, ut inter ceteros primares fastidio cum magno versatus sit et dedecore. Addit idem, interim *Wichmannum* ad discordiam diu insanientem pacis federe sedandam adiecisse animum, et *Baldericum* amicis precibus domum suam vocasse, conuiuioque excepisse ac munere placasse suscepto. Vxor vero *Adela Baldericum* mouit, ut retibus dolosis hic *Wichmannum* occuparet, qui nunquam per vim capi potuisset. *Baldericus* ergo vicissim ad confirmandum captæ familiaritatis vinculum inuicauit *Wichmannum*, eumque optime susceptum, at infecta veneno potione illico turbatum, ac postridie ad suos reuersurum dimisit ornatum muneribus. In itinere autem, militibus *Balderici* dolose ibidem tardantibus, a quodam seruo insciens et ex improviso prostratus fuit, presente *Balderico* et eadem nullatenus vlcescente. Patet e sequentibus *Ditmari* verbis, hanc fuisse peractam eadem anno 1016. De eadem cæde videtur agi in *Chronico Quedlinburgensi Tom. II S. R. B. Leibn.* p. 291 his verbis: *MXVI Wigman comes occidentalis Saxonie, inter se et Baldericum comitem reconciliata pace, persuadente callida perfida et auara coniuge eiusdem, insidiis pessimorum in itinere dolose peremptus occubuit.* Mentio hic fit de *Balderico*, marito *Adile*, matris *Meinweri* episcopi. Cum enim primo corpus *Wichmanni* ad Frecheim ciuitatem delatum, ibidemque ad fratres suos collocatum sit, deinde *Balderici* vrbs Upplun, (quæ iuxta Eltenc olim erat sita, in qua et *Tbiedericus*, filius *Imadi*, iussu matris *Adile* anno 1015 fuerat occisus, teste *Vita Mein-*

Meinweri p. 540) propter necem, *Wichmanno* illatam, sit destructa a Thiedrico Monasteriensi episcopo eiusque *comprovincialibus*; denique vero et Bernhardus dux, qui nepos erat ducis Herimanni Billingi, nefandi criminis ultor, et iure (sanguinis) omnino filii *Wichmanni* comitis adhuc paruuli eiusdemque hereditatis totius tutor extiterit, teste *Ditmaro* l. c. p. 412, *Wichmannus* iste fuit filius *Wichmanni II*, et *Baldericus* vitricus episcopi Paderbornensis *Meinweri*. Falso itaque perhibetur, *Wichmannum*, occisum fuisse patrem comitis Adelæ, quippe qui iam anno 966 mortuus erat. Ex omnibus autem istis momentis fit palam, *Adilam*, nobilissimo licet sanguine procreatam, sceleratissimam fuisse feminam, auaram, voluptuosam, immo fallacem, astutam et crudelem. Quamuis illa vero malitiosa fuerit mulier, auctor tamen *Vite Meinweri* vera de ea minime retulit, dum p. 540 narrat, *venisse eam ad filium suum episcopum in Patherbrunnon, et oblati ei bonis, ad temporalis vite subsidia sibi delegatis, Nouam domum (Neuhaus) cum attinentiis eius, quamdiu viueret, sibi ab eo concedi petiisse, episcopum vero, ne tacta pice ab ea inquinaretur, consortium eius vel commercium omnimodis recusasse, seque bonis eius non indigere protestatum esse, illique mandasse, ut ab omni suo episcopo vel alodio quantocius recederet: qua accepta repulsa cum ignominia, illam maiori aduersus episcopum exarsisse inuidia, atque ad eius contumeliam et maiorem inuidiam Baldericum comitem, licet hominem fortem, diuitem, et potentem, non tamen eius matrimonii congruentem maritum accepisse, eiusque consilio filium proprium Thiedericum comitem, episcopo quasi animam suam dilectum, ab hominibus eius occidi præcepisse. Sed vera haud esse, quæ primo loco auctor ille memoria prodidit, id patet ex eo, quod iam anno 997 *Adila* Baldericum habuerit sibi matrimonio sociatum, *Meinwercus* vero demum anno 1009 episcopatum Paderbornensis ecclesie acceperit, vti ipse auctor l. c. p. 522 retulit. Inter aniles ergo fabulas referenda esse ea, credimus, quæ auctor l. c. p. 542 de morte et sepultura *Adilæ* nostræ narrauit, indicans, *Coloniæ* eam esse mortuam et ante ecclesiam B. Petri sepultam, sed tempestate adeo saeuiente, ut totius ciuitatis interitum minaretur: effusam ergo esse illam atque in Rhenum proiectam, ubi ipse Rhenus sui inundatione et fluctuum collisione pluribus diebus ita efferbuerit, quasi, se maledictam illam non posse ferre, manifeste protestaretur. Si enim id dogma ad sensum dignum esset, quod dicitur, Deum miracula edere, si mala mulier moriatur; tunc utique horridæ tempestates furerent semper nimbis stridentibus. Id facile concedimus, mortua *Adila Meinwercum* cum sorore sua bona hereditaria, intra inferiorem Germaniam sita, diuisisse: atque hanc, sororem puta, partem suam S. Vito in Eltene contulisse; illum vero suam partem cœnobio, quod ipse in ciuitate Patherbrunnenfi inchoauerat, delegasse.*

Vt ergo tandem in viam, a qua paululum deflexeramus, redeamus, e bonis *Meinweri* episcopi *Meinweri* comprobare libet, vera esse ea, quæ hæcenus de origine istius *Meinweri* prædicauimus. Amplas et magnas fuisse opes *Meinwerco*, id patet ex eius responso, quod ipse Heinrico II dedit cæsari. Rex enim, denunciato sibi obitu *Rhetarii*, episcopi Paderbornensis, *Meinwercum* aduocauit, et consueta beneuolentia ei arridens, sumpta chirotheca, accipe, inquit. Quo, quid esset accepturus, percontante? episcopatum, ait rex, Patherbrunnenfis ecclesie. Illo autem dicente, quid sibi episcopatus ille deberet, qui de bonis propriis excellentiorem construere valeret? Quia hoc, inquit rex, veraciter considero, ideo te inopia illius misericorditer subuenire desidero, ut illius in celo coheres fieri merearis, cuius piam matrem in terris heredem tuum faceris. At ille hilariter, ego, inquam, ea spe et conditione episcopatum suscipiam. Ita relatum legimus in *Vita Meinweri Tom. I Leibn.* p. 522. Iam autem ex diplomate imperatoris Heinrici iam supra adducto elucescit, *Meinwercum* hereditario iure possedisse prædia *Immedesbuson, Walmouthem, Hauerlon, Hukilbem, Mandelbiki, Goltziki, Dodonbuson, Hokinesleuo et Wakeresleuo*. Inter hæc *Immedesbuson*, olim Comitum fedes, est Imshufen prædium, in principatu Grubenhagico situm. Tenuerunt id Barones de Steinberg in feudo ab ecclesia Paderbornensi. *Walmouthem*, locus est Walmoden, situs in episcopatu Hildesienfi intra præfecturam Woldenberg. *Hauerlon* est *Hauerla* in eodem episcopatu in præfectura Liebenburg; *Hukilbem* erit vel vicus Hocklem in principatu Göttingensi haud procul ab oppido Northeim, vel Hokenen in episcopatu Hildesienfi in præfectura Marienburg. Locus prior venit in censum, siquidem ex heredio suo ibi *Meinwercus* ac eius successores cœnobium

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

bium construxerunt? *Mandelbiki* est Mandelbeek, locus principatus Göttingensis intra praefecturam Brunstein, olim ad cenobium Wibrechtshufanum relatus; *Golziki*, villa nec Goldbach seu Golmke in ducatu Brunsvicensi, haud procul a monasterio Amelunchsborn posita, nec Goldbach haud procul ab oppido Creutzberg in Hassia sita, esse videtur. Cum enim eandem villam cum villa *Dotenhusen* Meinwercus anno 1031 tradiderit monasterio Abdinghouiano, atque Henricus caesar III, eisdem villas in comitatu Bernhardi ducis anno 1053 sitas fuisse, asserat, probabile nobis videtur, easdem villas bonis, quae Wichmannus comes in pago Hameland possedit, adnumeratas fuisse. *Hokinesleuo* et *Wakeresleuo* praedia nobis cognita non sunt. Quamvis enim in archiepiscopatu seu potius Ducatu Magdeburgico inueniatur vicus Wackersleuen, atque in ducatu Brunsvicensi haud procul ab oppido Schöningen olim vicus Wagersleuen exstiterit, nec non vici, quibus est nomen Herckesleuen, Heymersleben, Hassleuen, Harffleuen, Hamersleuen, Hötensleben, Haldensleuen, Hadmersleben, Hersleben, Hildesleben, Hillersleben, Honesleue, ac Hohenwarsleben in Saxonia nostra reperiantur, aliquid certi tamen definire non audemus. Fortassis illos acquisiuit Billungus ea atate, qua Comes per pagum Neletici fuit. Illud probabilissimum esse videtur, bona, in principatu Göttingensi olim sita, fuisse familiae Billunganae propria. Cum enim auctor Vitae Meinwerci loco laudato asserat, *Adelam* eadem praedia possedisse hereditario iure; bona ea sine dubio erant paterna. Iam autem supra §. 104 not. (w) docuimus, familiam Billinganam in principatu Göttingensi bona tenuisse. Ibi simul indicauimus modum, quo ea in manus Billingorum peruenire potuerint. Ergo erat *Wichmannus* ille omnino pater *Adelae*, neposque Comitis Billingi. Ex hoc momento colligere licet, castrum *Plesse*, in eodem principatu Göttingensi situm, quod, teste *Vita Meinwerci* p. 528, praedium hereditarium erat Meinwerci episcopi, ad eadem Billungana bona fuisse relatum, et pari ratione in manus eiusdem episcopi peruenisse. Quibus dictis illud porro libet adiungere lectorique nostro in memoriam reuocare, familiam Billinganam inter coheredes ducis Ostfalorum Hessi nomen professam fuisse. Ab hoc Hessio videntur villas *Walmontem* et *Hauerlon* Billingani accepisse. Nolim tamen de eo Iovem lapidem iurare.

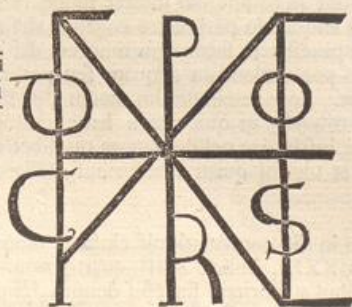
Quemadmodum vero *Wichmannus* comes, auus maternus *Meinwerci*, in pago Hameland bona hereditaria possedit, ita ex his bonis *Meinwercus* ad annum 1031 monasterio Abdinghouiano donauit villas *Goltbeke*, *Dotenhusen*, *Waltmanninkhuson*, *Merebeke* et *Rimi*, testante sequenti diplomate, quod e MS^{co} adiungimus, lectu omnino dignum. En illud.

Q In nomine sce et indiuidue trinitatis. Rerum omnium creatorem deum summum et immutabile esse bonum omnium stat rationi fidelium cuius omnipotentiam aliquo indigere superfluum est estimare vel credere, quomodo uero in libro salomonis scriptum inuenimus. diuitie hominis redemptio anime illius. et ab ipso auctore mundi preceptum legimus date eleemosinam et omnia munda sunt uobis. ita prestat ut ex beneficiis ab eo nobis collatis ob redemptionem animarum nostrarum qualiacumque possimus in eius seruitio expendamus pauperibusque eius membris succurrendo de mammona iniquitatis faciamus amicos qui nos recipiant in habitacula eterne beatitudinis. Hac igitur ratione ammonitus ego *Meinuericus* utinam episcopus consilio et auxilio beati memorie Henrici imperatoris pro remedio anime mee et parentum meorum in suburbio episcopi mei monasterium construxi et in honore omnium sanctorum deuotissime consecraui eiusdemque in dotem ecclesie ex hereditate parentum meorum siue acquisitione propria predia subter nominata cum omnibus suis pertinentiis solemniter tradidi delegaui et concessi *Widun* cum ecclesia *gellendorp rumbeke merebeke* cum ecclesia *dotenhuson waltmanninkhuson rimi driburi goltbeke hauergo nedere balhornon* cum decima *lessete* cum decima *wanbeke boensle radinheim* cum ecclesia et decima *putten* cum ecclesia et decima et ecclesiam in *wortbuson tesserband* cum ecclesiis *tulen hasibi gamberen belleuue niuuela* cum decimis earum *burgnon* cum decima de episcopatu meo item *burgnon* cum

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

ad ultimum ob nŕę uoluntatis et benigne adhortationis excellentiam collaudantibus eidem monasterio et abbati Egilberto suisque successoribus et monachis inibi deo famulantibus auctoraliter nŕa ad stipulationem confirmamus et corroboramus cum omnibus suis appendiciis hoc est utriusque sexus mancipiis areis edificiis terris cultis et incultis pratis piscibus aquis aquarumque decursibus molis molendinis piscationibus siluis uenationibus exitibus et redditibus uicis et inuisis que sitis et inquirendis cum omni utilitate que ullo modo poterit inde provenire. ea uidelicet ratione. ut predictus abbas suisque successores de prelati prelati liberam dehinc potestatem habeant obtinendi commutandi preariandi uel quidquid illis ad usum eiusdem monasterii placuerit inde faciendi cum consensu epi. Insuper etiam firmum et stabile perpetuo iure sancimus ut nullus dux aut comes aut aliqua persona parua uel magna prelatum abbatem eiusque successores super eiusdem bonis inquietare molestare aut deuestire presumat. Et ut hec nŕe imperialis confirmationis auctoritas stabilis et inconuulsa per succedentium temporum monumenta permaneat hanc cartam inde conscriptam manu propria ut infra uideatur corroborantes sigilli nŕi impressione iussimus insigniri.

Signum domni
Heinrici tertii
regis

ŕedi Romanorum
imperatoris inui-
ctissimi.

Wintherius cancellarius uice luitbaldi archicancellarii recognoui.

Sigillum obuium
est in Tab. IV.
num. I.

Acta X kal. aprilis anno dñice incarnationis MLIII indict. VI. anno autem domni Heinrici tertii regis imperatoris autem ŕedi ordinat. eius XXV regni XV imperii VII actum Goslare in dei nomine feliciter amen.

Dignum memoratu id in hoc diplomate esse censemus, quod traditioni *Meinweri* episcopi post fata eius multum contradixerint *Luitboldus* atque *Adalbertus*, affirmantes, bona, in *Dotonbusen*, *Waltmannkbusen*, *Merebeke*, *Rimi*, *Radincheim* in *Teslerbant* sita, hereditario iure ad se deuenisse. Ex quo momento colligimus, eosdem fuisse filios *Wichmanni III* et *Balderici*. *Radincheim* certe, ad Rhenum situs, locus, fuit domicilium comitis *Balderici*, qui vitricus erat *Meinweri* episcopi, Vita *Meinweri* teste p. 541 seq. Ibi refertur, *Meinwerum* in *Radincheim* quoddam *dorsale*, in cubiculo matris sue suspensum, deiici iussisse, atque occulte caballo impositum ad monasterium suum nouum Paderborne uisendum quantocyus deferri imperasse, ipsum uero *dorsale* matrem eius ad nominis sui memoriam, atque in honorem *Balderici* comitis fieri et pingi curasse, eo quod draconem in loco quodam interfecerat. Consanguineos ergo eos fuisse oportet *Meinweri* episcopi. Nihilominus negari non potest, *Meinwerum* fuisse nepotem *Wichmanni II*, eiusque patrem *Immadum* e sanguine *Widikindeo* fuisse ortum. Atque ut illud eo clarius elucescat, premittendum est diploma fundati collegii canonicorum *Bustorfiani*, cuius apographum accepimus e manibus docti cuiusdam uiri *Paderbornensis*. Id sic est conformatum.

In

Quod in honore sc̄ae trinitatis et indiuiduae unitatis. Notum sit regie potestati omniq. pontificali dignitati cunctoq. ecclesiastico ordini uniuersosq. populo xp̄iane fidei signato quod ego *Meinuericus* peccator anno ab incarnatione dñi MXXXVI. licentia serenissimi imperatoris *Chuonradi* ac consensu moguntini archiepi *Bardonis* colonienfis archiepi *Hermannis* wirceburgensif ep̄i *Brunonis* cepi construere eccliam extra Patherbrunnen ciuitatem in orientali parte positam ad similitudinem sc̄e ierosolomitane ecclie et ob honorem sc̄e dei genitricis et perpetue uirginis marie et btorum ap̄lorum petri et andree pro illa obtinenda celesti ierusalem. in hac autem ecclia canonicos deo seruientes congregauit quibus uictum et uestitum de propriis bonis ministrari. in die autem sc̄ificationis benedictione peracta ante missarum solemnia sermone ad populum finito more aliarum eccliarum deo consecratarum dotaui eam dñis curtem unam in *Theldun* quam ex hereditate paterna possedi. duas precarie acquisitas unam in *Wallthi* alteram in *Asbiki* et unum uoreuerc in *Assiki* unam curtem in *ualle*. quia uero de prediis in confinio tantum non habebam ut sufficere posset ad usum ecclie ac deo seruientium in ea consilio fidelium nr̄orum accepto decimas. subscriptas de dominicalibus curtibus *ad me pertinentibus* eidem ecclie dedi. quarum prima est *ENENHVS* cum XIII uoreuerc ad eam pertinentibus *Stidinen Benedisla Colfidi Dedinghuson Heddinghuson Dale Hengkilari Hilimari Suafsharen Barghuson Brochuson Balhornon Patherbrunnon*. SVTHEM et tres uoreuerc ad eam pertinentes *Kircthorp Holthem Siuuardisson*. NIGENHVS et quatuor uoreuerc ad eam pertinentes *Hasa Ascha Bruch Tuna*. BEKINA et quatuor uoreuerc ad eam pertinentes *Henghi Elnere Brochuson Aslan*. BERGHVSON et quinq. uoreuerc ad eam pertinentes *Uralanchuson Meginchuson Burchuson Hepin Ikamanninctorpe*. BIKESETEN et tres uoreuerc ad eam pertinentes *Hise Unrecassen Ekama*. HELAGANKIRCAN et duo uoreuerc ad eam pertinentes *Aldenthorpe Bardingthorpe*. LVTHIDE et duo uoreuerc ad eam pertinentes *Dodenbroke Breca*. HEGINHVSON et quatuor uoreuerc ad eam pertinentes *Rotbbehtisson Berga Holtesminne* duo AGINHVSON et sex uoreuerc ad eam pertinentes *Sandenebiki Homa Sastincthorpe Stenhem Hardincthorpe La*. NIHEM et quatuor uoreuerc ad eam pertinentes *Malrede Leuerincthorpe Pummassun Baddenbuson*. HERISTALLI et quinque uoreuerc ad eam pertinentes *Wirgisi Thefli Breca Henmadasson Boffasson*. DASEVRG et duo uoreuerc ad eam pertinentes *Dasburg Astnedere*. WARDBVRG et tria uoreuerc ad eam pertinentes unum in ipsa uilla *VWestmedere Astdagasson*. CVLITE et tres uoreuerc ad eam pertinentes unum in ipsa uilla *Uorsti Rothum*. HIRISVVITHVSON et tres uoreuerc ad eam pertinentes *Aslan Bilmchuson Teuinchuson*. CURBIKE et quatuor uoreuerc ad eam pertinentes *Daluuc Anasi* item *Anasi Lengeuelde*. VILISI et unum uoreuerc ad eam pertinentem *uernethi*. *Asbiki* que est iuxta *Horsle*. ipsas autem uillicis qui domos hasce predictas inhabitant uel his qui post eos ponendi sunt nihil omnino permittentes nisi quindecim iugera pro uestitu alia uero que laborauerint in agro uel nutrierint in domibus tam propria sua que habent aut postea deo annuente possessuri sunt quam ad nr̄am potestatem pertinentes quadrupeda siue pennata more solito absq. ulla contradictione addecimarent. Ut ergo nulla ex his premitterem que mihi a deo data erant dedi etiam decimam in *Sinitibi* super armenta mea et super examina apum fideliter deo et dño nr̄o Ihu xp̄o sc̄oq. spiritui offerens uota mea. Si quis autem eorum qui uidentur his omnibus preesse presumtuose hanc meam traditionem per malam uoluntatem aut propter nequitiam cordis sui irritauerit et secundum meam dispositionem decimam non dederit dicens se non iuste daturum et hoc a procuratore fratrum uel ab ipso sp̄posito loci uel quod maius est a communi fratrum querimonia proclamatum fuerit. si ministerialis huius rei rector est iuramento se in reliquiis nr̄is purgabit. si lito iudicio ferri igniti synodali sententia se liberabit.

Ab anno
854 usque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

ne autem alicui successorum meorum non bonę uoluntatis uiro neq. amore dei in corde suo retinenti mensę suę stipendia diminuisse uidear sciat has decimas me et de hereditariis et de acquisitis centies restituisse. Ponebam etiam terminum ut unaqueq. solet habere ecclia audiente clero cunctoq. populo congregato nullo contradicente sed magis uoluntati meę in omnibus consentiente confitente uniuerso clero hec omnia sine ulla contradictione posse fieri inprimis uillam hanc que dicitur *Aspitbara* aliam que uocatur *Hildelinchufon* tertiam que uocatur *Hassuithufon* quartam *Hobensili* que uulgari uerbo dicitur quadin quintam *Asbetinchufon*. Super hec omnia cum non possent habere ullam utilitatem sylvarum potestate episcopali dedi eis in *Benuidifla* et in marchiis *Thurnithorum Renghithinchuforum Hildelinchuforum* *Aspetharorum* in unaquaq. ebdomada pondera sex plaustrorum. dedi etiam ad honorem et utilitatem ecclie partem *Sunder* meę in orientali plaga uie que uadit ab urbe ista usq. in *Asbetinchufon*. Sciat namq. fidelis in dno frater mei ordinis locum meum possessurus omnisc. ecclia catholica his litteris A et CTC a me priuilegium hoc signatum propriis manibus meis sigillatum peractaq. benedictione sepulcri et altaris antepositi VIII. kal. iunii missa celebrata filiis ecclie traditum. ea uidelicet ratione. ut si quando tribulationem seu contradictionem harum rerum prenominatarum ab aliquo patiantur scripturarum testimonio ueritas approbetur. Traditionem autem hanc si quis successorum meorum aut *consanguineorum* seu posterorum eorum a quibus *precario partem quandam acquiseram* infringere uoluerit btorum apolorum petri et andree et eporum *Bardonis Hermannis et Brunonis* quorum testimonium priori introduxi loco meoq. banno et omnium animarum deo consecratarum in secundo cum uenerit dnus unicuiq. operum suorum premia redditurus cum iuda traditore anathemate feriatu perpetuo. qui autem post instinctum dei patris omnipotentis ex meis interfuere quorum consilio auxilioq. hec omnia perfecim paucis notabo nominibus. *Sigehardus* abbas *Patherbrun*. *wino* abbas *Helmuuardihufen*. qui mensuras ecclie et sepulcri de ierusalem apportauit. *Hofadus* prepositus matris ecclie et frater eius usq. dodico decanus. *Bouo* prepositus loci istius. *Betelinus* camerarius. *Eppo* dapifer. *Cizo* *Geilo* fratres et pincerne. *Eue* et filii eius. *Landico* et *Eue*. *Dudo*. *Titman* de *Enenhuf*. *Aldericus* de *Nienhuf*.

Si hæc bona, quę *Meinwercus* tam monasterio *Abdinghoviano* quam collegio *Bustorfiano* tradidit, penitissime considerare libet, bona illa, ad villas *Theldun*, *Putten* et *Vorthufen* sita, sine ullo dubio ipse acceperat ex hereditate patris sui *Imnadi*, cui illa tradita fuisse credimus ex nuptiis, cum *Adela* contractis. Pater enim e diplomate *Ottomaniano* supra adducto, has villas fuisse inter hereditaria bona comitis *Wichmanni* patris *Adelę* recensitas, et intelligitur designari per *Theldun* oppidum *Delden*, in prouincia *Transsilana* in *Belgio Fæderato* situm. E quibus momentis præterea diiudicari poterit, quoniam iure *Imnadius*, pater *Meinwerci*, a recentioribus comes appelletur in *Teslerbant*, scilicet eo iure, quo ipse fuit possessor bonorum quorundam in pago *Hameland*, id est, in comitatibus *Zutphen* et *Ober-Yffel*. Fuisse autem *Imnadium* comitem origine *Widikindeum*, id patet e bonis, quę *Meinwercus* episcopus itidem ex hereditate parentum tenuit, quęque sunt 1) *Tuilon* cum quatuor ei adnexis ædiculis seu capellis *Hafibi*, *Gamberen*, *Hellewe* et *Niwela*, de quibus locis iam supra, ubi de pago *Teslerbant* egimus, diximus. Quodsi igitur iam supra demonstrauius, familiam *Widikindeam* in eundem tractum dominatam esse, eapropter pater *Meinwerci* ad eandem quoque familiam referendus fuerit. Id ipsum indicat 2) curtis maior *Enenbus*, intra quam bona, ad *Meinwercum* episcopum spectantia, idem *Meinwercus* anno 1036 collegio *Bustorfiano* cum aliis bonis in *XIII* *Vorewerc*, eodem referendis, scilicet *Stidinen*, *Bennidisla*, *Colfidi*, *Dedingbuson*, *Heddingbuson*, *Dale*, *Hengkilari*, *Hilimari*, *Suasbaron*, *Bargbuson*, *Brochbuson*, *Balbornon* et *Patherbrunnon* donauit. Inter villas hæc *Stidinen* memoratur, quę est *Stiden* in episcopatu *Paderbornensi*, *Bennidisla* *Bensen*, *Colfidi* *Colsted*, *Dedingbuson* *Dedinckhufen*, *Heddingbuson* *Heddinghufen*, *Dale* *Dalen*, *Hengkilari* *Hen-*

Hengelern in dynastia Wevelsburg, *Hilimari* Helmeren in eadem dynastia, *Suarbaron* Schwafferen in eodem dominio, *Barghuson* Barchufen in dynastia Burana, *Brochufon* Brockhufen, et *Balbornon* Balhorn. Huc quoque referimus 3) *Helagankircan* cum *Aldenborpe* et *Bardingtorpe* intra dynastiam Buranam sitam, inter quas *Bardingtorpe* sine dubio a quodam Bardone, cuius nominis aliquor dominos in familia Widikindea deprehendimus, nomen accepit. Liber 4) villam *Lutbihe* cum duobus prædiolis seu *vorewerc*, ad eam pertinentibus, *Dodenbroke* et *Breca*, quæ testibus membranarum nostris in pago erant Huuetigo, in quem familia Widikindea passim dominata est, ad eadem bona referre. Eodem referimus villam *Aginbuson* cum sex *vorewerc*, ad eam spectantibus, *Sandenebiki*, *Homa*, *Sastincthorpe*, *Stenbemi*, *Hardincthorpe* et *La*, de quibus iam supra egimus. Eisdem annumerare placet 5) *Culite* curtem cum duobus *vorewerc* *Vorsti* et *Rothun*; *Hirivithufon* cum tribus *vorewerc*, *Aslan*, *Bilinchufon* et *Tevinchufon*, itemque curtem *Curbike* cum quatuor *vorewerc* *Dalwic*, *Anasi*, item *Anasi* et *Lengevelde*. *Culite* enim est Cülte, locus in principatu Waldeccensi intra præfecturam Wetterburg situs; *Vorsti* est Verste in dynastia Wevelburg, *Rothun* est Roden in præfectura Roden intra Waldeccensem principatum; *Hirivithufon* est Hardehufen in terris episcopatus Paderbornensis. *Aslan* est Asselen haud procul a Lichtenau. Bona enim ad villam *Aslan* sita in loco Ringhelmi, quippe quæ alia villa est, *Volmarus* Meinwerco donavit, vti iam supra vidimus. *Bilinchufon* est Billinghufen intra præfecturam Landau in principatu Waldeccensi. *Tevinchufon* est Deringhufen in eadem præfectura; *Curbike* est Corbach; *Dalwic* est Dalwig; *Anasi* et *Anasi* est Ober- et Nieder-Ense, ac *Lengevelde* est Lengefeld. Omnes hæc villæ in præfectura Eisenberg sitæ sunt intra principatus Waldeccensis tractum. Iam vero supra demonstravimus, dominos, ad familiam Widikindeam spectantes, in his villis, vel in aliis locis, quæ his villis fuerunt contermina, possessiones et bona habuisse. Patrem ergo *Meinwerco*, *Immadum*, qui trinepos erat *Widikindi Magni*, ad eandem familiam referimus, rati, ecclesiam Paderbornensem *Meinwerco* acquisitionem et accessiones illorum bonorum aliorumque Widikindeorum prædiorum debere.

De fratre episcopi *Meinwerco*, *Theodorico*, eiusque sororibus, *Glismoda* atque 2) *Theodorico*, non opus est multa dicere, cum e testimonio *Vite Meinwerco*, iam supra adducto, pateat, eosdem fuisse liberos comitis *Immedi*. *Theodorico* mortuus est, restante Necrologio Abdinghoviano, VII idus Aprilis. *Glismod* vero habetur a *Gelenio*, qui eam *Gisela* vocat in *Auctario ad Vitam S. Engelberti*, pro matre imperatoris *Heinrici II*, cui videtur assentire *Nic. Schatenius* in *Annal. Paderb.* 4) *Azela*. T. I. p. 388. Sed cum *Heinrici II* cæsaris pater fuerit *Heinricus* dux *Bavariæ*, omnino ex verbis abbatis *Urspergensis*, quorum tantum partem adduxit *Schatenius* l. c. vel ex *Alberto Stadeni* ad a. 1104 p. m. 147 discere potuisset *Schatenius*, *Glismoda* fuisse uxorem *Retingi*, filii *Botonis II*, nepotis *Retingi I*, et pronepotis *Botonis I*, cui *Retingo* *Glismoda* peperit *Friderunam*, uxorem *Hartwigi* comitis palatini, qui fuit germanus illius *Sigehardi*, qui *Sigihardum* genuerat *Ratisponæ* peremtum. *Frideruna* vero mater fuit *Erbonis* et *Botonis*, quem sicut corpore proceriorem et elegantiorum, ita rebus bellicis præstantiorem atque famosiorem, totius pene *Germaniæ* atque *Italiæ* testabatur populus; *Pannonia* vero talem illum ac tantum se ferebat aliquando sensisse, ut is verè de gigantibus antiquis unus apud illos crederetur fuisse. Ipsius *Urspergensis* verbis vtimur. Mortua autem est *Glismoda* ad nonas *Februarii*, teste *Necrologio Abdinghoviano*.

Cum vero et *Emmam* appellauerimus sororem *Meinwerco* atque uxorem *Luit-* 5) *Emma*. *deri*, comitis, qui erat frater *Bernhardi* ducis atque filius *Hermann* *Billingi*, operæ pretium fuerit monuisse, illam vocatam esse sororem *Meinwerco* atque uxorem *Liudgeri* ab *Adamo* *Bremensi* Lib. II. cap. 60. Ad stipulatur eidem auctor *Vite Meinwerco* p. 524, hæc prodens: Frater quoque præfati ducis *Bernhardi* (filii ducis *Hermann*) comes *Liudgerus* IV Kal. April. (1011) obiit, qui cum uxore sua *Emma* senatrice christianissima multa bona ecclesiæ *Bremensi* contulit. Quod si igitur *Immadus*, episcopus *Paderbornensis*, nominatur ab eodem auctore p. 546 sororius *Meinwerco* episcopi, ipseque *Immadus* episcopus in diplomatibus ad an-

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

Unwanus
archiepi-
scopus
Bremen-
sis, nepos
Immedi
III.

num 1052 et 1054 quæ exhibet Nic. Schatenius in *Annal. Pad.* T. I. p. 540 seq. et p. 543 seq. *Meinwericum* vocat auunculum suum, non immerito statuitur, *Immedi* episcopum fuisse filium *Emme* ac *Liutderi* comitis. Non ergo arbi-
tratur, *Emmam* effoctam et sterilem fuisse.

Debemus porro *Unwanum* archiepiscopum Bremensem huic stirpi annu-
rare. Ad clarissimum genus Immedingorum enim ille refertur ab Adamo Bre-
mensi Lib. II cap. XXXIII, asserente, sedisse eum annis XVI, serulam suscepisse
ab Heinrico imperatore ac pallium obtinuisse a Papa Benedicto, assumtum e Cho-
ro Paderbornensi. Consanguineum fuisse eum *Meinwerco* episcopo, *Unwanus*, Patherbrunnensis
ecclesiæ canonicus, Lubentio archiepiscopo Bremensi anno 1013 prid. non. Ia-
nuarii mortuo successerit, *Vita Meinwerco* teste p. 524. Quantum vero conie-
ctura auguramur, putamus, natum fuisse *Unwanum* ex matre, quæ soror fuerit
Immedi, quo patre vsus est *Meinwerco* episcopus. Quomodo *Unwani* mater ac
pater fuerint appellati, cuiusque stirpis pater eius fuerit, iam quidem ignoramus.
Si autem bona ipsa consideramus, quæ hereditario iure ad *Unwanum* archiepi-
scopum spectarunt, pater eius utique ad progenitores comitum de Lutterberg
referendus videtur. Pater ille fortassis fuit *Folchardus III*, cui vxor erat *Suane-
berg*. De hisce egimus supra §. 112 not. (o). Primum enim nouimus, *Unwa-
num* archiepiscopum possedisse curtem *Hoenside* in pago *Rittiga* in comitatu
Bernhardi comitis sitam, quam *Unwanus* Heinrico II cæsari *legaliter* tradiderat,
qui eam anno 1013 donauit ecclesiæ Paderbornensi, testante diplomate eiusdem
cæsaris in Schatenii *Annal. Paderb.* T. I. p. 402. Cum hoc consentit *Vita Mein-
werco* Tom. I. Leibn. p. 524. Deinde *Unwanus* Bremensis archiepiscopus erat
possessor curtis *Morunga* in pago *Morungano* in comitatu eiusdem comitis Bern-
hardi seu Bennonis, quam idem *Unwanus* per manum aduocati sui Udonis ei-
dem regi Heinrico, contradictione omnium hominum remota, tradiderat. Hic
eandem porro largitus est *Meinwerco* ad annum 1016. 4 idus Ianuarii, testante
diplomate eiusdem cæsaris in Schatenii *Annal. Paderb.* T. I. p. 417 seq. atque au-
ctore *Vita Meinwerco* T. I. Leibn. p. 525. Denique *Unwanus* habuit curtem
Bernehusen, in pago *Liga* in comitatu *Udonis* sitam, quam itidem accepit ab eo
Heinricus cæsar, qui eandem porro donauit *Meinwerco* eiusque ecclesiæ anno
1016, testante diplomate in *Annal. Schatenii* l. c. p. 418, seq. Quodsi autem
villa *Hoenside* est Hohnstedt in præfectura Brunstein intra principatum Göttin-
gensem: *Morunga* porro est Moringen oppidum in eodem principatu, et *Ber-
nehusen* est Bahnhäusen in præfectura Wolferbuttelani Principatus Stauffenburg;
in eodem vero tractu domini, quos supra §. 112. ad progenitores comitum de
Lutterberg retulimus, bona sua hereditaria possederunt, uti loco laudato vidi-
mus, probabiliter quoque *Unwanus* ad eandem gentem spectauit. Nemo in-
tercedat, monens, id cum chronologia pugnare, quod matrem *Unwani* appel-
lauerimus *Immedi* sororem, quippe quæ ante annum 953 sic nata esse debuisset,
quo pater eius *Immedi* vitam cum morte commutauit. Si enim *Unwanus* archie-
piscopatu Bremensi præfuit annis XVI, ipse creatus archiepiscopus fuerit oportet
anno 1013 et mortuus 1029. Cum vero ante annum ætatis XXV pallium
a papa non potuerit accipere, necesse est, *Unwanus* anno 988 fuerit natus. Si
ergo mater eius matrimonium contraxit cum patre *Unwani* anno 987, eiusque
pater anno 953 mortuus est, ipsa annum ætatis XXXV circiter egerit oportet,
cum anno 988 peperisset *Unwanum*. Utique ergo *Unwanus* esse potuit filius
sororis *Immedi*, patris *Meinwerco* episcopi. Et hætenus de posteritate *Immedi*.

2) Rain-
bern fili-
us Ragin-
beri.

uicit Da-
nos anno
915.

Reuertamur ergo ad *Rainbernum*, fratrem *Thiadrici*, *Widekindi* atque *Immedi*,
filiorum *Raginberi*. An *Rainbern* idem sit, qui in hoc §. 229 inter testes appa-
ret, pro certo quidem dicere non possumus. In uiuis tamen ipse iam eo tem-
pore fuerit necessum est, quo pater eius hæc bona monasterio nostro tradidit.
Si enim secundum computationem nostram *Rainbern* anno 856 fuit natus, ipse
anno 870, quo *Raginbern* abbatiam nostram muneribus suis ornauit, circiter ha-
buit annos ætatis XV. Vtunque sese hæc habeant, hoc certum est, *Rain-
bernum* nostrum de Germania nostra optime fuisse meritum. Referente enim
Widekindo nostro, *pugnauit contra Danos, multo tempore Saxoniam vastantes, vi-
citque*

citque eos, liberans patriam ab illorum excursionibus usque in hodiernum diem. gubernante Bothonante Corbeiam Adalgaro. Quo tempore hæc reportata victoria a Danis fuerit, nemo veterum scriptorum, in lucem editorum, quantum scimus, litteris prodidit. Botho quidem, *Chronici Picturati* auctor T. III. Leibn. p. 303 hoc contigisse anno 918, perhibet. Chronicon Saxonicum ab Abelio editum p. 80. habet annum 917. Sed cum, irruptionem Danorum in Saxoniam accidisse, referat Helmoldus Tom. II. Leibn. p. 544; eo tempore, quo Ungarii, regnante Conrado I, non solum Saxoniam, sed etiam prouincias cis et trans Rhenum demoliti sunt, cum quo consentit A. Crantzius in *Saxonia* Lib. III. cap. 3; patet e Chronico nostro MScto et coætaneo, hæc euenisse anno 915. Turbulentissimus autem eo anno Germaniæ nostræ status erat. Ipse enim Conradus rex, quia arma pro salute communi capere debebat, bellis implicatus fuit ciuilibus, et contra ducem, postea regem Henricum, bellum gessit, arbitratus, vi aggrediendum esse illum, quem dolo capere non potuerat. Quemadmodum vero Henricus copias Conradi regis ad nostrum Eresburgum, quod oppidum Stadberge est in Paderbornensi episcopatu, tanta strage cæcidit, ut postea dictum sit: *tantus ubi infernus, qui caesos deuoret omnes*, teste Chronico nostro MScto; ita eodem anno 915 *Rainbern* Danis se fortiter opposuit, eosdemque ingenti clade prostrauit. Eo maior ergo *Rainberno* nostro laus est tribuenda, quo fortius eo tempore ferum atque immanem hostem fudit ac rem illis in partibus restituit. Ne mireris autem, nos, hæc alio tempore accidisse, perhibere, quam communiter creditur. Putamus enim, recentiores hic miscere rotundis quadrata. Innixi enim Chronico nostro coætaneo, arbitramur, Corbeiensibus nostris maiorem fidem adhibendam esse, quam omnibus scriptis recentioribus. Illi enim sine dubio optime norant, quanta mala, bello intestino atque Ungariis Germaniæ illata, eo tempore ipsi sustinuerint. Quam ob rem fide esse digna non reor, quæ auctor Chronici Saxonici, ab Abelio editus, perhibet, dictitans, fudisse scilicet Henricum aucupem vna cum comite *Rainberno* Danos. Confudisse enim is videtur aliam pugnam, cum Danis alio tempore scilicet anno 934 commissam, cum nostra. Et quamuis sciamus, recentiores plerosque credere, bellum istud cum Danis ab Henrico aucupe fuisse anno 932 susceptum; Corbeienses tamen nostri denuo in Chronico nostro, sepiissime excitato, prodiderunt, Ungariorum exercitum anno 932 NB. in pago *Belxa* esse deletum, atque iterum anno 933 exercitum Ungariorum ab Henrico rege confectum esse. Ita ex hoc momento, contentiones recentiorum omnium, de loco istius pugnae definiendo agitatae, vno icu corrunt. Locum *Riade*, iuxta quem Henricus cum Ungariis pugnaturus castra metatus est, testante Widekindo nostro *Annal.* Lib. I. p. 641, habemus pro Rade vico Principatus Luneburgici, intra praefecturam Knefbeck, sive, cuius ecclesia est filia ecclesiae in Ohrdorf. Victis autem fugatisque Ungariis, demum anno 934 Henricus Danos superauit, testante eodem Chronico MScto. Ipsi Dani latrocinio nauali in Frisios incurfabant, vti Widekindus refert l. c. p. 641. qui addit, Henricum Danos reddidisse tributarios, regemque eorum *Cbnutam*, vti in MScto nostro nominatur, ad baptismum suscipiendum adduxisse.

Nonne autem fructum, quem per victoriam suam ipse meruerat *Rainbern*, Germania nostra ei tribuit? Respondemus, vtique illud videri verisimillimum. Quemadmodum enim Germania nostra ingrati animi crimen semper exhorruit, ita pro tantis in rempublicam meritis *Rainberno*, *Ragineri*, seu *Rainherio* (vnum enim idemque nomen est) potissimum in Friesia honores habiti gratiaque relatæ videntur fuisse. Extra omnem dubitationis aleam hoc positum esset, si veterum nonnemo litteris prodidisset, quam in regione *Rainberi* noster Danos fuderit. Widekindus l. c. refert tantum, Danos Saxoniam vastasse. Helmoldus vero l. c. addit, Danos, auxilio vsos Slauorum, primo Nordalbingos, deinde Cisalbinos Saxones inuasisse, Saxoniamque magno quassauisse terrore. Pernegare nolumus, Danos Nordalbingiam, id est, Holsatiam, Stormariam et Ditmarsiam, ac Transalbianam, id est, Mecklenburgicam, et fortassis etiam Brandenburgicam, regionem vastasse, quanquam de vltimo momento paullulum dubitamus. Id potius nobis videtur probabile, Danos idem Conradi I tempore iter ingressos esse, quo in Saxoniam fecerant impressionem, tempore Henrici aucupis. Hæc enim vetus consuetudo et pristinus Danorum mos erat, vti Widekindus l. c. atque *Annales Rerum Francorum* testantur, per idem iter in Saxoniam recur-

Ab anno
854 usque
877. re-
gnante
Hludo-
uico et

recurfare. Si igitur Dani latrocínio nauali Fresones infestarunt anno 934, credimus præterea, eos eodem modo Saxoniam nostram et Fresiam anno 915 inuasisse. Piraticam enim fecisse Danos æque ac olim Saxones nostros, in confesso est apud vniuersos.

Noli autem mirari, si perhibeamus, Widekindum nostrum *Saxonia* mentione ipsam *Fresiam* comprehendisse. Testem enim eius rei habemus grauissimum. Is est Alfridus, episcopus olim Monasteriensis, memorans, *Fresiam* seu *Frisiam* tempore Carolingicorum Regum *Saxoniae* fuisse adnumeratam. Cum enim ille in *Actis S. Ludgeri* Tom. I. S. R. B. Leibn. p. 89. seq. retulisset, *Lutgerum* in gente *Fresonum* optatum evangelizandi exercuisse officium, *Witukintum* vero ducem *Saxonum* euertisse *Frisones* a via Dei, ecclesias combussisse et expulisse Dei famulos et usque ad *Fleo* fluium fecisse *Fresones* Christi fidem relinquere et immolare idolis iuxta morem erroris pristini, idem addidit p. 90 seq. tunc *Lutgerum*, necessitate compulsam, destruxisse partes illar — post duos igitur annos et menses sex reuertisse ad patriam suam, et peruenisse eius famam ad annos gloriosi principis *Karoli*, qui constituerit eum doctorem in gente *Fresonum* ab orientali parte fluminis *Labeki* super pagos quinque, quorum hæc sunt vocabula: *Hugmerchi*, *Hunuga*, *Fualga*, *Emirga*, *Fedirga*, et unam insulam, qua dicitur *Bani*. Ipse vero, sic pergit idem Auctor, cura solerti, doctrina domini gregi sibi tradito suenta ministrare studuit, fana destruere, et omnes erroris pristini abluere sordes. Carauit quoque ulterius doctrinæ deuinare flumina, et consilio ab imperatore accepto transfretauit in confinio *Fresonum* atque *Danorum* ad quandam insulam, qua a nomine Dei sui falsi *Fofete*, *Fofeteslant* est appellata. — Peruenientes autem ad eandem insulam, destruxerunt omnia eiusdem *Fofetis* fana, qua illic suere constructa, et pro eis Christi fabricauerunt ecclesias. Cumque habitatores terre illius fide Christi imbueret, baptizauit eos cum inuocatione sanctæ trinitatis in fonte, qui ibi ebulliebat, in quo *S. Willebrordus* prius homines baptizauerat, a quo etiam fonte nemo prius haurire aquam nisi tacens præsumebat. Cuiusdam etiam eorum principis filium *Landricum* nomine accepit a fonte, quem sacris litteris imbutum ordinauit presbyterum, qui multis annis genti *Fresonum* in doctrinæ præfuit studio. Tunc iterum operante maligno ab ORIENTALIBVS *FRESONIENSIBVS* nox infidelitatis magnæ fuerat exorta, cuius *Maluinno* (fortasse legendum est, mali *Unno*) et *Eilrat* suere principes, et combusta sunt ecclesie, seruique dei repulsi. E quibus verbis primum patet, *Widekindum* M. etiam *Fresonibus* dominatum esse, deinde *Fresiam* ad *Saxoniam* spectauisse, et denique *Fresiam* in orientalem, et ideo præterea in occidentalem fuisse, diuisam. Quemadmodum enim pagus *Emirga*, ad fluium *Emelam* in *Westfalia* situs, sine dubio ad *Saxoniam* nostram pertinuit, ut iam supra demonstrauimus: ita olim *Frisii* magnam tenuere prouinciam ita, ut ex testimonio veterum *Fresia* non solum *Frisiam* orientalem, hodie ita dictam, sed etiam prouincias *Gröningiam*, *Transfalanam*, *Frisiam* occidentalem, *Ultraicëlinam*, et *Geldriæ* partem, ac propterea maximam partem *Belgii* fœderati, complexa fuerit.

Rainber-
ni liberi
1) Isil-
berhus
dux Lo-
tharingi-
æ.

Omniibus itaque rite consideratis, neminem fore ambigimus, qui dubiter, *Rainberium* nostrum fuisse illum, qui appellatur *Raginerii* et pater *Giselberti* ducis *Lotharingiæ*. Quemadmodum enim rex *Francorum* *Carolus*, cognomento simplex, in diplomate quodam, ad VIII. Kal. Septemb. anno 915 dato, quod *Aubertus Miræus* in operibus diplomaticis et historicis Tom. I. p. 254. seq. exhibet, *Raginerum* appellat *marcionem* strenuum, probabilissime ita dictum, eo quod eodem anno, et ideo ante diem XXV mensis Augusti, aciem *Danorum* fortiter profligauerat: ita *Wippo*, in *Vita Conradi*, ducem *Giselbertum* filium fuisse *Raginerii*, prædicat. Posterius egregie confirmant litteræ *Gerbergæ*, coniugis *Giselberti*, quas reperimus in *Auberti Miræi donationibus Belgicis* Lib. I. cap. XIX. p. 376. edit. prioris, quibus *S. Remigio* suum allodium *Gerbergæ* tradidit pro salute tam sua, quam remedio senioris sui pia memorie *Giselberti* suique parentum, patris scilicet et matris *Ragenerii* et *Albradae* anno DCCCCLXVIII. 4 id. Februar. in villa, quæ dicitur *Hacla*. Sic *Carolus* simplex chartam suam voluit esse celeberrimæ illius pugnae æternum monumentum. In Fragmento ex *Chronico Conradi Urspergenis*, quod *Petrus Pithoeus* vulgauit, nominatur *Raginerus* noster merito partium *Caroli* fidissimus tutor. En verba: *Hæc tempestate*
(sci-

(scilicet anno 916) *Regenerius, vir nobilis, partium Caroli fidiſſimus tuor, ſnem gubernante* *vita accepit, cuius exoquiis Carolus interſuit. Hiſque peractis Giſiberto, filio eius* *Corbe-* *iam Adal-* *gario.* *iam adulto, paternum honorem coram principibus, qui confluxerant, liberaliſſimo con-* *tulit.* E quibus atque aliis argumentis patet, *Rainbernum* noſtrum anno 916 fuiſſe mortuum. Id ſecundum computationem noſtram accidit anno ætatis eius LX. Ponamus enim, *Rainbernum* noſtrum matrimonium contraxiſſe anno ætatis ſuæ XXX, tunc natus eſſe potuit *Giſelbertus* anno 887. Eo igitur anno, ſcilicet 916, quo *Giſelbertus* ſeu *Liliberbtus*, vti a Corbeienſibus noſtris appellatur, ducis auctoritate fulſit, annum ætatis agebat XXIX. Cumque idem anno 939. inter homines agere deſerit, ætatem ſuam tunc produxiſſe cenſendus eſt *Giſelbertus* ad LII annum. Nonnulli ſentiunt, *Giſelbertum* ſtatim circa primordia regni *Conradini* ſe cum ceteris regi *Conrado* oppoſuiſſe. Ipiſi vero citra controuerſiam toto errant celo. Ante annum 916 enim *Giſelbertum* illud nefas concipere non potuiſſe, patet ex eis, quæ veterum fide expoſuimus.

De fatiſ *Giſelberti*, ducis Lotharingiæ, pluribus agere, ſuperuacaneum eſſe *Iſliberhti* duximus. E *Widekindo* enim noſtro conſtat p. 637, ſeq. *Iſliberbtum* illum, cui vxor *Ger-* *burg* filia *Heinrici* *principatus regionis paternæ ſucceſſione ceſſerat, a kriſtano quodam arte eſſe captum,* *et ſub cuſtodia regi* *Hoturico* *transmiſſum. Qui vero videns, IſLIBERTVM* valde *Heinrici* *aucupis.* *induſtrium, geneve ac poteſtate diuitiis quoque clarum, liberaliter eum cepit habere,* *ac poſtremo deſpoſitata ei filia nomine GERBURG, affinitate pariter cum amicitia iunxit eum ſibi, legato omni ei Hlotharii regno.* Tempore, quo coronatus fuit *Otto Magnus, Iſliberbtus*, dux Hlothariorum, ad cuius poteſtatem *Aquisgranum* quoque referebatur, omnia procurabat l. c. p. 643. Tum vero partibus *Heinrici* ducis, qui frater *Otonis Magni* erat, adhæſit, teſtante eodem *Widekindo* p. 646 ſeq. Cumque denique cum *Euerhardo* contra *Otonem* iterum conſpirafſet, anno 939 *Rheno* ad *Andernacum* ſubmerſus interiit, *Widekindo* teſte p. 648 et *Chronico* noſtro ſuffragante. Conſer *Ditmarum Annal.* L. II, p. 338. *Frodoardum* ad a. 939, p. 148, alioſque. Ipſe, vnico filio *Heinrico* relicto et in infantia mortuo, cuius mater *Gerburg* poſtea copulata fuit marito nouo regi *Hlodouico*, cui tres filios genuit *Karolum, Hlotharium* et *Karolomannum*, referente *Widekindo* l. c. p. 650, genus ſuum clauſit.

Fratres habuiſſe *Giſelbertum* ducem Lotharingiæ, collegimus e verbis *Widekin-* *di Corbeienſis Ann.* Lib. II. p. 648, qui ibi refert, *nepotes Iſliberhti ſeruituti re-* *gie ſe ſubiiciſſe, vrbibus, quas tenuerant, nihilominus retentis.* Nomina fratrum *Iſliberhti* non ſunt exhibita per *Widekindum* noſtrum. Id valde dolemus. Quantum autem e bonis ac nominibus æſtimare licet, fratres *Iſliberhti* putamus fuiſſe *Wibertum* ac *Lambertum*. In *Codice Donationum* *Auberti Miræi*, iam ſupra *Lam-* *laudato*, exiſtat cap. 32 diploma *Ottonianum*, datum anno 949. Indiſt. XII, anno *bertus,* *autem imperii XII*, menſe iunio, in quo refertur, virum nobilem, nomine *Wibertum*, in pago *Darmienſi* in proprietate hereditatis ſuæ conſtruxiſſe monaſterium in honorem ſanctorum *Petri* apoſtoli et *Exuperii, Gembloues* nuncupatum, cuius aduocatiã dederit inter ipſius *Wiberti* electionem caſar *Lamberto*, comiti *Louaniens*i, viro forti et bellicoſo, vt vice caſaris contra omnium inquietationem eiſdem monaſterii eſſet adiutor ac deſenſor. *Wibertus* ille, depoſito militiæ ſecularis balteo, obtulit caſtrum ſuum *Gemblacum* S. *Petro* et deceſſit in *Gorzia*, Lotharingiæ cænobio diœceſis *Metenſis* ad X. Kal. Iunii ipſo anno 962, indeque *Gemblacum* translatus, et anno MCX. e tumba adleuatus eſt, procurante *Sigeberto Gemblacenſi*, qui vitam eius ſcripſit, a *Surio* editam. Cum itaque *Gembloues* ſit *Gemblours, Gemblacum*, intra *Brabantiam* in terminis comitatus *Namurcenſis* ſitum; pagum *Darmienſem* eundem fuiſſe putamus, qui infra appellatur *Darnau*. Quodſi autem *Wiberto* nomen fuit inditum a patre ſuo *Wiberto* epifcopo *Verdenſi*, qui eodem anno, quo noſter *Wibertus* natus fuerit, floruit adhuc, *Rainberti* filium fuiſſe *Wibertum* noſtrum, veriſimillimum nobis videtur. *Lambertum* autem fratrem fuiſſe *Giſelberti* ducis, omnes fere ſtatuunt. Et cui melius aduocatiæ *Gemblacenſis* dignitatem committere potuit *Wibertus*, quam germano ſuo fratri? Optima enim de eo ſperare poterat. Et quamuis eius poſteri degenerare a maiorum virtute potuiſſent, in ipſo tamen diplomate *Ottoniano* ſancitum erat, tunc eos, quidquid beneficii pro ipſa aduocatiã tenebant e manu regis, amiſſuros eſſe. Nemo autem nobis obiiciat, quæſo, in ipſo diplo-

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hudo-
uico et

diplomate, ad quod prouocauimus, quædam inesse, quæ falsitatis notam ei inuere videntur. Nominat enim se Otto regem Lothariensem et Francigenum. Subscriptio archicancellarii diplomati deest. Anni regnantis Ottonis appellantur anni imperii, non regni. Neque anno 948 eiusque mensi Iunio est æqualis indictio XII, sed quinta. Fatemur quidem, ea momenta fuisse in causâ, cur de veritate istius diplomatis diu dubitauerimus. Cum vero e *Vita Wiberti* ac Sigeberto viderimus, ipsum *Wibertum* eodem tempore vixisse, iam non multum hæsitantes respondemus, amanuensium et librarium imperitia ac typographorum errore factum esse, vt illi naui in diploma istud fluxerint, quod fatum multis aliis diplomatibus cum illo est commune.

4) Ragi-
nerus
Hanno-
niæ co-
mes.

Porro nobis probabile videtur, fuisse *Giselferto* fratrem *Raginerum*, a patre et auo eiusdem nominis ita appellatum. Habemus ergo illum *Raginerum* pro filio *Rainberni*, qui in *Testimonio* de Brunone Colonienſi archiepiscopo, Ottonis M. fratre, quod sumtum est ex *Vita Gerhardi*, abbatis Bronienſis ecclesiæ, et reperitur Tom. I. Leibn. p. 290 seq. adpellatur *comes Hauinoensium, cognomento Longicollis, qui, quia tyrannice suis importunabatur prouincialibus, nec vellet respicere, semel et sedulo commotus, tempore Brunonis archiepiscopi exulabat in ignotis regionibus.* Quamobrem de eodem adhæc sermonem esse, credimus, in *Chronico Ditmari*, episcopi Merseburgensis, Tom. I. Leibn. p. 411, cuius verba recitamus ita conformata: *In occidente LAMBERTVS, REINHERII FILIVS, cum suis vicus ab hoste Godeffrido, multorum inimicus occubuit. Non fuit enim in hac terra deterior illo, qui multos in ecclesiis cum fune campanarum strangulauit. Quot homines hic exheredaret, vel occideret, nullus explicare valet: nunquam is de perpetrato facinore penitentiam suscipere curauit. Ille cum fratre suomet, REINGERIO, Werinbarium, et eius germanum Reinzonem, pariter occidit. HUIVS PATER ad Bohemiam ab Ottone in exilium missus, ibidem moritur. Ipsa eorundem patria viuentes doluit, amissos gaudet. Hoc duntaxat conqueri debemus, quod eo die propter nocentem ex utraque parte congregantium tot inculpabiles ceciderunt.* Ex his testimoniis patet, 1) *Raginerum* seu *Reinberium*, comitem Hauinoensium, tempore archiepiscopi Brunonis, id est, intra annos 952 vsque ad 965 in exilium fuisse pulsum, 2) *Reinberii* filios vero postea fuisse restitutos, 3) *Reinberii* filios bona sua hereditaria habuisse versus occidentem, et 4) *Reinberii* filios fuisse *Lambertum* et *Reingerium*. Hæc vero omnia fratri ac nepotibus *Giselferti* ducis optime respondent. Hauinoenses enim sine dubio sunt incolæ pagi Hainoënsis, quem in comitatu Hannonia, germanice *Hemegau*, olim extitisse, diplomata adprobant. Hic autem comitatus situs est in occidentali Germania parte. Unus ergo est idemque *Raginerus*, de quo *Gerhardus* abbas et *Ditmarus* episcopus memoriæ nonnihil prodiderunt.

Hunc autem *Raginerum* fuisse fratrem *Giselferti* ducis, ex omnibus porro circumstantibus momentis patet. Mortuo *Giselferto*, Otto cæsar ducatum Lothariorum conferebat Ottoni, Ricuini filio, & hoc defuncto, eidem ducatum præfecit Conradum (Salicum), cui filiam suam rex desponsabat, *Widekindo* teste *Annal.* lib. II. p. 648 seq. Post hæc cum similitates, quæ inter *Heinricum* et *Luidolfum* nec non dictum Conradum, fratrem, filium, ac generum Ottonis Magni, intercesserant, in apertum erumperent bellum, *Raginerus*, Hannoniæ comes, ratus Lotharingiæ ducatum potius esse suum, capropter ipse, præclaram infestandi Conradi atque occupandæ, vt sperabat, Lotharingiæ causam nactus, quandam Conradi arcem obsedit. Conradus autem, indignum sese ratus ab hoc hoste vexari, signa signis contraria sustulit, et abiecta omni mora in eum exercitum mouit. Magnis ergo vtrimque odiis paribusque animis concurrunt. *Raginerus* cum suis popularibus, et *Conrado* cum Francis fortissime dimicantibus, tanta fuit pertinacia pugnatum, vt fluctuante victoria et Marte accipiti, nox prælium dirimeret, vt *Widekindus Annal.* L. III. pag. 633 refert. *Frodoardus* tamen aliique referunt, Conradum a Lothariis, qui iam olim ei infesti erant, fuisse victum. Docent *Sigebertus* et *Anselmus*, prælium commissum fuisse ad Mosam. Hic nominat *Reginerium* Hainonenſium comitem. Post hæc cum Otto cæsar, abrogata *Conrado* potestate, fratrem suum *Brunonem*, quondam litterarum studiosum inter Corbeienſes, archiepiscopum deinceps Colonienſem crearet, et appellaret totius Lotharingiæ principem; *Raginerus* ob sanguinis

guinis iura nisi vniuersam Lotharingiam, ad minimum tamen *Gerberge* reginæ gubernante prædia, perperam mutata in dotalia, sua esse, contendebat. Bruno autem negabat, quidquam iuris in Lotharingiam tribui posse *Ragineri: Gisilbertum* quidem præfectum Lotharingiæ constitutum esse, eo vero eiusque filio *Hoinrico* per mortem e medio sublatis, arbitrium prouinciæ ad Ottonem cæsarem rediisse, eandemque rationem esse prædiorum *Gerberge* dotalium. Diu super hæc disceptatum, donec ad arma est ventum. Fuit verbis et leuibus pugnis certatum, ac magis consiliis, quam vi, bellum est gestum. Quia vero causâ hæc ad Lotharium regem Francorum eiusque matrem *Gerbergam* quoque videbatur pertinere, Bruno cum illis colloquebatur. Colloquio *Raginerus* interfuit. *Raginerus* fidem et pacem obsidibus non sanxit, res eo tempore potuissent confectæ videri, si ipse obsides dedisset. Cum vero *Raginerus* obsides dare nollet, Bruno eum, custodibus appositis, in potestatem redegit, et ad postremum pertinaciæ insistentem anno 957 in exilium misit. Filii autem eius, *Raginerus* et *Lambertus*, ad regem Lotharium profugerunt, et, quem fortunæ suæ aduersarium habuerant, in miseria amicum sunt experti. Viuo Ottone Magno, *Raginerus* et *Lambertus*, reditum in patriam desperantes, quieuerunt. Confer b. Frid. Sim. Hahni *vollständige Einleitung zu der deutschen Staats-Reichs- und Kaiser-Historie* P. II c. 4. §. 2. p. 106, sq. Nunciato autem cæsaris obitu, coactis amicis ac paratis aliquibus copiis, in Belgium impetum fecerunt. At cæsos fuisse ipsos prælio commisso, autor est *Sigebertus Gemblacensis* anno 973.

Cum autem dicti fratres suspicionem fecissent verendi, ne regis Francorum Lotharii ope subleuantur, Otto II. anno 974. in Belgium, collecto raptim exercitu, descendit, atque arcem Boffutum, a *Ragineri* et *Lamberto* anno 973 occupatam, circumfedit. Ipsi, capta per vim arce, in potestatem Ottonis veniebant. Ipsi, arce diruta, fratribus gratia vitæ facta. At eidem simul in exilium redire iussi sunt. Posthæc ipsi de concitandis in cæsarem maioribus odiis cogitarunt. Regem enim Francorum implorabant, vt hic ipsis nonnihil auxilii atque opis impertiri vellet: Dum vero spem Lotharius, Francorum Rex, recuperandæ Lotharingiæ post mortem Ottonis Magni concepisset, magnæ in Gallis copiæ paratæ sunt, quibus Carolus, frater regis, præerat. Ipse obuios habuerunt Germanos, quibus cum acerrimum prælium confectum, vrisque cedere solo indignum sese iudicantibus. Tandem Franci magis pulsi, quam victi, pedem retulerunt, nullo victoriæ indicio, nisi loci pugnae mutati, relicto. Hunc sibi vindicant Germani. Cum vero Otto cæsar animaduertisset, pacem in Belgio, non nisi restituti *Ragineri* et *Lamberto*, restitui non posse, hereditatem paternam eis restituit anno 977. Vt vero Francorum vires diuelleret, Carolo, Lotharii fratri, principatum Lotharingiæ obtulit, ea conditione, vt imperii Germanici eiuis et cæsaris beneficiarius esset, operamque Germaniæ contra quemcunque, ne fratre quidem excepto, cum fide nauaret. Accepit conditionem, Carolus a patre olim præteritus, nec a fratre vilo principatu pro dignitate sua adhuc donatus. Collata ergo fuit ei Lotharingia, *Sigeberto Gemblac.* aliisque testibus.

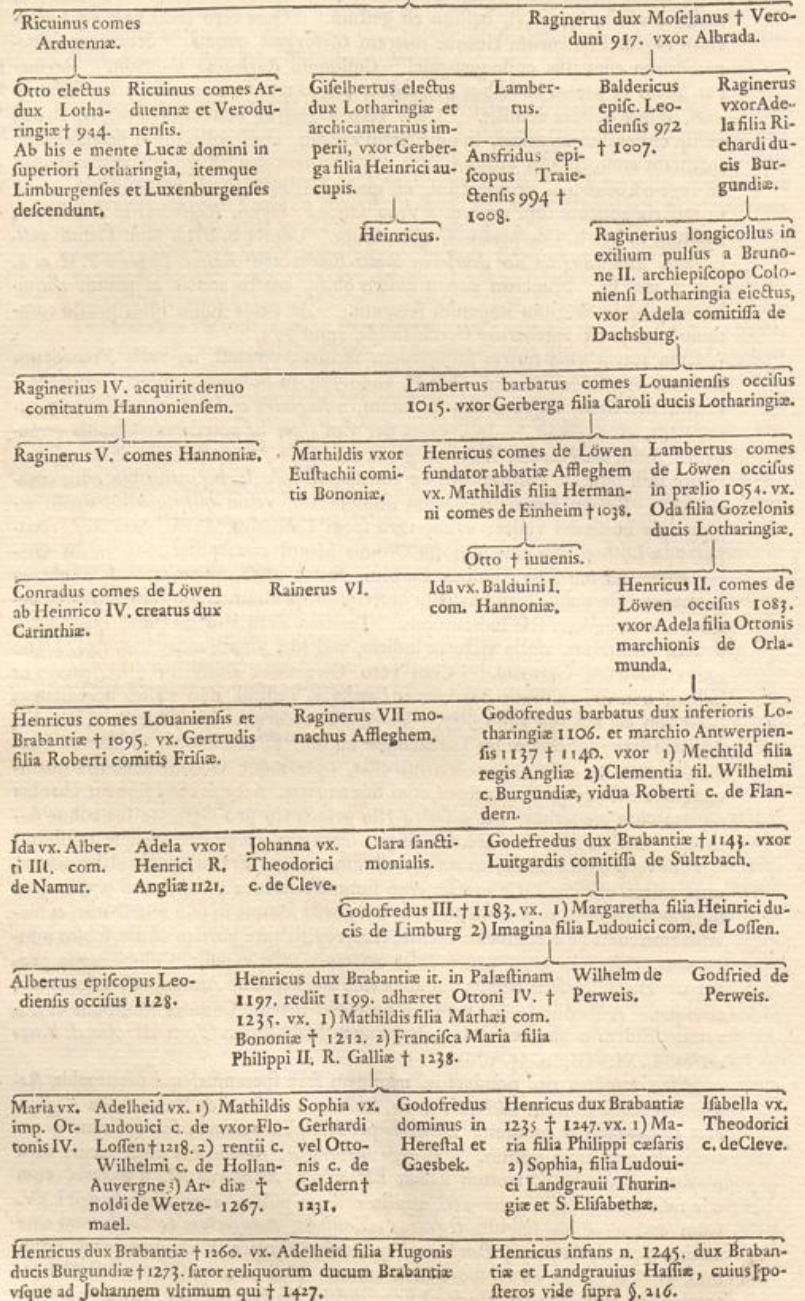
Hæc vero omnia Lotharius rex molestissimo animo ferebat, dissimulabat autem, quid animo ageret. Contractis ergo summa celeritate copiis, anno 978 magnis itineribus Aquilgranum contendit, vbi Otto cæsar summo in otio morabatur, et fortassis cum coniuge accumbere mensa, cum, regem ante portam adesse, subito nunciaretur. Relictis ergo epulis cæsar extemplo vrbe excessit, Coloniamque profugit. De hisce fati exactis omnibus vide *Sigebertum*, *Aimonium*, *Ditmarum*, aliosque. A *Ragineri* et *Lamberto* progeniti fuerunt Comites Montium et Lovanii. Fidem oculatam nobis fecit *Ioannes Mabillonius* Tom. III *Annal. Benedictin.* L. XLVIII, n. 45. p. 640.

Hiscæ omnibus ritè ponderatis, neminem fore speramus, qui pernegabit, *Raginerum* fuisse fratrem *Isleberhti* ducis, huiusque nepotes ex fratre fuisse *Raginerum* ac *Lambertum* comites. *Lamberto* probabilissime nomen fuit inditum a patre, de quo supra egimus. Si ergo *Isleberhtus*, *Rainheri* II filius, isque natu maximus, anno 939. tantum habuit LII annos, *Rainberus* III, si finxeris, cum esse natum anno 891, anno 956, quo in exilium pulsus, annum ætatis egit LXV. Cum autem ex his singulis sequatur rationibus, *Raginerium* ac *Lambertum* ante annum 956. fuisse natos, *Lambertus*, qui, teste *Ditmaro* l. c. anno 1016. occubuit, circiter habuit eo tempore LXX annos. Non ergo possumus assentiri recentioribus et imprimis *Friderico Lucae*, qui in *des heiligen Röm. Reichs ubralten*

Ab anno
834 usque
877 re-
gnante
Hludo-
uico et

Fürsten-Saal p. 1020 seqq. asseruit, *Reinberium* ac *Lambertum* fuisse *Isleberhti* ducis nepotes ex fratre, vti patet e sequente genealogico schemate, quod ex eo cum annotationibus nostris huc transferre liber.

Giselbertus, praefectus Aquitaniae. vxor eius
Ermengardis Lotharii imperatoris filia rapta.

Multa

Multa in hac genealogia infunt, quæ per animaduersionem haud superuacua expungemus, utpote iam satis manifeste erronea. Illud tantum nobis, eam pendentibus, in mentem venit, præcepto antiquo cautum esse, ne præter necessitatem res multiplicemus. *Gisfbertum*, præfectum Aquitaniae, patrem fuisse Ricuini ac *Ragineri*, fictio recentiorum est. Quamuis enim anno 862 quidam *Gisfbertus* fuerit comes in pago Darnau ad fluuios Gelduin (*die Schelde*) et Samba (*die Sambre* in comitatu Hannoniæ), ut testatur charta *Ansfredi comitis palatii* in Tom. I. Marq. Freheri Scr. R. Germ. p. 110; nemo tamen scriptorum rei ætate æqualium tradidit, eundem fuisse auum *Gisfberti*, ducis Lotharingiæ. Nomina omnino eorum multum differunt. Comitis illius in pago Darnau nomen fuisse *Gisfberti*, non negamus. Duci autem Lotharingiæ genuinum et verum fuisse nomen *Gisfberti*, pernegamus. Etsi enim in editione Widelkindi Corbeiensis, quam Meibomius aliique publici iuris fecerunt, ille appellatur *Gisfbertus*; codices tamen veteres cum editis minime concordant. Dredensis enim codex nominat illum *Isfbertum*, et Cassinensis *Isberhtum*, noster autem *Isliberhtum*, quo cum chronicon nostrum MSctum et cœtaneum accuratissime consonat. Genuinum ergo eius nomen fuisse *Isliberhtum*, omnino credimus. Cum itaque nomen nomini non respondeat, male fundamentum sententiæ suæ posuisse recentiores in eius conuenientia, putamus, siquidem ipsi nondum eucuerunt, *Gisfbertum* in pago Darnau bona hereditaria possedisse. Si hoc posset rationibus idoneis doceri, id, opinor, aliquod, non omne, afferrer sententiæ recentiorum pondus. Comitatus enim eo tempore dependebant a liberimo arbitrio cæsaris. Quam ob causam *Gisfbertum* comitem in pago Darnau eodem iure habemus pro patre Sigiwini, cuius meminere *Alta S. Ludgeri* T. I. Leibn. p. 118, quo ipse habetur pro patre *Ragineri*.

gubernante Corbeiam Adalgario. Falsa origo Isliberhti Lotharingiæ ducis.

Præterea videtur *Gisfbertus*, comes in pago Darnau, plane diuersus fuisse a *Gisfberto*, præfecto Aquitaniae. Hic enim, ut infra videbimus, appellatur *Vasallus Caroli calvi*, qui erat filius Hludouici pii. Ad Carolum ex regiones, in quibus nostri *Raginerii* bona sua hereditaria possederunt, non spectarunt. Etenim supra §. 133. not. (E) vidimus, Hlothario cæleri, monarchia Francorum quadripartito diuisa, attributam fuisse, præter Italiam, Burgundiam et Galliam Belgicam, eas scilicet prouincias, quæ inter Mosam et Rhenum, ac inter Rhenum et Scaldim interiacent: accepisse ergo Hlotharium in ditionem suam Allatiam, Lotharingiam, Ducatum Bipontinum, Episcopatum Spirensis, Wormatiensis, atque Archiepiscopatum Moguntinensis, Treuirensis, ac Colonienfis, nec non Electoratus Palatini partem, porro ducatus, Luxemburgicum, Limburgicum, Juliacensem et Brabantinum, Episcopatus Leodiensis terras, ac denique comitatus, Namurcensem, Hannoniensem, eosque, qui hos interiacent, ut *Annales R. F. Fuldenses* T. I. Freheri p. 25 seq. aliique testantur. Addunt Fuldenses, Carolum, Aquitaniae veluti suæ imminentem, nepoti suo Pipino molestum fuisse, neque prius quiescisse, donec Pipinus rex, Aquitaniae comprehensus a suis, Carolo cum regno traditus esset effectusque clericus, Sueffione in monasterium S. Medardi detrusus: eiusque frater, Carolus iunior, illo iubente tonsus, in monasterium Corbeienfe missus esset, ibi intra custodiam detinendus l. c. p. 29. Eo ergo tempore fieri potuit, ut *Gisfbertus* Aquitaniae præficeretur, qui, cum præfectus Aquitaniae fuerit, comes per pagum Darnau esse non potuit. Aquitania enim erat illa prouincia in Gallia, quæ inter montes Pyreneos, oceanum Aquitanicum et Garumnæ fluuium interiacet.

Tribuitur porro *Gisfberto*, Aquitaniae præfecto, coniux, filia imperatoris Hlotharii, quam rapuisse *Gisfbertum* anno 846, *Annales Francici Fuldenses* l. c. p. 26. his referunt verbis: *Gisfbertus, vasallus Carli, filiam Hlotharii imperatoris rapuit, et, in Aquitaniam profectus, in coniugem accepit. Hludouicus occidentem profectus mense Martio cum Carlo placitum habuit, in quo uterque eorum publice contestatus est, suæ non fuisse voluntatis, quo Gisfbertus filia Hlutharii iungeretur, ut bis auditis Hlutharius placari facilius potuisset. Inde reuersus iuxta lacum Brigantium II. non. April. pascha celebravit, postea cum Hluthario locutus, volens cum Carlo pacificare, cum res non haberet effectum, circa medium mensem augusti cum exercitu ad Sclauos Margenses defectionem molientes profectus est. Porro de hac re iidem Annales l. c. ad an. 847. ita exponunt: Hic annus a bellis quicuit,*

Ab anno
854 usque
877. re-
gnante
Hludo-
uico et

quiescit, quem Hlutharius et Hludouicus mutua familiaritate transegerunt. Nam uterque eorum, ad domum alterius inuitatus, conuiuio et muneribus regis honoratus est. Hludouicus tamen Hlutharium et Carlum, ita ut voluit pacificare, non potuit, renuente Hluthario propter iniuriam sibi a Gisalberto vasallo Carli in raptu filiae suae factam. Denique Annales laudati anno 848. p. 27 haec habent verba: Hludouicus legatos suos ad fratrem suum Hlutharium, in Theotonis villa placitum habentem pro Gisalberto, qui eodem anno ad fidem eius venerat, reconciliationis gratia direxit.

Quo nomine fuerit insignita illa Hlotharii caesaris ad annum 846. rapta filia, non addunt Annales. Facile vero damus, eam appellatam fuisse *Ermingardam*, non ab auia, Hludouici pii coniuge Irmingarde, quippe quae iam anno 818. V non. Octob. decesserat, Eginhardo teste in *Annal. Rer. Franc.* p. 168; sed ita vocatam fuisse a matre Irmingarde, Hugonis comitis filia, quam Hlotharius, natu maximus imperatoris Hludouici filius, solenni more duxerat uxorem anno 821, eodem Eginhardo teste l. c. p. 170. Hinc citra dubium sequitur, illam Hlotharii filiam ante annum 822 in lucem prodire non potuisse. Ipsam posthaec, propioribus nos annis esse natam, collegimus ex eo, quod iam, antequam Irmingard rapta, scilicet anno 841, filiam quandam suam, cuius vero nomen ibi non exhibetur, elocauerat Hlotharius caesar, *Annalibus* R. F. Fuldenf. testibus p. 25. Elocauerat eam Comiti Berengario. Hadrianus Papa eam vocauit Hilletrudem, ep. ad Karolum Regem apud Du Chesne Tom. III. p. 853. Cum enim probabile sit, filiam caesaris natu maiorem nupsisse prius viro, quam natu minorem, *Ermingarda* inferior aetate videtur fuisse. Pone igitur, *Ermingarda* natam fuisse anno 824. Habuit ipsa sic annum XXII, cum se rapi a Gisalberto passa est anno 846. Si itaque *Ermingardis* filia Hlotharii caesaris mater fuisset *Ricuini* atque *Raginerii*, *Ricuinus* natus esse potuisset non ante anno 847, et *Raginerus* anno demum 848. Si vero *Ricuinus* uxorem duxisset anno aetatis XXIV, tunc *Otto* in lucem edi aut prodire potuisset anno 871, et *Ricuinus* circiter annum 872. Quodsi rursus *Raginerus*, dux Mosellanus appellatus a Friderico Lucae, anno aetatis XXIV thalami sociam accepisset; tunc ipsi potuissent nasci, et quidem dux Lotharingiae *Giselbertus* anno 873, *Lambertus* autem anno 874, et *Baldericus* anno 875, *Raginerus* tandem anno 876. Ex hoc vno alteroque momento, verisimiliter sumto, euidentissime sequitur, *Giselbertum*, Lotharingiae Ducem, esse non potuisse nepotem Gisalberti, praefecti Aquitaniae. Widekindus enim noster *Annal.* Lib. I. p. 638 circa annum 922 *Giselbertum* appellat adolescentem. *Giselbertus* enim anno 922 iam annum aetatis habuisset XLIX admodum, si positionum seu sumtionum nostrarum ratio haberetur.

Capere nequimus rationem, qua *Baldericus, episcopus Leodiensis*, nepos Gisalberti praefecti Aquitaniae dici possit. Etenim ponemus, non concedemus, *Baldericum* non ad annum 875, sed ad annum 895 vitam fuisse ingressum. Ponendum eo ipso est, *Baldericum* anno 1007, quo e mente Friderici Lucae aliorumque animam exhalauit, annum aetatis centesimum secundum circiter egisse. Si perhibes, negari non posse, Fridericum Lucae errasse in hoc momento, intelligendum autem esse non *Baldericum* secundum, sed primum huius nominis, itidem episcopum Leodiensem, tunc et eo ipso longe de via decedes. *Bucelinus* in *Germania Sacra*, ductus relatione Anselmi, inscripta *de episcopis Leodiensibus*, episcopos Leodienses circa haec tempora ita ordinat: *Hugo* † 947. *Farabertus* † 953. *S. RATHERIUS* pulsus a. 954. *Baldericus* filius comitis Montensis † 959. *Heraclius* seu *Everardus*. *Notherus* † 1007. *Baldericus* II. Ludouici Lofensis comitis filius † 1017. Sed ex diplomatibus genuinis cognouimus, sedisse in cathedra Leodiensi *Farabertum* anno 944, *Euerbardum* (claro Saxonum genere oriundum et caesaris consanguineum, probabiliter ergo ad familiam Euersteinensem referendum) anno 967, *Nothorum* 972, 980, 981, 985, 1006, 1007. et *Baldericum* anno 1008 seqq. Pone ergo, inter *Farabertum* atque *Euerbardum* praefuisse Leodiensi episcopatu *S. RATHERIUM* ac *Baldericum* I. Eo ipso existimandus est *Baldericus* in solio positus esse anno 955. Eo autem iam tempore *Baldericus* egisset oportet annum aetatis LXXX. Probabile ergo non esse censemus, *Baldericum*, cui corpus iam annis marcebat, apud caesarem Ottonem inter aulicos capellanos egisse, vti tunc mos erat primariae nobilitatis iuuenum, cum adhuc impe-

imperatoribus collatio ecclesiasticorum munerum præcipuorum esset refer- gubernante
uata. nante
Corbe-
iam Adal-
gacio.

Si porro *Raginerus*, frater *Gisilberti* ducis, natus esset anno 876, atque ipse anno ætatis XXIV uxorem duxisset, *Raginerius Longicollus* lumen vitale primum haurire potuisset anno 901. Quomodo vero ita a Brunone II, archiepiscopo Colonienſi, Lotharingia eiectus, et in exilium pulsus dici potuit? Prouocat quidem Luca p. 1024. ad *Leoldi a Northof catalogum episcoporum Colonienſium* Tom. II. Script. Rer. Germ. Meibomii p. 7. Sed l. c. de illo Brunone archiepiscopo nihil aliud refertur, nisi eum fauore Lotharii regis *inbronſatum*, atque in expeditione Italica Lotharii regis comitem fuisse ac ad Barum, ciuitatem Apulie, præſente imperatore obuisse diem supremum. Leuoldus indicauit cæsarem Lotharium Saxonem. Vnde sequitur, Brunonem II, archiepiscopum Colonienſem, tempore Lotharii Saxonis viuisse, atque ante annum 1137 mortuum esse. Si ergo hic Bruno II *Raginerium Longicollum* Lotharingia expulit, rursus sequitur, Longicollum ultra ducentos annos vitam produxisse. Brunonem autem secundum post annum 1128 archidieceſi Colonienſi præſuisse, e diplomatibus atque Annalibus nostris MSctis patet. Omnino igitur credimus, expungendum esse præterea *Raginerum*, patrem *Ragineri Longicollii*, nec non statuendum esse, Longicollum a Brunone I, fratre Ottonis Magni, in exilium fuisse pulsum, vt supra demonſtrauimus.

De *Anſrido*, episcopo Leodiensſi, idem statuimus, rati, eum expungendum esse e tabula illa genealogica. Infra enim, fuisse quidem eum Widikindeum, sed filium Theodorici, docebimus.

Ragineri Longicollii fuisse filios *Raginerum* ac *Lambertum*, e Ditmaro episcopo Merseburgenſi scriptore grauissimo iam supra didicimus. Idem retulit, *Lambertum* anno 1016 occubuisse. *Raginerum* anno 1018 comitem fuisse, ex Miræi *Opp Dipl. T. I. p. 508*. patet. *Raginerii Longicollii* uxorem appellatam fuisse *Adelam*, concedere possumus. Cum enim dictus *Lambertus* filiam habuerit nomine *Adelam*, quam, Annalista Saxone teste, duxit Otto Orlamundanus marchio Misnia, qui anno 1067 est mortuus, probabiliter *Adela*, Lamberti filia, nomen inditum est ab auia. Fuisse autem eam comitissam de Dachsburg, dare ei non possumus, quia eo tempore comites de burgis seu castellis suis nondum appellabantur. Nec credimus, *Henrici II*, comitis Louaniensſis, uxorem fuisse filiam Ottonis, Marchionis de Orlamunda. Annalista enim Saxo ad an. 1062: *Habuit autem* (Otto marchio) *inquit, uxorem nomine Adelam de Brabantia ex castello, quod Louene dicitur, que peperit ei tres filias, Odam, Cunigundam, Adelheidem. Odam accepit Ecbertus marchio iunior de Brunſwic et hæc sine liberis obiit. Cunigunda nupsit regi Truzorum (Ruzorum) genuitque filiam, quam nobilis quidam de Thuringia Guniberus nomine accepit, genuitque ex illa Sizonem comitem, post cuius mortem reuerſa in patriam, coniunctaque est Cononi comiti de Bichlingen, filio ducis Ottonis de Norheim, genuitque illi quatuor filias; quo item defuncto, Wipertus senior tertius eam desponsauit; Adelheidis vero coniuncta fuit Adalberto comiti de Ballenſide, quem Egeno iunior de Conraderburch, filius Burchardi, nepos Egonis senioris, campana sono proditum, superueniens interfecit. Qui Adalbertus genuit ex ea Ottonem comitem et Sigefridum palatinum comitem.*

Lambertum Henrici fratrem, et *Lamberti* barbati filium expungendum esse non minus ex hac genealogia, probabile nobis videtur. Cum enim ille bellum gesserit cum Balderico II episcopo, qui ab anno 1008 vsque 1017 diceſi præſuit Leodiensſi, indicatur nonnisi ipse *Lambertus* barbatus. Sigebertus Gemblacensſis occalum eius refert ad annum 1013. Quamuis enim Sigebertus in anno emortuali errauerit, quia, teste Ditmaro coætaneo, anno 1016 occubuit, haurire tamen potuit ipsam rem ex antiquioribus scriptis deperditis, e quibus relatum legitur, *Lambertum* bellum gessisse cum Balderico, episcopo Leodiensſi. *Henricus* filius ergo potius videtur pater *Henrici II*, cuius filius *Henricus III* anno 1086 exitit founder monasterii Afflighemii, distantis sex milliaribus ab vrbe Bruxella. Hic *Henricus*, Sigeberto teste, anno 1095 peremptus interiit, cui frater *Godofridus* successit. Huic fortuna ita fauit, vt, Ottone Frisingensſi Lib. VII. cap. 17. et

L 11 3

Lamberti
filius
HenricusHenrici I
filius
Henric. II
cuius fil.
Henr. III.
2) Godo-
fridus D.
Sig.
Louani-
ensſis,

Ab anno
854 vsque
877 re-
gnante
Hludo-

cuius fil.
Godefri-
dus dux
Brabant.
Godefri-
dus filius
Godefri-
di.

Henricus
Landgra-
uibus Haf-
sia.

3) Wide-
kindus
filius
Raginbe-
ri.

4) Thia-
dricus
cuius lib.
1) Ruper-
tus archi-
episcop.

Sig. Gemblacensi testibus, ducatum acquisierit anno 1106, quamvis diplomata adfint, in quibus iam anno 1093 et 1092 dux appellatur, quemadmodum ille in diplomatibus a. 1107, 1110, 1123, 1124, 1125, 1129, 1131, 1133, 1134, 1138, 1140. Lotharingie inferioris et Brabantie dux nominatur. Eo adhuc superstiti a. 1140, filius eius *Godefridus*, dux appellatur Brabantie, cuius ad a. 1143, 1147, 1150, 1151, 1158, 1160, 1173, 1174, 1175, 1179, 1181 mentio inicitur. Bellum is gessit cum Heinrico, comite de Lo, propter iurisdictionem oppidi S. Trudonis, testibus *Annalibus Godefridi monachi Tom. I. S. R. G. Freheri* p. 351, ducatumque accepit. Cum ipse anno 1190 fati concessisset, l. c. p. 354, eius filius *Godefridus* dux Brabantie fuit, qui anno 1197 mare transiit, aggressurus pugnam contra inimicos Dei. Tom. I. Freheri p. 516. Anno autem 1198, Hierosolymis reversus, re male gesta contra Saracenos l. c. p. 365. Quamvis non negemus, in quodam diplomate ad a. 1179 Godefridi Brabantie ducis filium appellari Heinricum, qui in dipl. ad a. 1184, 1190, 1191, 1196, 1197, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1209, 1210, 1211 vsque 1214 nuncupatur *Lotharingie inferioris et Brabantie dux*. Eiusdem vxor mathilda; filius eius primogenitus nominatur 1230, et 1231 Henricus. Quae adduximus, ut constet, quousque calculus Friderici Lucae aberret a tramite, qui etiam errauit in eo, dum pronunciauit, *Albertum*, episcopum Leodiensem, anno 1128 fuisse occisum. E Godefridi enim monachi *Annalibus* l. c. p. 357 patet, *S. Albertum*, fratrem ducis Brabantie, in episcopum Leodiensem anno 1191 fuisse electum, et suffragio cognatorum contra morem ecclesiasticum armata manu sedi intrusum, anno autem 1192 ex sententia episcoporum quorundam amotum, eo quod non canonicè intrasset, mandante vero Papa a Remensi archiepiscopo fuisse consecratum l. c. p. 358, Remis autem obrunctum, et hanc eadem ex voluntate imperatoris esse peractam, sic ferente communi fama l. c. p. 359. *Henricus* appellatur in diplomatibus ad annum 1198 et 1214 *dux Lotharingie et Brabantie, et marchio Romani imperii*, et anno 1235 *dux Brabantie*; eius vero filius *Henricus* se appellauit an. 1243 et 1247 *ducem Lotharingie et Brabantie*, et filium suum primum *Henricum*. *Henricum* autem infantem, eumque primum *Landgrauum Hassie*, eius quoque fuisse filium iam supra (§. 216) significauimus, quo lectorem beneuolum aplegamus, illud vnicum modo addentes, nos ita *originem Serenissimorum Landgrauorum Hassie a Widekindo M.* quae adhuc latuit in obscuro, primos demonstrasse, et plura allaturos in *Clientela nostra Corbeiensi*.

Reuertimur itaque ad *Widekindum*, fratrem *Thiadrici*, *Reginberni*, atque *Immedi*, et filium *Raginberi I*, quem Io. Mich. Heineccius in *Antiquit. Goslar.* p. 17. ex Io. Leznero nominat *Burggrauum Zorbecensem et Wettinensem*, eique tribuit coniugem *Iuttam, comitissam de Gleichen*, ex qua genuerit Alemarum et Dietricum, inter quos Alemarus princeps Taurinensis et Marchio Montisferrati appelleretur. Sed cum hæc sine vilo testimonio coætanorum scriptorum prædicentur, omnia isthæc omnino in dubium vocanda sunt, quemadmodum etiam ea hic publice reuocamus, quæ in *Sciagraphia Historie Corbeiensis* p. 66 diximus, perhibentes, eundem *Widekindum* factorem fuisse comitum Sualenbergensium, eo tempore secuti auctoritatem illustrissimi domini Eccardi, cuius ex ore et scriptis quondam pependeramus, dum adfirmabamus, comites Sualenbergenses ab eo descendisse. Omni vero præiudicio auctoritatis tantisper deposito, supra (§. 104) demonstrauius, factorem Sualenbergensium et Waldeccensium comitum fuisse *Bardonem* comitem, nepotem *Widekindi M. Widekindur*, de quo loquimur, videtur fuisse *Widekindur*, qui in his traditionibus (§. 344) nominatur pater *Reynwert*, qui in villa *Burium in pago Almunga* vnam familiam cum XL iugeribus abbatiæ nostræ donauit. Quanquam fatemur, hoc tantum verari intra coniecturam. Potuit enim etiam *Widekindus* ille esse filius *Bardonis I*, cuius posterius eadem in regione bona sua hereditaria habuerunt. Et forsitan ille *Widekindus* fuit factor nobilium dominorum de Buren. De his agemus in *Clientela Corbeiensi*, et infra §. 389.

Progredimur ergo tandem ad *Thiadricum*, patrem reginæ Mathildis, cuius liberi fuerunt *Rupertus*, *Ansfrius*, *Mabtild* regina, *Amalrada*, *Bia*, *Theodoricus* et *Fretheruna*. *Rupertus*, seu, vti anno 945 et 953 in diplomatibus nominatur, *Ruod-*

Ruodbertus, erat archiepiscopus Treuirensis. Illum, e ducibus Saxonie ortum, unice et annis XXII suis præfuisse atque anno 956 mortuum esse, perhibet Bucelinus in *Germania Sacra*. Fuisse autem eum fratrem reginæ Mahtildæ, Albericus Trium fontium monachus in *Chronico* in Leibnitii *Accessionibus Historicis* ad an. 921 et *Chronicon* Magnum Belgicum referunt, qui quamvis non sint cœtanei scriptores, dissentienti tamen rationes non habemus, sperantes, eos ex antiquioribus scriptis perditis sua hausisse, inprimis quia huic sententiæ cetera bene respondent. Nomen autem inditum videtur *Ruodberto* archiepiscopo ab auctore eius materno. Cum enim *Reinbilda*, vxor *Thiadrici*, Danorum *Fresonumque* germine procreata sit, fortassis *Reinbilda* pater constituendus est *Ruodbertus*, de quo *Annales R. F. Fuldenses* T. I. Freheri p. 40 hæc habent verba: *Ruodbertus, Caroli regis comes, ad Ligerim fluvium contra Nordmannos (anno 867) fortiter dimicans occiditur, alter quodammodo nostris temporibus Machabæus: cuius prælia, quæ cum Brittonibus et Nordmannis gessit, si per omnia scripta fuissent, Machabæi gestis æquiparari potuissent.* Si statuitur, *Reinbildam* illius *Ruodberti* filiam fuisse, tunc patet ex his verbis, *Thiadricum* et *Reinbildam* cœtaneos fuisse. Ipsa vero *Reinbilda*, mater reginæ *Mahtildis* ac *Ruodberti* archiepiscopi, mortua est V. id. Maii, teste *Necrologio*, in *Broweri Annal. Treuirensibus* obituo.

Quodsi autem *Ruodbertus* archiepiscopus frater fuit Reginæ *Mahtildæ*, *Ansfri-*^{2) Ansfri-}
du comes quoque appellandus est filius *Thiadrici* ac *Reinbildæ*. Episcopus enim *Ditmarus* T. I. Leibn. p. 354 acturus de comite *Ansfrido* scribit: *vir felicitis memoria comes profecto Ansfridus, vir omni, inquam, bonitate conspicuus, dum adhuc esset alto progenitorum germine puerulus, cum omni lege mundana a PATRVO RUPERTO Treuerice civitatis episcopo tum diuina adprime est institutus. Inde a PATRVO SVO, scilicet æ. Q. XLV. C. C. XV comitatum comite strenuo, domino Brunoni archiepiscopo Agrippinensi traditur ad res militares. Sic bone indolis adolescens penes ipsum quotidie proficiebat, donec primi Ottonis magni imperatoris Romam cum exercitu iam acquisituri mancipatus est seruitio. In quibus verbis deprehendimus duos patruos *Ansfridi* comitis, scilicet *Ansfridum* comitem ac *Rupertum* archiepiscopum Treuirensis. Si ergo *Ruodbertus* seu *Rupertus* fuit frater reginæ *Mahtildæ*, sequitur quoque *Ansfridum* fuisse germanum fratrem eiusdem reginæ. Et hanc confirmant sententiam ea, quæ de eorum nepote ex fratre narrat *Ditmarus*. Nam nisi fuisset *Ansfridus* iunior consanguineus Ottonis Magni ac Brunonis, utpote e *Mahtilda*, *Ruodberti* sorore, genitorum, de studio Brunonis atque Ottonum erga salutem et incolumitatem *Ansfridi*, nos nihil leturos esse in veterum monumentis, facile credimus. Refert autem *Ditmarus* l. c. *Otonem M. ANSFRIDO in initio militia eius iniunxisse, ut tentorium suum, quod pulchrum videbatur, quotidie poneret e regione contra imperiale, cumque ille post discessum coniugis suæ HERESVINT monasterialem vitam subierit, eundem ab Otone III e monasterio extractum atque ad episcopatum Traiectensem vocatum esse. Idem Ansfridus iunior fundavit illustrissimam abbatiam Tornensem, in qua suam filiam abbatissam sacrarum virginum matrem constituit, quæ, teste Ægidio Aureæ Vallis (Or-val ordin. Cister. in diœcesi Treuirensi) monacho, appellata *Benedicta*. Cum eo consentiunt documenta litteraria, quæ reperiuntur in I. C. Lunichii *Reichs Archiv Spic. Eccles. P. III. von Abtissinnen* p. 353 seqq. Probabilissime autem *Ansfrido* iuniori nomen inditum fuisse videtur a patruo suo *Ansfrido*. Hæc appellatio ansam præbet commonstrandis, qua ratione nomen *Ansfridi* in familiam Widikindeam fluere potuit, simulac indicauimus modum, quo nomen *Ruodberti* in eandem gentem videtur irrepsisse. Cum enim *Reinbilda*, *Thiadrici* vxor, Danorum *Fresonumque* e sanguine procreata fuerit, *Widekindo* Corbeiensis teste, in mentem venit *Ansfridus, comes palatinus*, qui circa annum 862 floruit. Hunc supra adduximus quadam ex charta. Ipse apud *Freherum* atque in aliis diplomatibus ad a. 866 et 871 comes palatinus adpellatur. Qui idem videtur fuisse, qui anno 855 comes appellatur in *Batuue, Martenianæ Collektionis Tom. I. p. 140.* Si ergo *Ruodbertus*, pater *Reinbildæ*, Danus fuisset, *Ansfridus* non esse non potuit *Friso*, cuius soror, siue *Bia* siue *Amalrada* appellata, nupsisse *Ruodberto* comiti videtur. Hunc enim *Ansfridum* fuisse *Frisonem*, e charta *Marteniana* dilucet ac satis apparet, quia res in ea reperiunde secundum *Evva* (legem) *Frisonum* tradite fuerunt. *Ansfridus* ergo senior, XV comitatum comes, ab auunculo nomen videtur accepisse, cuius nepos e fratre,**

An-